

Univerzita Karlova v Praze
Fakulta humanitních studií
Katedra magisterského oboru
Občanský sektor
Husníkova 2075, 155 00 Praha 13

**Role neziskových organizací v procesu integrace arabské menšiny do
české společnosti, a to z pohledu neziskových organizací a členů
arabské komunity**
(Diplomová práce)

rok podání: 2006
místo podání: Praha

jméno autora práce: Bc.Lenka Strnadelová
jméno vedoucího práce: Mgr.Selma Muhič-Dizdarevič

„Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně a s použitím literatury uvedené v seznamu literatury.“

„Souhlasím s tím, že tato diplomová práce může být zveřejněna v elektronické knihovně FHS UK a může být využita i jako studijní text.“

V Praze dne: 15.6.2006

.....
Lenka Strnadelová

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat paní Mg.Muhič-Dizdarevič, svojí vedoucí práce, která mi pomohla s diplomovou prací po obsahové i formální stránce. Také bych ráda poděkovala panu Džafarovi Hedarovi a Abdulovi Hassanovi za spolupráci na empirické části této práce.

Úvod.....	5
1. Menšiny a jejich postavení	7
1.1 Migrace – příčiny, důsledky, postavení menšin	7
1.2 Menšiny v České republice.....	9
1.2.1 Přístup české veřejnosti k menšinám	13
2. Arabská menšina a její specifika	15
2.1 Etnikum, arabská menšina a její migrace	15
2.2 Příchod Arabů do ČR.....	18
3. Islám.....	19
3.1 Stručně o islámu.....	19
3.2 Ženy v islámském světě	22
3.3 Právo a morálka	24
3.4 Současný islám a vize do budoucnosti	27
3.5 Fundamentalismus	28
3.6 Muslimové ve světě; islamofobie	30
3.7 Muslimové v ČR, xenofobie.....	34
4. Orgány a organizace věnující se integraci menšin.....	36
4.1 Orgány státní správy	36
4.2 Orgány samosprávy	37
4.3 Neziskové organizace	42
4.3.1 Neziskové organizace věnující se všem menšinám	43
4.3.2 Neziskové organizace věnující se pouze arabské menšině	52
5. Integrace Arabů v ČR	55
5.1 Vztahy Arabů a Čechů.....	56
5.2 Kontakt s ostatními Araby	62
5.3 Neziskové organizace	64
6. Závěr	70
Bibliografie:	73
Přílohy.....	77
O autorce.....	89
Slovník důležitých jmen a pojmů	90
Rejstřík.....	93

Abstrakt:

Integrace je velmi diskutované téma současnosti. Po celém světě dochází k migraci obyvatel a s touto migrací je spojen problém začleňování cizinců do majoritní společnosti. Toto začlenění cizinců je ale za předpokladu ponechání vlastní kultury, tradic, možnosti rozvíjet a předávat rodný jazyk a praktikovat náboženství, což s sebou přináší nemalé problémy, převážně jedná-li se o cizince s odlišnými kulturními a náboženskými zvyklostmi, jakými jsou Arabové. Arabská menšina tvoří v celém světě specifickou komunitu převážně praktikujících muslimů a jejich „přizpůsobení se“ životu v euro-americké civilizaci je díky všudypřítomným náboženským pravidlům a doporučením sníženo. Islám jinak mírumilovné náboženství se pod vlivem fanatiků stal terčem nenávisti a strachu z možného násilí v celém světě. Orgány státní správy, samosprávy a také neziskové organizace se snaží cizincům žijícím v České republice pomoci překonat všechny problémy spojené s jejich pobytem u nás. Na otázku, zda Arabové pomoc neziskových organizací potřebují, se tato práce snaží odpovědět.

Klíčová slova:

Arab

etnicita

migrace

integrace

islám

Korán

šarí'a

státní správa

samospráva

neziskové organizace

Úvod

Celosvětová, respektive česká veřejnost diskutuje o problémech spojených s přítomností cizinců, a to především muslimů a v určitém kontextu jmenovitě Arabů. Důležitým impulsem se staly události z 11.zář 2001 v New Yorku a následné teroristické akce na více místech Evropy. Také nedávné události vyvolané publikovanými karikaturami proroka Muhammada v dánském tisku vyvolaly diskusi o postavení Arabů v euroamerické společnosti. Přítomnost Arabů vyvolává obavy z náboženského fundamentalismu, z násilí, z neznámého a cizího či z budoucnosti sdílené s příslušníky této kultury.

Ona diskuse tím však zdaleka nezačala a samozřejmě ani neskončila. V českých poměrech probíhá již od roku 1989, respektive 1990, kdy došlo v České republice a v mnoha dalších východoevropských zemích ke změně politického režimu, což mělo za důsledek otevření hranic a posléze ke zvýšení migrace. Přistěhovalectví s sebou přináší kromě obohacení domácí kultury a změnu prostředí jako takového, ale také řadu problémů a vyvolává otázky, zda vůbec něco a kolik toho po cizincích vyžadovat, aby bylo zajištěno dodržování práv a nezbytných společenských norem, aniž by zároveň docházelo ke konfliktům či byla narušena výsostná svoboda kulturního sebeurčení a náboženského přesvědčení. Stále znovu jsou přítom do všech pádů skloňovány pojmy přistěhovalectví, jako je integrace a multikulturalismus.

Dnes málokoho zaskočí, že v debatách o cizincích jsou muslimové prezentováni jako viditelný symbol něčeho cizího, odlišného a hrozivého. Je to dáno v podvědomí lidí současnou globální situací, všeobecnou hrozbou islámského fundamentalismu a válkou proti němu, všudypřítomným příznakem nepopsatelné al-Ká'ídy, řízené fanatiky a vidinou této hrozby ve vlastní zemi. Arabská menšina v České republice není tak početná jako v ostatních zemích EU jako je např. Francie či Německo, přesto nevědomost majority a nepochopení odlišnosti kultur je podvědomá asociace s terorismem více nasnadě. Přitom platí, že celá řada problematických témat je u majority i minority do značné míry podobná: postavení žen a vztahy mezi pohlavími, výchova dětí, otázka izolace komunit, schopnost komunikace a nekonfliktních vztahů se svým okolím, status cizinců vůči úřadům a jejich přístup k pracovnímu trhu, svoboda neomezených náboženských záležitostí, šíření tradic své kultury a mnohé další. Na druhé straně má arabská menšina svá četná specifika, jimiž se od ostatních menšin liší, a proto si zaslouží samostatné zkoumání.

Další otázky, které se v této problematice nabízejí, je celá řada. Jaké je postavení menšin v ČR? Jaký je přístup veřejnosti k menšinám? Do jaké míry by měl stát přicházet z vlastními požadavky, nároky a pobídkami? Je arabská menšina schopna se přizpůsobit životu v „sekularizované české společnosti“? Jaká je role islámu pro soužití arabské menšiny v ČR? Jak se neziskový sektor věnuje menšinové problematice? Jsou členové arabské menšiny aktivní v procesu integrace a jakým způsobem? Autorka se bude snažit v této práci na tyto otázky odpovědět.

Tato práce se nejprve bude zabývat problematikou migrace a menšin v Evropě, respektive v ČR. Druhá kapitola se bude věnovat arabské menšině a jejím specifikám jako je všudypřítomné náboženství a další povinnosti vyplývající z Koránu, tradice a arabština.

Ve třetí kapitole práce seznámí čtenáře se základy islámu a jeho učení, ší'atským právem, postavení žen v islámské společnosti, postavení muslimů ve světě a v ČR, spojené s xenofobií, resp. islamofobií. Čtvrtá kapitola popisuje český neziskový sektor věnující se integraci cizinců v České republice. Formou dotazníkového šetření bylo zjištěno, zda přístup dotázaných neziskových organizací je k arabské menšině jiný než k ostatním minoritám. Poslední kapitola bude věnována výzkumu zástupců arabské menšiny v ČR, kteří odpovídali na 20 otázek zaměřených na soužití s majoritou a zapojení arabské menšiny do občanské společnosti. V závěru bude shrnutí empirické části práce a její aplikace na teoretickou část.

1. Menšiny a jejich postavení

1.1 Migrace – příčiny, důsledky, postavení menšin

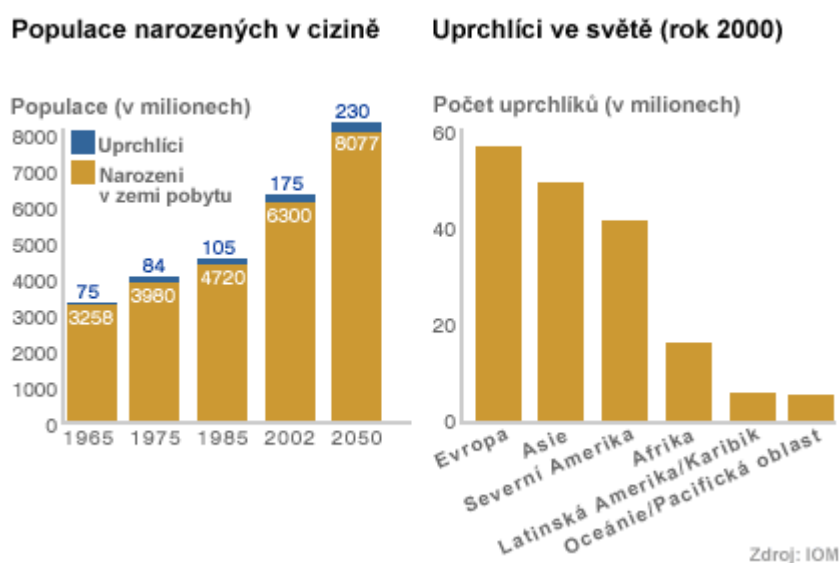
V obecném slova smyslu je menšinou jakákoliv skupina definovaná nějakým sociologicky významným společným znakem. Nejčastěji se v tomto smyslu hovoří o národnostní, jazykové, rasové, náboženské apod. Někdy se setkáváme také s výrazem politická, kulturní nebo sociální menšina atd. V současnosti jsou otázky spojené s uplatňováním práv jakýchkoliv menšin mimořádně významné. Nejvíce se diskutují práva národnostních menšin, které zahrnují příslušníky jiného národa, a kteří mají svůj národní stát a žijí na území jiného státu. Postavení národností závisí na politickém konsensu, na demokratických principech toho, kterého státu, což odráží jejich politickou situaci, geopolitickou polohu a historických, společenských i kulturních charakteristikách. Pro současné postavení národnostních menšin (národností, minorit) v ČR byla pro sčítání lidu v roce 1991 vypracována následující definice : "Národností se rozumí příslušnost k národu a je ponecháno každému, aby se svobodně vyjádřil o své příslušnosti podle vlastního přesvědčení. Národnost dětí do 15 let se řídí podle rodičů a hlásí-li se rodiče k různým národnostem, na základě dohody rodičů podle národnosti jednoho z nich". (Sociologická, 2000) Z různých definic pojetí menšin lze také použít následující: „početně nižší, nikoli dominantní skupiny osob, které se faktickými a/nebo domnělými znaky (např.jazyk, původ, náboženství) odlišují od dominantní většiny“. (Sociologická, 2000)

Lidé se odjakživa přesouvali z místa na místo. Přesuny obyvatelstva měly a mají různé příčiny. Lidé se stěhovali do oblastí s lepší půdou, v důsledku přírodních katastrof, z náboženských a politických důvodů. Totalitní politické režimy ve dvacátém století přinesly nový typ masové nucené migrace v Evropě. Přes 30 milionů lidí bylo vysídleno nebo zlikvidováno během druhé světové války, v poválečném období následovala vlna vysídlení asi deseti milionů Němců a jejich potomků z východní Evropy. Masová nucená migrace následovala rozdělení Indie a Pákistánu, stejně tak vytvoření Izraele či vietnamská válka a sovětská invaze vytvořila miliony uprchlíků. Také další politické události jako konflikt v řadě afrických zemích a Jugoslávii zvýšily počet přistěhovalců v celém světě. Migraci lze dělit do různých kategorií. Podle motivů a důvodů se migrace dělí na nucenou a dobrovolnou. Každý člověk, který překročí hranice a zůstává v jiné zemi déle než rok, je

migrantem. Pokud překročí mezinárodní hranice a spadá do definice Ženevské úmluvy, (Dne 28. července 1951 byla v Ženevě přijata Úmluva o právním postavení uprchlíků, která reviduje a sjednocuje předchozí mezinárodní dohody o postavení uprchlíků a stanoví minimální standardy pro zacházení s uprchlíky. Její významné postavení spočívá v univerzalitě jejího užití na různé uprchlické skupiny. Úmluva obsahuje především hmotně právní ustanovení. (Liga, 2002) Úmluva říká, že uprchlíkem je osoba, která se nachází mimo svou vlast, a má oprávněné obavy z pronásledování z důvodů rasových, náboženských nebo národnostních nebo kvůli příslušnosti k určité společenské vrstvě nebo zastávání určitých politických názorů. (Migrace, 20006). O uprchlíky se v rámci OSN stará Úřad vysokého komisaře pro uprchlíky (UNHCR). Přiložená tabulka ukazuje, jaký byl počet uprchlíků ve světě v roce 2000 dle UNHCR a také počet nově narozených v cizině.

Graf 1 Počet narozených dětí v cizině

Graf 2 Počet uprchlíků ve světě v roce 2000

Zdroj: IOM

Odhaduje se, že dnes žije asi 150 milionů lidí mimo svou mateřskou vlast. (Šišková, 2001:18) Současné masivní pohyby mají mnoho příčin a důsledků. Za hlavní determinanty těchto pohybů je možno považovat hluboké disproporce v bohatství jednotlivých oblastí. Demografický tlak, ekologické katastrofy jsou jedněmi z důvodů odchodu ze své vlasti. Imigrace do nového prostředí je obecně považována za velmi závažný akt. Výsledkem celého procesu adaptace je široké spektrum alternativních scénářů: od bezproblémového

soužití a asimilaci na jedné straně až po častý ilegální pobyt, sociálněekonomickou marginalizaci (vytlačení na okraj společnosti).

1.2 Menšiny v České republice

Migrace je jedním z jevů, který konstantně a graduálně provází obnovení demokratických a otevřených poměrů v českých zemích. Do určité míry imigrace a usazování se cizinců u nás spoluvytvářejí polistopadovou realitu ČR, minimálně s ohledem na otevřenost české ekonomiky, příliv investic, zahraničních firem a podniků, nevyjímaje atraktivitu českých zemí a zejména Prahy pro dlouhodobé pobyty od samotného počátku 90.let. Imigrace po roce 1989 nepřetržitě sílila a tak je tomu i dnes. Počet cizinců dlouhodobě žijících v ČR se soustavně zvyšoval a tento trend nadále pokračuje. S přílivem a usídlováním cizinců je nutné počítat i do budoucna. (Gabal,2004:8-9) Dříve byla chápána Česká republika jako tranzitní země, tato podoba se ale mění a ČR se stává zemí cílovou. Proto je důležité, aby se česká společnost dokázala adaptovat na nově vzniklou situaci a je třeba posilovat schopnost soužití s cizinci. V předlistopadovém období byla prosazována etnická homogenizace společnosti v České republice. V totalitním režimu byla vnucována kulturní a sociální jednota společnosti. Tím pádem klesla jazyková a kulturní otevřenost a česká společnost se uzavírala do sebe. V době komunistického režimu také neměli příslušníci české společnosti mnoho možností poznat cizí kulturu a zvyky. Před listopadem 1989 byla uzavřena státní hranice a česká společnost ztratila kontakt s vývojem v západní Evropě ve vzdělanostním, jazykovém i kulturním a v konci i etnickém rozměru. Imigrace cizinců znamená nejen obrat nepříznivého trendu vnuceného zejména v období totalitních režimů, ale pomáhá regenerovat kulturní otevřenost a jazykovou vybavenost české společnosti a překonávat její vzdělanostní a kulturní zaostání vzniklé dekadami násilné izolace. (Gabal, 2004:8-9) Problematika migrace a azylu je komplexním fenoménem mezinárodního významu, který má zásadní dopady na nejrůznější oblasti společenského, hospodářského a politického života země. Tyto dopady mohou být jak negativního charakteru, v souvislosti s bezpečnostními riziky a nelegální migrací, tak mohou mít i pozitivní přínos, jako jeden z nástrojů řešení nepříznivého společensko-ekonomického vývoje poznamenaného stárnutím populace. V České republice se otázkou mezinárodní migrace a azylu zabývá Ministerstvo vnitra – Odbor azylové a migrační politiky.

Nový vývoj imigrační situace v ČR spolu se skutečností, že část cizinců se na území ČR dlouhodobě nebo trvale usadila, s sebou přinesly i požadavky na zajištění podmínek vzájemného soužití s cizinci v souladu v mezinárodními zvyklostmi. V souvislosti s těmito požadavky zpracovalo Ministerstvo vnitra dva základní dokumenty: Zásady koncepce Integrace na území ČR a Koncepti integrace cizinců na území ČR. Z obou dokumentů vyplývá zejména to, že komunity cizinců jsou považovány za integrální a obohacující součást české společnosti a za plnohodnotné partnery při vytváření multikulturní společnosti. Integrace cizinců je charakterizována jako dvoustranný proces, který zahrnuje vzájemné přizpůsobení se ze strany cizince i ze strany české společnosti. Česká společnost musí vytvářet vstřícné prostředí umožňující rozvoj kultury cizineckých komunit a pocit sounáležitosti cizinců k obyvatelstvu ČR. Cílovou skupinou v rámci Integrace cizinců jsou dlouhodobě a legálně usazení cizinci, žijící na území ČR nejméně po dobu jednoho roku. Opatření tohoto projektu směřují k zajištění rovného přístupu a příležitosti cizinců ve vztahu k zaměstnání a podnikání, bydlení, zdravotní a sociální péči, kultuře a náboženství apod. (Slovo 21, 2004: 23) Integrace cizinců v ČR běží od roku 2000 a mezi další významné cíle politiky vlády ČR v oblasti integrace cizinců patří:

- vytvoření podmínek pro integraci cizinců a podpora společensky efektivní imigrace a usměrnění jejího průběhu
- důsledná a systematická ochrana přístupu cizinců k základním lidským právům a svobodám
- přiblížení postavení legálně a dlouhodobě usazených cizinců právnímu postavení občanů ČR, včetně výhledového umožnění plné integrace cizince a nabytí českého občanství
- podpora boje proti nelegální imigraci a ostatním nelegálním aktivitám a snižování rizik spojených s důsledky imigrace a integrace cizinců. (Slovo 21,2004:23)

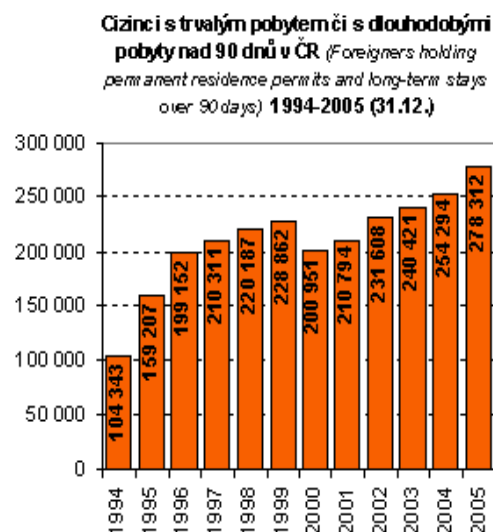
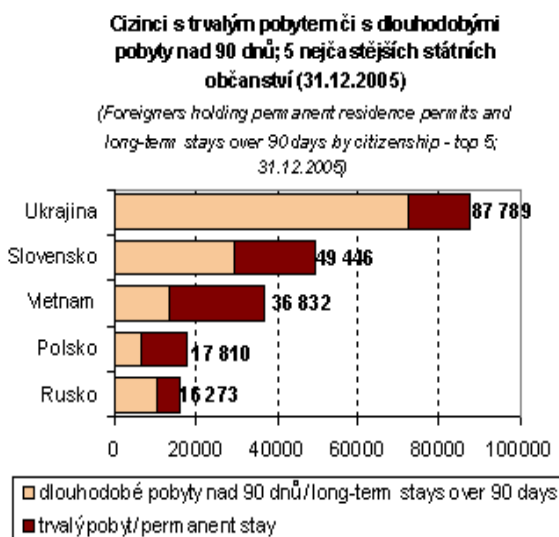
Kromě Ministerstva vnitra se problematice integrace cizinců také věnuje Ministerstvo práce a sociálních věcí, a to zejména migrační oddělení.

V České republice žilo k 31. 12. 2005 **278 312** cizinců, z toho **110 598** cizinců s trvalým pobytem, **167 714** cizinců s některým z typů dlouhodobých pobytů nad 90 dnů (tj. přechodné pobyty občanů EU a jejich rodinných příslušníků, dále víza nad 90 dnů a povolení k dlouhodobému pobytu občanů zemí mimo-EU). (Český, 2006)

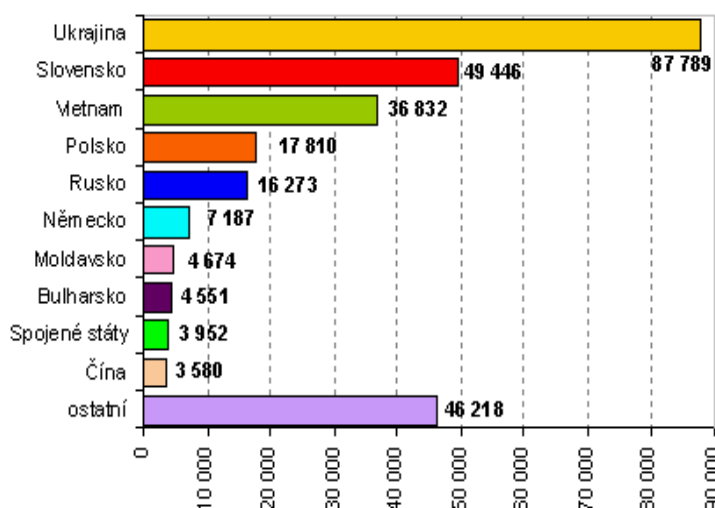
Graf 3 - Cizinci s trvalým pobytem či dlouhodobými pobyty nad 90 dnů, 5 nejčastějších státních občanství (k 31.12.2005)

Graf 4 - Cizinci s trvalým či dlouhodobým pobytem na území ČR 1994-2005

Graf 5 - 10 nejčastějších státních občanství cizinců s trvalým pobytem a dlouhodobým pobytem nad 90 dnů v ČR (31.12.2005)

10 nejčastějších státních občanství cizinců s trvalým pobytem a dlouhodobými pobyty nad 90 dnů v ČR (Foreigners holding permanent residence permits and long-term stays over 90 days by citizenship - top 10) (31.12.2005)

Zdroj: Český statistický úřad

Shora uvedená čísla ukazují, že migrace se zvyšuje a stává se jedním z hlavních problémů státní politiky, a to nejen v České republice, ale v celé Evropské Unii. Evropský

hospodářský a sociální výbor EU ve svém stanovisku SOC/233 Migrace a mezinárodní ochrana zdůraznil význam přesné databáze přistěhovalců v členských zemích. Statistické informace odrážejí politické, sociální a ekonomické postoje a národní přístup zemí EU, pokud jde o otázku migrace, mohou ovlivnit stanovení, analýzu a přezkum migrační politiky v těchto zemích a zároveň k ní přispět.

Příslušníci majoritní společnosti a menšin jsou nuceni vedle sebe žít a vytvářejí si mezi sebou různé vztahy. V současné době rozlišujeme 6 podob soužití většiny a menšiny – především etnické - ve společnosti jsou vlastně různými podobami vztahů většiny a menšiny uvnitř jedné společnosti, jde o :

- **segregaci**, izolace obou, většina a menšina nespolupracují, jsou oddělené, vyhýbají se vzájemnému ovlivňování. Česky to lze vyjádřit výrazem „oddělená existence“
- **akomodaci**, členové menšiny si uvědomují existenci i jiných hodnot a norem chování než jsou ty, které vyznávají a užívají, navenek je respektují, ale vnitřně je nepřijímají, neztotožňují se s nimi. Česky lze označit jako „vnější přizpůsobení“
- **akulturaci**, nejdůležitější hodnoty jsou menšinou přijímány, ale nedochází k sociálnímu sblížení mezi menšinou a většinou v podobě užších přátelských případně manželských kontaktů. Česky „soužití při respektu k odlišnostem“
- **asimilaci**, je o vstup do převažující kultury i prostřednictvím těsných a osobních sociálních vztahů a dalších forem sdružování. (Tento druh soužití vzniká procesem, kterým se nějaká obvykle menšinová sociální skupina prostřednictvím kontaktu stává součástí jiné, převažující většinové skupiny.) Česky lze hovořit o „vzájemném splývání“
- **amalgamací**, úplné promíchání menšinového a většinového obyvatelstva, zejména prostřednictvím manželských svazků. Tady jde o „splynutí“, menšina a většina nejsou odlišitelné.

Tyto procesy jsou vždy oboustranné. Menšina vždy předává některé své znaky většině, a ta je včleňuje do svého systému chování a prožívání, do své kultury. Míra otevřenosti společnosti se mj. pozná podle toho, jak je většinové obyvatelstvo schopno přijímat menšiny. (Prudký, 2004:10) Poslední podobou soužití majority s minoritou je integrace. **Integrace** je pojem, který vyjadřuje míru vnitřní soudržnosti určité sociální skupiny, která se obvykle měří poměrem vzájemných pozitivních výběrů jednotlivců v rámci určitého celku. Tato vnitřní soudržnost má vliv na úspěšnou realizaci

společných aktivit, hraje roli při uskutečňování společných cílů apod. Sociologové v této souvislosti sledují také vytváření a dodržování společných norem, hodnotových orientací, chování atd. (Sociologická, 2000)

Úspěšná integrace dlouhodobě usídlených cizinců představuje nejlepší prevenci vzniku etnických, národnostních, náboženských či kulturních konfliktů, k nimž může v důsledku migraci docházet. Vytváření podmínek k dosažení společenského konsensu při soužití domácích a přistěhovalecké populace je proto velmi důležité. Cestou k tomu je informování veřejnosti o problematice migrace, o tom jaká pozitiva či negativa s sebou přináší, výchova k mezikulturní komunikaci, k pochopení odlišností jiných kultur, k vědomí, že kultura každé komunity žijící na našem území je obohacením celého občanského společenství. Tyto znalosti mohou napomoci k vytváření pozitivního či neutrálního postoje k cizincům, k odstraňování předsudků, rasistických a xenofobních postojů. Možnost uchovávat a rozvíjet vlastní kulturu také zvyšuje kvalitu života cizinců u nás a napomáhá rychlejší adaptaci na nové prostředí a životní podmínky.

1.2.1 Přístup české veřejnosti k menšinám

V etnickém klimatu, pokud jde o otevřenost české společnosti vůči přílivu dalších cizinců, spíše převládá dlouhodobé odmítání (viz tabulka č.1 a 2 v příloze č. 1). Posun ve prospěch větší otevřenosti je jen velmi pozvolný, většina příliv cizinců nadále nepovažuje za pozitivní. Cizinci jsou posuzováni a akceptováni především podle pragmatických kritérií (ekonomický a pracovní přínos pro ČR). Ty, které potřebujeme, stejně jako ty, kteří zde již žijí a pracují, bychom měli integrovat a naturalizovat. Všeobecný odmítavý postoj k některým skupinám cizinců je způsoben především bezpečnostními obavami. Arabové, respektive muslimové jsou celosvětově označováni za možné teroristy a fanatiky a česká společnost je ovlivněna celosvětovým politickým vývojem, který je zaměřen spíše negativně proti islámu a jeho veřejným projevům. Teroristické útoky od roku 2001 výrazně ovlivnily přístup euroamerické civilizaci vůči Orientu a islámu.

Veřejnost většinou podporuje zlepšení kvality a zjednodušení administrativy cizinecké agendy, nastavení transparentního rámce. Pozice cizince jako člověka druhé kategorie ve styku s úřady je pro české občany nepřijatelná. Společnost velmi podporuje asimilaci již u nás usídlených a dlouhodobě pobývajících cizinců, jejich přizpůsobení

naším zvyklostem, jazyku a kultuře, jejich integraci a podporu této integrace. Asimilování cizinci, kteří budou společností přijímání, by měli požívat práv v podobném rozsahu jako občané. Program odstranění bariér pro cizince, kteří zde žijí i program podpory jejich integrace do hospodářského, sociálního i zdravotního systému má většinovou podporu mezi dospělou českou populací. (Gabal, 2004:4)

Mezi právní předpisy, které se vztahují na cizince žijící na našem území, je to převážně zákon o pobytu cizinců, dále pak zákon o státním občanství ČR. Nová právní úprava zákona o pobytu cizinců se datuje po změně režimu v ČR – tzn. od počátku 90.let. Tehdy vzniklý první zákon č.123 byl na svou dobu velice liberální, a jako takový přinesl cizincům řadu příznivých předpokladů pro to, aby se v ČR cizinci mohli nějakým způsobem usadit a sžít se s prostředím. Postupem času, na základě praktických poznatků a zkušeností, docházela jak ČR, tak i západní státy EU k závěru, že je třeba do oblasti imigrace vnést restriktivní opatření. Proto byl v roce 2000 vydán nový zákon o pobytu cizinců, který po několika dílčích úpravách a novelizačních změnách je platný i v současné době.(Slovo 21,2004:29) V zákoně o státním občanství je stanovena podmínka pětiletého trvalého pobytu na našem území a po tuto dobu se má převážně na našem území zdržovat. Další podmínkou pro udělení občanství je prokázání znalosti českého jazyka. Tyto znalosti se prokazují ústní formou, rozhovorem, při němž má být žadatel schopen odpovědět na otázky z běžného života a dále má být schopen vlastními slovy sdělit obsah krátkého přečteného textu. Další podmínkou je, že žadatel nebyl v posledních pěti letech odsouzen pro úmyslný trestný čin. Její splnění prokazuje předložením výpisu z rejstříku trestů, netýká se nedbalostních trestních činů, což jsou zpravidla dopravní nehody. Dle novely zákona účinné od října 2003 právní řád ČR požaduje po cizincích, aby plnili povinnosti, a to např. platit povinné zdravotní a sociální pojištění a platit daně.(Slovo 21, 2004:30)

Také český školský systém a jeho schopnost reagovat na měnící se podmínky patří mezi hlavní předpoklady úspěšné integrace. V praktické rovině MŠMT zajišťuje bezplatné kurzy pro osoby, jímž byl udělen azyl, zabezpečuje povinnou školní docházku dětí azylantů a účastníků řízení o azyl. Součástí studijních plánů pregraduální přípravy budoucích učitelů na pedagogických fakultách je výchova k toleranci, proti xenofobii a k podpoře integrace cizinců. Důsledná pozornost je věnována multikulturní výchově na základních a středních školách a odborných učilištích. (Slovo 21, 2004:33)

Česká republika nabízí imigraci kvalifikovaným pracovníkům z vybraných zemí. Jedná se o pilotní projekt „Aktivní výběr kvalifikovaných zahraničních pracovníků“, projekt byl zahájen v roce 2003. Na projektu se podílí kromě Ministerstva práce a sociálních věcí také Ministerstvo zahraničních věcí, Ministerstvo vnitra a IOM.¹ Cílem projektu je pobídnout odborníky ze zahraničí, které Česká republika potřebuje, aby si v ní našli práci a trvale se zde usadili i se svými rodinami. ČR nabízí vybraným kvalifikovaným pracovníkům možnost požádat ve zkrácené lhůtě po 2,5 letech práce a života v ČR o povolení k trvalému pobytu. Vedle zaplňování mezer na trhu práce by přistěhovalci měli rovněž částečně pomoci řešit demografické problémy ubývání a stárnutí obyvatelstva a z nich plynoucí krize důchodového systému. Pilotní projekt „Aktivní výběr kvalifikovaných zahraničních pracovníků“ by měl pomoci také v boji proti nelegální migraci, se kterou jsou spojeny mnohé negativní jevy – převaděčství, obchod s lidmi, nelegální zaměstnávání cizinců a jejich život za nedůstojných podmínek, kriminalita atd. (Ministerstvo práce, 2006)

2. Arabská menšina a její specifika

2.1 Etnikum, arabská menšina a její migrace

Tato diplomová práce se věnuje jedné specifické etnické menšině, a to arabské. **Etnicita** je vzájemně provázaná soustava kulturních (hmotných i myšlenkových, duchovních), rasových, jazykových a teritoriálních faktorů, historických osudů a představ o společném původu (symbolů), působících ve vzájemném ovlivňování a utvářejících etnické vědomí člověka, jeho etnickou identitu (totožnost) a zaměření (orientaci). Jejími rysy jsou: hromadnost (z ní vychází pocit sounáležitosti a ostatními se stejnou etnicitou, trvalost (přecházení z generace na generaci), omezená proměnlivost (poměrně vysoká stabilita a malá měnitelnost), obecná srozumitelnost a přijatelnost (jednoduchost v porozumění a sdílení), vzájemná komplementárnost (lidé se stejnou etnicitou se doplňují, jejich znaky rovněž). Etnicita sama o sobě nemá žádnou kvalitu, pouze je nebo není přítomna. Nositelem etnicity je jedinec, ale jeho etnicita dostává smysl teprve s členstvím ve skupině s etnicitou stejnou nebo jinou. **Etnikum** je souhrn lidí se společnou etnicitou, která je

¹ The International Organization for Migration = Mezinárodní organizace pro migraci je mezivládní organizace s hlavním sídlem v Ženevě. Založena byla v roce 1951 a v současné době má již 109 členských států a 24 pozorovatelů. <<http://www.iom.cz>>

odlišná od etnicity jiných lidí. Sdílejí představu o společném původu, blízkých historických osudech a jsou určeni i používáním společného jména. (Velký, 1996:276)

Shora uvedená definice platí pro etnickou menšinu jako takovou, ale tato diplomová práce se věnuje jedné specifické etnické menšině, a to arabské. Arab, pojem „Arab“ je často používán a odkazuje na obyvatele středního východu a severní Afriky. Střední východ, jako zeměpisná entita zahrnuje země kolem jižní a východní části Středozemního moře, území, které vyčnívá z východu Středozemního moře a sahá do Perského zálivu, konkrétně se jedná o Sýrii, Libanon, Irák, Palestinu, sinajský poloostrov, Saudskou Arábii, Kuvajt, Jemen, Oman, Bahrain, Katar, Spojené arabské emiráty, Jordánsko, pásmo Gaza a Golanské výšiny. Oblast severní Afriky zahrnuje Egypt, Maroko, Súdán, Libyii, Tunisko a Alžírsko. Dalšími arabskými zeměmi Afriky jsou Somálsko, Mauretánie a ostrov Madagaskar. Mateřským jazykem obyvatel těchto oblastí je arabština. Výrazy a klasická arabština se obvykle odkazuje na *al-lugat arabi:ja fusha* (čistý/spisovný arabský jazyk) vycházející z Koránu. Arabština je sémitský jazyk, blízko příbuzný hebrejštině. V současné době existuje mnoho mluvených dialektů v moderních arabských státech, jako je Egypt, Maroko či Libanon, ale jinak všichni Arabové používají moderní spisovnou arabštinu pro tištěná média. Funkce spisovného jazyka je odlišná od západních jazyků, je to hlavně jazyk Koránu, ale není to jazyk mluvený v každodenním životě.

Rasově Arab je osoba, jejíž originální rodový původ je z arabského poloostrova. Arabové jsou sémitské osoby, dle náboženství jsou to potomci Ismaela, syna Abrahama a Hagar. Nejvíce Arabů vyznává islám, jsou tedy muslimové, více než 90 %, ale jsou mezi nimi i křesťané. Je proto zavádějící mluvit o tom, že Arab rovná se muslim a obráceně, neboť ve světové populaci je v Asii velké procento muslimů, ať už v Indonésii, Indii či Pákistánu.

Arabské země jsou zdrojem pracovních sil, neboť mnoho mladých mužů odchází ze své rodné země za vyhlídkou lepšího pracovního uplatnění. Ale právě migrace a pracovní mobilita je částečným řešením pro nezaměstnanost, která se v arabských státech pohybuje nad hranicí 20%. Dle světového výzkumu z roku 2001 až 70% mladých mužů a žen z arabského světa plánuje odchod ze své rodné země. Nejoblíbenějšími destinacemi jsou Evropa a USA, pouze 13% z dotázaných chce odejít do jiné arabské země. Důvodem narůstající migrace z arabských oblastí je také globalizace světa, díky níž a technické vyspělosti euroamerické civilizace odcházejí odborníci z celého světa, tedy i z arabských

zemí do Evropy a Ameriky, kde je jim poskytnuto lepší zázemí a vyšší finanční ohodnocení.(IOM, 2004:14-16) „Odliv mozků“ je dobrou věcí pouze z krátkodobého hlediska (peníze a technologický transfer) ne z dlouhodobého. Počet odchodů vzdělaných Arabů do západní Evropy a Ameriky ale v porovnání počtu migrantů, kteří hledají mimo svou domovskou zemi lepší ekonomické podmínky pro život, je zanedbatelný. Tabulka č.3 v příloze č.2, která je přílohou této práce, ukazuje počet Arabů z vybraných zemí žijící ve státech Evropy.

Francie je tradiční přistěhovalecká země, už více než 150 let přijímá cizince, a to kvůli své koloniální historii. Po druhé světové válce podporovala Francie imigraci hlavně ze dvou důvodů: zaprvé potřebovala pracovní síly, které by po válce pomohly s výstavbou země, a zadruhé chtěla zvrátit negativní demografický vývoj, stále méně dětí a stále více starších lidí. A pracovní síly přišly. Byly hlavně z Afriky, nejdřív z Maghrebu – z Alžírsko, Maroka, Tuniska, zkrátka z tehdejších hlavních francouzských kolonií, a později i z černé Afriky. Od roku 1990 počet imigrantů ze zemí subsaharské Afriky neustále narůstá, navíc k nim přibyli přistěhovanci z Turecka a východní Evropy. Avšak lidé z Maghrebu představují stále největší skupinu obyvatel cizího původu: Na předměstských sídlištích, tzv. „Citès“, žije dnes už jejich třetí generace. První generace přistěhovalců z Maghrebu, kteří přišli v šedesátých letech, si s sebou ze svých vesnic, odkud většina z nich pocházela a kde vyrůstala, přinesli svá náboženství a své tradice. Francie pro ně ale díky koloniální vazbě nebyla žádnou velkou neznámou, měli vztah k jejich řeči i kultuře, obdivovali ji, měli k ní respekt. Přesto zůstali občany „druhé kategorie“, neměli a nemají stejné možnosti a příležitosti jako rodilí bílí Francouzi, a to díky francouzské migrační politice, jež měla i má negativní nádech. Ve Francii byl vztah majority vůči arabsko-berberským gastarbeiterům nevstřícný. To souviselo s jejich náboženství – islám byl Francouzům cizí. Odlišné zvyky a tradice, postavení ženy, autorita otce a rodiny, jiné životné návyky, to všechno ve Francouzích pocit odlišnosti a cizosti ještě posílilo. Muslimové u mnohých platili a platí za neasimilovatelné. (Frouzová,2005:52-53)

2.2 Příklad Arabů do ČR

Svět se stále více propojuje, globalizuje, a i do České republiky migrovali a stále migrují Arabové. Je tudíž žádoucí, abychom se více zabývali studiem Arabů i arabského světa a snažili se pochopit důvody a příčiny jejich jednání.

V době komunistického režimu do České republiky přišlo mnoho studentů z arabských spřátelených zemí, zejména ze Sýrie, Iráku, Jordánska, Jemenu a Libye. Mnoho Arabů, kteří v Československu studovali, se tady usadilo natrvalo, oženili se a založili rodiny. Výměna studentů nebyla přerušena ani po roce 1989. Dále přicházeli lidé s obchodními a podnikatelskými zájmy a také žadatelé o azyl. Část Arabů žije v Čechách především z důvodu nepříznivé politické situace ve své vlastní zemi, některým byl v ČR udělen azyl. Odchod ze země původu je pak obvykle spojen s nepříjemnými zážitky, o nichž se jen těžko mluví. V případech, kdy cizinec ani nemůže navštívit svou rodnou zem, je obzvláště patrná frustrace a pocit vykořenění, zejména u mladých lidí, kteří se ještě nedokázali s novým prostředím příliš sžít. Lidé v takové situaci se cítí odmítání svou vlastí a zároveň nepřijímání společenstvím novým. Žijí na pomezí dvou světů v marginálním postavení a s tím je mnohdy těžké se vyrovnat.

Tabulka 1 Stručný přehled cizinců arabského původu v letech 2001-2004

Stání občanství	2001		2002		2003		2004	
	celkem	Dlouhod.	celkem	Dlouhod.	celkem	Dlouhod.	celkem	Dlouhod.
Cizinci celkem	210 794	140 978	231 608	156 359	240 421	159 577	254 294	154 827
Alžírsko	381	140	381	116	382	101	432	96
Bahrajn	49	49	48	48	43	43	37	35
Egypt	160	84	155	76	154	66	202	76
Irák	159	54	157	57	146	43	167	45
Jemen	151	98	145	92	155	95	165	94
Jordánsko	127	47	137	59	165	78	183	68
Katar	2	2	1	1	1	1	2	2
Kuvajt	54	53	55	54	51	48	44	42
Libanon	195	75	173	62	178	66	227	74
Maroko	112	38	111	30	123	35	143	35
Omán	1	1	1	1	-	-	1	1
Spoj.arabs.em.	5	5	6	5	4	3	6	5
Sýrie	310	79	314	72	304	62	340	74
Tunisko	184	-	189	42	201	34	239	25

Zdroj: Cizinci v České republice, 2005:32-34

3. Islám

3.1 Stručně o islámu

Od Maroka přes severní Afriku, Blízký východ, Arabský poloostrov až k Indii, Číně a tichomořským ostrovům vyznávají lidé islám. Přes 18% světové populace muslimů žije v arabských zemích, 20% v subsaharské Africe, zbytek je rozptýlen po celém světě. Mezi islámské státy patří především: Indonésie, Afgánistán, Alžírsko, Ázerbajdžán, Egypt, Irán, Palestina, Libye, Pákistán, Saudská Arábie, Súdán a mnoho dalších.<http://www.varianty.cz/cdrom/podkapitoly_ocizincich > Endogenně je islám vyznáván i v Evropě, jedná se například o státy jako je Albánie, Bosna a Hercegovina, Čečensko, Ázerbajdžán, Tádžikistán a další. V západní Evropě žije v současné době zhruba 17 milionů muslimů, a to ve Francii 5 milionů, v Itálii 1,2 milionu, v Německu 1,5 milionu, v Anglii 800 000 a v Dánsku 350 000, zbytek je roztroušen v dalších zemích Evropy.

Islám je druhé nejrozšířenější monoteistické náboženství na světě, které představuje, podobně jako některé jiné z velkých náboženských ideologií, komplexní vyjádření smyslu života. Z islámu se odvozovaly normy lidského chování a jednání, stejně jako z něho vycházela představa o organizaci společenského života. Islám tvrdil, že má na své straně absolutní pravdu, zjevenou Alláhem prostřednictvím Muhammada.(Křikavová a spol.,1990:6) Vznik islámu se běžně datuje odchodem proroka Muhammada a stoupenců jeho učení do emigrace z Mekky do Mediny roku 622 n.l. Toto datum je počátkem islámského letopočtu. Podle islámského pojetí není však tato doba dobou vzniku islámu, ale pouze dobou vystoupení posledního z proroků, neboť muslimové uznávají existenci předchozím proroků jako byli Abraham, Mojžíš či Ježíš. Jediným Bohem je *Alláh* (Bůh). Alláh, univerzální pro celý vesmír, pro celý svět, pro veškerenstvo, pro všechny lidi, pro každého. Alláh je tvůrce celého vesmíru a jeho vládce. Lidská pozice ve vesmírném systému, stvořeném Alláhem, je jedinečná. Zatímco Alláh je všemocný a vševědoucí, člověk je tu charakterizován svobodou volby.(Křikavová a spol.,1990:14-17)

Slovo islám pochází z arabského kořene *slm*, který mimo jiné znamená mír, poslušnost. Pouze podřízeností vůli Boží a zachováním Božích zákonů může člověk dosáhnout opravdového míru a těšit se z trvajících čistoty. Podřízenost Boží vůli společně s poslušností neznamení ztrátu individuální svobody, ba naopak, často

skloňované slovo *džihád* znamená pro muslimy „vykonávat úsilí“. Nejtěžší *džihád* je podle muslimů v boji se sebou samým, proti svým chřtícím, hřtchu a zlu. Dále toto slovo tedy *velký džihád* zahrnuje i pili v práci, učení, v péči o rodiče, rodinu a jako poslední význam je mu přisouzena i sebeobrana – boj při napadení (*malý džihád*).

<[http:// www.varianty.cz/cdrom/podkapitoly_ocizincich](http://www.varianty.cz/cdrom/podkapitoly_ocizincich)>

Umma, obecně chápané jako obec věřících, tento pojem prodělal v rámci Koránu svůj vývoj, nejdříve byl synonymem jakékoli pospolitosti a víceméně synonymem pojmu *kaum* lid, rod. Rozrůstající se společenství muslimů si však postupně vynutilo vytvoření nového souboru závazných pravidel soužití muslimů navzájem i vztahů s okolím, jejímž základem je Korán a sunna.. Korán je nestvořené Boží slovo. Činy Prorokovy, když zrovna nepředával Boží zjevení, jsou chápány jako činy s Boží pomocí a inspirací a jsou tak částí *sunny*, islámské tradice. *Umma* jako společnost věřících je chápána jako produkt Boží zvěsti, jako ideální stav společenského uspořádání.(Mendel,1994:127)

Život muslima tvoří pět pilířů víry:

1/ Víra v jediného Boha, proroka Muhammada, anděly a předchozí proroky

Islám vnímá Boha jako nejmilosrdnějšího, nevládnějšího, nejvíce milujícího stvořitele, pozorného k potřebám člověka. *Šaháda* je klíčovým verbálním vyjádřením pohledu na svět, příslušnosti k islámu, odevzdanosti do vůle boží. Trojím vážně míněným pronesením šahády: *Aš'hadu anna la'ila al'lah wa aš'hadu anna muhammadan rasulu l'lah* (Prohlašuji, že existuje jediný Bůh a Muhammed je jeho prorokem) ve společnosti alespoň dvou muslimských svědků se člověk stává muslimem.(Křikavová a spol., 1990:98)

Bůh zjevoval dle věřících svou vůli lidem prostřednictvím proroků již dříve, tedy před Muhammadem. Islám tedy uznává starší proroky – židovské (starozákonní), novozákonní - *Ísu*, tedy Ježíše a některé staroarabské. (Kropáček, 2002:16)

2/ Každodenní vykonávání modlitby - *salát*

Salát je název povinných modliteb, které muslimové vykonávají pětkrát denně a jsou jejich přímým spojením s Bohem. V Islámu neexistuje žádná hierarchie církve, a proto nemají kněze. Modlitba je v islámu chápána jako čistě kultický projev zbožnosti s možností si něco si od boha vyprosit. Je projevem pokory, díkůvzdání a odevzdanosti do vůle boží. Věřící smí vstoupit do stavu komunikace s bohem po splnění pěti podmínek, jimiž je

dodržení čistoty těla, čistoty místa a šatu, náležité ustrojení zakrývající nahotu, směr modlitby k Mekce a náležité dodržování pěti modlitebních časů (po ranním úsvitu, v poledne, odpoledne, po západu slunce a po setmění). Všechny modlitby obsahují verše z Koránu, které se předřikávají v arabštině. (Křikavová a spol.,1990:98-101)

3/ Sebeočista prostřednictvím půstu – saum/sijám

Podobně jako křesťané mají období půstu, postí se i muslimové. Závaznou normou pro půst se stal celý osmý měsíc islámského lunárního kalendáře *ramadán*, který už staří Arabové považovali za posvátný. Půst začíná novoluním po ukončení měsíce ša'bán. Ohlašuje se podle místních zvyklostí ranou z děla, světly na minaretu, ale také rozhlasem, televizí a jinými sdělovacími prostředky. Povinnost půstu začíná za úsvitu, v té době se mají věřící vyvarovat neshod, neslušných řečí a tělesných rozkoší, nepožívají jídlo. Nemocní, staří, lidé na cestách, těhotné či kojící ženy mohou přerušit půst a vykonat ho v jiné době během roku.(Křikavová a spol.,1990:108-109)

4/ Rozdávání almužny– zakát

Zakát je finanční povinností muslimů. Důležitým principem islámu je, že vše patří Bohu a majetek je lidem pouze dočasně svěřený. Slovo *zakát* znamená „očištění, růst“. Tím, že muslim odděluje část svého majetku a věnuje ho chudým a potřebným v celé společnosti, očišťuje svůj zbývající majetek.

5/ Pout' do Mekky – hadždž

Každý dospělý a duševně zdravý muslim bez rozdílu pohlaví musí alespoň jednou v životě vykonat pout' do Mekky, pokud je toho fyzicky schopen a má dostatek finančních prostředků.(Křikavová a spol.,1990:115) *Hadždž* byl vždycky v dějinách prvkem vzájemného sjednocení celosvětové muslimské obce. Po staletí směřovaly do Mekky karavany poutníků. Na bezpečnost poutníků v současné době dohlíží saudské zvláštní ministerstvo hadždže. Kdo vykonal pout' do Mekky, se těší doma zvláštní úctě.(Kropáček,1992:výběr)

Korán – *Ku-rán* znamená doslova „čtení, četba, kniha“. Korán je základní náboženskou knihou islámu jako je Bible pro křesťany, nebo Starý zákon pro Židy. Úcta ke Koránu je v islámských zemích patrná ve všech oblastech života. Muslimové věří, že

Korán byl sdělen skrze archanděla Gabriela Muhammadovi. Korán se dělí na 114 súr (oddílů, kapitol), které jsou seřazeny mechanismy, i když ne zcela důsledně, podle počtu veršů: od nejdelší súry po nejkratší. Korán obsahuje předpisy náboženské, rituální, občanské, státoprávní a trestní, líčí ráj s jeho půvaby, pekelné děsy, velebí všemohoucnost Boží, jejímž dílem je celý Vesmír. Muslimové nemají církevní hierarchii jako je například v křesťanství, všichni věřící jsou ve svých modlitbách v přímém spojení s Bohem, ale existuje zde *Imám* – člověk, který stojí v čele zbožného davu a vede jeho modlitbu, je to odborník na Korán a další islámské texty. (Mendel, 1994:19)

Samotný Korán sice vznikl skoro před jedním a půl tisícem let, ale muslimové jsou hrdí na to, že jeho odkaz je nadčasový a promlouvá se stejnou silou a aktuálností ve všech dobách. Různí muslimové sice mohou vysvětlovat různá sdělení a súry Koránu odlišně, ale to nic nemění na faktu, že Korán, vůle Alláhova, musí být respektována.

3.2 Ženy v islámském světě

Ve spojení s islámem nelze opomenout postavení žen v islámském světě, které se poslední dobou stalo velmi diskutovanou otázkou. Islám poskytl podle Koránu ženám nové lepší postavení, dal jim právo na dědictví, právo na vlastnictví nemovitostí a snížil počet manželek na čtyři pod podmínkou, že je manžel dokáže stejně zaopatřit. V Koránu se vysloveně praví, že obě pohlaví jsou si rovná, stejně zodpovědná a v obou je stejný podíl lidskosti. Žena je rovnoprávná s mužem ve sdílení osobních a společenských povinností. Žena je rovnoprávná s mužem, pokud jde o přístup ke vzdělání a vědění. Nelze však opomenout, že postavení ženy a muže v islámské společnosti se často neřídí koránskými ustanoveními, ale spíše zvyklostí v komunitě. Některé diskriminační praktiky vůči ženám (zamezený přístup ke vzdělání, povinnost zahalovat si obličej atp.), jež jsou v euroatlantické kultuře často využívány jako protiislámský argument, nemají původ ani tak v islámu jako v patriarchálních předislámských tradicích mnohých arabských společenství. Podle muslimů není zahalování žen projevem nesvobody, ale naopak projevem svobodné vůle žen, která vychází z hodnotového systému, mravního a racionálního poznání.

V Egyptě, v Alžírsku a v dalších zemích, kde postup sekularizovaného nacionalismu pokročil nejdále, se v 70. letech začala mladá generace, převážně její nevdělanější část studující na světským duchem zcela prostoupených univerzitách, obracet k tradicím. Důraz na tradiční odívání spolu s návratem ke striktnímu dodržování předpisů o modlitbě, půstu a pravidelnému navštěvování mešity představuje symbolické odmítnutí západních hodnot.

Nikdo nebude polemizovat o tom, že samotné oblékání je okrajová záležitost. V určité situaci však nemusí být způsob odívání pouhou módou a povrchním gestem, nýbrž může naznačovat a předznamenávat nějaký společenský proces. Evropský oděv, zejména ženský, vyvolává u některých muslimů otevřenou averzi, a považuje se za symbol sexuální nevázanosti a projev pohrdání nebezpečím, náchylnost ke hříchu. Nepochybně i v Íránu, kde se dnes stal *čádor* povinností, ale možná se jednoho dne znovu přehoupne na opačnou stranu.(Křikavová a spol.1990:79-81)

Žena v islámu není v žádném případě hodnocena jako méněcenná, nezpůsobilá plnoprávné společenské interakce.(Křikavová a spol,1990:180) Mnoho evropských lidí pohlíží na ženy v islámském světě stejně, ale ve skutečnosti tomu tak není. Stejně jako neexistuje „univerzální žena z východní Evropy“, neexistuje ani „univerzální muslimka“. Stejně jako u nás žijí i v islámských zemích jak ženy, které se mají dobře a cítí se šťastné, tak ženy, které žijí v bídě a jen těžko se domáhají svých práv. Přesto je tu něco, co mají všechny muslimky společné: kulturu, náboženství a tradice. Na ty v posledních desetiletích velmi ostře útočí vliv moderního života a dostává se s nimi do rozporu.(Frouzová,2005:13) Muž a žena jsou v koránu chápáni jako výtvoři boží, předurčené k životu v páru. Pár a z něj vzešlá rodina jsou základními buňkami muslimské obce. Manželství je muslimům v podstatě nařizováno jako bohubilý stav, utužující obec. Staropanenství je chápáno jako *harám* (něco zakázaného), neboť žádná muslimská žena nemá právo zřít se svého základního poslání – stát se matkou.(Křikavová a spol.,1990:192-193) Islámská žena prakticky získává společenský souhlas ke svobodnému pohybu a právo vstupu do světa mužů a do věcí veřejných až v pokročilejším věku. Pak dokonce může získat i celospolečenskou úctu a uznání. Žena se stává plnohodnotnější členkou společnosti, když přestane být „sexuálně nebezpečnou“. Přestane se s ní spojovat výraz „*fitna*“, přestane být zdrojem provokace, sexuálního rozrušení a z něj pocházejícího společenského zmatku. Po padesátce už nemusí být předmětem společenského dohledu.(Křikavová a spol.,1990:192)

Islámské právo - jakkoliv detailně rozebírá každou jednotlivost muslimova života - vůbec nepočítá se sexuálním životem věřících mimo legitimní manželský svazek. Sexuální svoboda ženy na tomto světě je limitována požadavkem naprosté poslušnosti a pokory. Naopak mužovy výsady na tomto světě jsou potvrzeny, neboť má v intimním životě zcela volnou ruku a ze zákona povolenou promiskuitu, může mít až čtyři manželky (tetragynie), pokud jim ale dokáže vytvořit stejné podmínky, tedy dát jim stejné materiální zabezpečení

a také se s nimi rovným dílem podělit o své city. Přestože Korán tetragynii povoluje, v zápětí dodává, že mít čtyři manželky je věc nesnadná, možná i přímo nemožná, a proto doporučuje mít jen ženu jednu. Láska mezi mužem a ženou-nemluvě již o lásce fyzické – je pro islámské prostředí stále ještě do značné míry zapovězeným tématem. I když v některých muslimských zemích jsou realisticky pojaté a vědecky podložené diskuse o sexuálních otázkách diskrétně studovány na vysokých školách.(Křikavová a spol.,1990:183-186)

Manželství se považuje za posvátný svazek posílený vzájemnou láskou, něžným a galantním cítěním a chováním a spoluprací muže a ženy. Manželské spojení se obvykle dále upevňuje dětmi, které se z manželství narodí.(Chajrí,2001:215) Islám povoluje omezený typ polygamie, ale vždycky polygamií nepodporuje. Muž nemůže být v žádném případě ženatý více než se čtyřmi ženami zároveň, takže se spíše v souvislosti s tímto jevem mluví o tetragynii. S větším počtem žen (max. 4 ženy) může být zároveň ženatý, ale jen tehdy, pokud si je jist, že dokáže být spravedlivý ke každé z nich ve všech oblastech života tak, jak to stanoví Korán.(Chajrí,2001:215) Dnes se o mnohoženství v islámu hovoří jako o něčem zvrhlém a nepřirozeném. Polygamie je v moderních islámských společnostech chápána jako nepřijatelná, jako historická anomálie, jež dnes není v souladu s přirozeným citovým životem člověka. V některých zemích zájemce o druhý sňatek musí mít svolení islámského soudu, který v zásadě nemá nic proti podstatě, ale posuzuje manželovy pohnutky a celkový stav rodiny. (Křikavová a spol.,1990:195-8)

3.3 Právo a morálka

Morálka dle názoru Aliji Izetbegoviče může být založena jedině na náboženství, ale morálka a náboženství nejsou jedno a totéž. Morálka se zrodila ze zákazu a zůstala zákazem až dodnes. Zákaz je náboženský svou podstatou i původem. Stejně tak evropská morálka vychází vlastně ze základních hodnot křesťanství, přestože dnes to již takto nevnímáme, neboť žijeme v sekularizované společnosti, kde došlo ke striktnímu odtržení víry a každodenního života.(Izetbegovič,1997:151-156) Islám ale není jen náboženské vyznání a morální předpis, nýbrž také právo. Islám předepisuje, co člověk musí dělat, jak se má chovat, aby si zajistil boží přízeň.(Křikavová a spol.,1990:43) Islám se z původně obrazného a poněkud tajemného učení měnil v praktické náboženství a v ideologii, která

sále více sloužila každodennímu životu společnosti.(Křikavová a spol.,1990:49) Muslimové kladou důraz na ortopraxi než ortodoxii. Právní problematice věnují mimořádný důraz, nejlepším řešením by bylo uplatnění šarí'y do státního zákona. Šarí'a se nevztahuje na obyvatele určitého celku, ale platí pro muslimy jako takové. K náboženskému jádru islámu se přimykají právní a mravní normy, které muslimů ukazují, jakou životní cestou se mají ubírat. (Kropáček,2002:75)

Šarí'a v překladu znamená „cesta k napajedlu“, tedy přeneseně cesta správným směrem. Je nedílnou součástí islámu a představuje jednotu náboženského a společenského řádu. Ve větší či menší míře funguje šarí'a ve všech muslimských státech. Šarí'a zavazuje každého muslima k životu podle božího zákona. Je to systém nařízení a předpisů, které se dotýkají všech stránek života věřících a které stanoví, co a jak je třeba dělat v určité situaci. Předpisuje, jak se chovat při aktech vznešených, například při modlitbě, stejně jako stanoví, co je třeba dělat při aktech podstatně prozaičtějších, například při vyměšování. Šarí'a, ačkoliv se prosazovala a šířila jako univerzálně přijatelný názor na život a jako funkční právní norma do rozsáhlé oblasti Asie a Afriky, se zároveň nestala také cestou k politické jednotě. Šarí'a fungovala spíše jako etika a výzva k morálnímu chování než jako právo v moderním slova smyslu. Lidské činy jsou podle šarí'y děleny do několika kategorií. Šarí'a bývá chápána také jako souhrn tří zákoníků. První z nich se týká rituálních záležitostí- *'ibádát*, druhý představuje jakýsi občanský zákoník- *mu'ámalát*, a třetí řeší záležitosti trestní povahy - *'ukubát*. Šarí'a není jediný právní systém. V koránu ve IV.súře v Súře žen je upraveno rodinné právo (regulace manželství, vztah k dětem) a dědické právo. Korán je autentické dílo, a proto mají reformisté problém s novelizací problematiky rodinného a dědického práva. Šarí'a rozlišuje 5 typů hodnocení činů, a to *fard* (povinnost), *mandúb* (to, co je dobré), *mubáh* (věci lhostejné), *makrúh* (závrženíhodné) a *harám* (zakázané). Šarí'a byla vystavěna na základě systému *faqíhů* islámských právníků, a to ze 4 zdrojů: 1.Korán, 2. sunna – soubor tradic, co prorok Muhammad prožil a odpověděl (hadísy – záznamy o činech Muhammada), 3. *qijás* – analogie a 4.*idžmá* – konsensus (mnoho významných osobností se dohodne na řešení problému a nezvedne se proti tomu aktivní odpor). Korán i sunna jsou nepochybné, neboť jsou Božím dílem. Co se týče *iždmá*, tedy shody, tak nemůže dojít k omylu, neboť Bůh Ummě slíbil, že jeho obec se nikdy nesjednotí na omylu. Subjekty islámského práva si nejsou rovny. Můžeme je rozlišit podle pohlaví, věku a náboženství. Plným subjektem je muslim, který je *báligh* plnoletý a *'áqil* duševně zdravý. Jiný typem subjektu je muslimka. Práva a povinnosti ženy jsou stejné jako

práva a povinnosti muže, to však neznamená, že jsou totožné. Rovnost a totožnost jsou dvě odlišné záležitosti. Rozdíl je pochopitelný, protože muž a žena nejsou stejní, ale byli stvořeni jako rovnocenné bytosti. Je prakticky nemožné najít dva stejné muže nebo dvě stejné ženy. Islám zaručuje ženě práva, která odpovídají její přirozenosti, poskytuje jí plné bezpečí a chrání ji před nepříjemnými a nejistými životními okolnostmi. Korán přímo stanovuje, jaká konkrétní práva má žena, v některých případech by se mohlo zdát, že jsou její práva krácena, například v dědických podílech, neboť žena dostává po jednom podílu, zatímco muž dva, nebo ve svědecké výpovědi se výpověď jednoho muže rovná výpovědi dvou žen, ale pro všechna tato ustanovení má Korán svá odůvodnění. Dalšími subjekty ale v omezené míře jsou jinověrci (Židé, křesťané), kteří trvale žijí na muslimské území, mají status *zimmi* chráněný. (Kropáček, 2006)

Uplatňování některých zákonů *šarí'ý* je na Západě vnímáno jako omezování lidských svobod a práv v jejich liberálním pojetí. Jde hlavně o vykonávání tělesných trestů (utínání končetin, bičování, kamenování), nerovnoprávné postavení jinověrců, nerovnoprávné postavení žen v manželství, nerovnoprávnost k některým právním činům.

Mnoho diskusí v euro-atlantické civilizaci je zaměřeno na demokracii a problém, zda lze demokratické principy uplatnit i v arabské resp. muslimské společnosti. Je třeba ale upozornit na fakt, že v muslimských společnostech nedošlo k sekularizaci státní moci, jak je tomu v Evropě a USA. Mnoho současných diskusí o demokracii se zabývá problémem, zda demokracie jako taková vyžaduje sekularizovanou společnost, tedy společenství lidí nezávislých na náboženském vyznání. Podle některých islámských klasiků patří suverenita Bohu a nikoli stvořenému tvorstvu, takže islám nedává prostor demokracii. (Kropáček, 2002:90) Dle jiných pro-západně smýšlejících autorů je předčasné uvažovat, že se islám neslučuje s demokracií, je spíše pravděpodobné, že rodící se demokracie v muslimských státech bude vždy silně ovlivněna islámskými hodnotami. (Kropáček, 2002:92) Klasický islám pojem „sekulární“ vůbec nezná. Nezabývá se ani kategoriemi typu duchovní/světský. Islamisté dokonce argumentují, že sekularizace není nutným doplňkem demokracie. (Kropáček, 2002:100) Chod islámské společnosti je téměř na každém kroku protkán náboženskými pravidly a doporučeními. Správný muslim znalý Koránu a sunny se řídí pravidly svého vyznání. Pro islámskou společnost je tudíž žádoucí teokracie jako forma vlády, přestože v některých většino-muslimských společnostech došlo k sekularizaci, jak je tomu v dnešním Turecku, které přijalo zákonnou ústavu a *šarí'u* jako islámské právo není

vůbec zohledňováno v právním procesu, a to zejména šariátské trestní právo. Co se týče šariátského trestního práva je uplatňováno zejména v Saudské Arábii, Afghánistánu a Iránu. Šarí'a se v muslimských státech uplatňuje většinou v problematice rodinného a dědického práva.

3.4 Současný islám a vize do budoucnosti

Neustále slyšíme mluvit o islámu, vidíme záběry z islámských konferencí, sledujeme islámské strany, islámské banky, a dokonce se setkáváme s tím, že se vyžaduje jednání podle islámského kodexu. Poněvadž postupně vzrůstá islámské cítění mas, označují jejich vlády většinu svých členů za „islámské“, aniž by tu šlo o skutečnou víru či vnitřní duchovní proměnu.(Chajr,2001:220) Postupné nahlodávání islámských hodnot a islámského způsobu života ve 20.století ve spojení s materiální, finanční, technologickou, vzdělanostní a politickou převahou Západu nad muslimskými zeměmi vedlo k tomu, že většina muslimů napodobuje západní kulturu jako něco „pokrokového“. Slepé napodobování Západu vede samozřejmě k frustraci, zklamání, hněvu a nostalgii a někdy i k zoufalé touze oživit *dín* (víru) za každou cenu. Mnoho muslimů se nostalgicky ohlíží do minulosti, neboť jsou zklamáni přítomností, rozzlobení na nespravedlivé vládcy a zoufalí v důsledku bídy, vykořisťování a další nelidských životních podmínek, které jsou v naprostém rozporu s islámem.(Chajr,2001:221-222)

Mladší generace muslimů na Západě již není hypnotizována ekonomickým úspěchem, spíše naopak se právě tento úspěch stává terčem větší kritiky, neboť západní konzumní společnost již zcela, dle muslimů, zapomněla na duchovno a Boží přikázání. Ve stále se zmenšujícím světě, dochází k jejich postupnému probouzení a prohledání v celém muslimském světě. Po mýtu a zhroucení komunismu může přijít jen odhalení nepravostí zdánlivě civilizovaného kapitálu. Idol kapitalismu je postupně sesazován ze svého piedestalu.(Chajr,2001:222-3) V 70 letech došlo k velkému obratu v islámských společnostech, které se do té doby snažily o přizpůsobení se západnímu stylu a snaha tento styl napodobit, a to návrat ke svým skutečným kořenům, tedy ke Koránu a jeho poslání. V mnoha muslimských zemích dochází od 70.let ke znovuzahalování žen a větší propagaci islámu u mladší generace, která hledá v náboženství útěchu a řád, kterým by se mohla dále řídit.

Muslimové v současnosti tvoří přibližně 5% obyvatel zemí EU, přičemž ve Francii je to 10%. Předpokládá se, že podíl muslimského obyvatelstva v zemích Evropské unie, a to i bez případného přijetí států s početnou muslimskou populací jako je Turecko a Bulharsko, zřejmě do roku 2020 stoupne na 10%. Jestliže se však zvýší dosavadní míra přistěhovalectví, podíl muslimů vzroste ještě výrazněji. Různé prognózy na téma budoucnost Evropy lze redukovat na dva extrémy: buď se vyvine islámská Evropa, v níž muslimské instituce a tradice nahradí dosavadní sekulární a křesťanské instituce a tradice, a nebo dojde ke vzniku evropského islámu, v jehož rámci budou evropští muslimové sdílet evropskou identitu, vytvořenou evropskými katolíky, protestanty a židy. (Muslimské, 2004)

Muslimští přistěhovalci v dnešní Evropě hovoří v souvislosti s islámem někdy v plurálu o různých muslimských identitách i v měřítku evropského kontinentu, například maghribské, turecké a balkánské. (Kropáček, 2002:75)

Vzhledem k rostoucímu počtu muslimské populace se předpokládá, že se islám za nedlouho stane nejpočetnějším náboženstvím světa. Roste počet muslimů v tradičních muslimských zemích, ale také se rozšiřuje početná komunita v Evropě a Americe. S tím souvisí i otázka, zda zůstane islám ve stejné podobě jako za proroka Muhammada, nebo se bude vyvíjet spolu s vědou a kulturou. Již dnes jsou mezi muslimy příznivci tzv. moderního islámu, který je založen na pravidlech muslimské víry, ale připouští i vývoj lidstva a dokáže na modernizaci reagovat. Vedle této skupiny, ale existují i stoupení „starého islámu“, kteří nepřipouštějí sebemenší změnu v interpretaci svatého textu. Je nutno připomenout, že každý muslim věří v absolutní pravdu Koránu.

Dle mého názoru je cesta „moderního/otevřeného islámu“ pro budoucnost mnohem reálnější, a to vzhledem k narůstajícímu počtu euroamerických muslimů. Evropa a Amerika jsou nejpokrokovějšími centry vědy a techniky na světě a jsou bezpochyby touto skutečností ovlivněny. Islám rozhodně nebrání dalšímu civilizačnímu rozvoji, přestože je starý téměř tisíc pět set let. Člověk je v islámu činorodý a je povinen se podílet na svém dalším rozvoji, a to správnou cestou, neboť všechno vědění a schopnosti jsou mu dány od Boha.

3.5 Fundamentalismus

Islámský fundamentalismus je jedno z nejčastěji používaných slovních spojení v souvislosti s islámem. Stává se synonymem terorismu a jeho projevy jsou často vydávány

za důkaz neodvratného střetu dvou civilizací – euro-amerického Západu s muslimským světem.

Slovo „fundamentalismus“ bylo původně spojováno s křesťanstvím a označovalo hnutí, které počátkem našeho století navázalo v protestantských církvích v USA na očekávání brzkého příchodu Kristovy tisícileté říše.(Kropáček,1996:11) Samo slovo fundamentalismus pochází z latinského slova *fundamentum*, které znamená původ, základ, kořen, pramen, zdroj. Obecně je fundamentalismus charakterizován jako uzavírání se do vlastní tradice, jako protiklad pragmatismu.

V islámském kontextu termín fundamentalismus použil jako první významný islamista a sociolog Abdel Malek, který jím označil obrodné tendence v islámu – snahy o návrat k původním zdrojům, o očistění islámské víry od pozdějších příměsí a po návratu ke slávě islámské říše. Abdel Malek použil tohoto termínu k rozlišení dvou hlavních proudů v islámu ve 20.století – fundamentalismu a moderního liberalismu. Tehdy toto slovo nezbuzovalo žádné negativní konotace.(Kropáček,1996:34-35)

Islámský fundamentalismus v dnešním významu toho slova vznikl ve 20.letech minulého století v Egyptě jako reakce na import západních technologií, hodnot, idejí a v neposlední řadě politické moci do islámských kolonií Velké Británie. Islámské náboženství se stalo ideologickou základnou snah arabských států o politickou nezávislost. Hlavním důvodem, proč dnes islám v ideologii a politice mnoha zemí hraje tak výjimečnou úlohu, nejsou ani tak hospodářské potíže nebo masová chudoba, jako spíše „únava“ a rozčarování části společnosti z cizích civilizačních hodnot Západu do prostoru islámského světa. Fundamentalisté mají zřetelně vykreslený a teoreticky zdůvodněný obraz evropského či západního spiknutí, nepřítele, který se soustavně snaží rozvrátit islámský svět.(Mendel,1994:43) Globalizace a amerikanizace světa se všemi problémy s nimi spojenými vrhají na stoupence fundamentalismu, snílky o spravedlivé společnosti na základě „všelidských“ islámských hodnot, do defenzivního postavení. Každý fanatismus si vytváří černo-bílou podobu světa, potřebuje neproblematické rozlišení Dobra a Zla. Svět může být v pojetí islámských fundamentalistů spasen pouze rozšířením islámu a pro naplnění této spásy je možné využít jakýchkoliv prostředků. Od 70.let, poučen formami palestinského odboje proti státu Izrael, přijímá islámský fundamentalismus všechny metody moderního terorismu, jako jsou únosy civilních letadel a bombové atentáty po celém světě. Teroristé jsou často vzdělání, ale vzdělání jim nezajišťuje životní realizaci.

Věří, že za všechny jejich problémy může euroatlantická civilizace, a pocítují převahu nad bezbožným Západem. Potvrzení svého radikalismu hledají v Koránu.(Kropáček,1996:59-60)

Islámský fundamentalismus nezůstává omezený jen na muslimské země, ale stále silněji proniká i na Západ. V kontextu současné války proti terorismu narůstá fobie obyvatelstva „vyspělých“ zemí z přistěhovalců. Často se však k velké škodě nerozlišuje mezi islámem jako náboženstvím, islamismem coby politickým hnutím a islamistickým terorismem jako projevem radikálního křídla tohoto hnutí. Pojmem „islámský terorismus“ bývá zpravidla označován převážně terorismus zdola, tj.násilné akce ozbrojených mimovládních skupin, které svou bojovou rétoriku a integrační rituál bohatě vyztužují citacemi vytržených veršů Koránu, klasiků islámského práva i vlastních charismatických vůdců.(Kropáček, 2002:111)

Ztotožňovat fundamentalismus s islámem je velký omyl. Terorismus nevychází z náboženství, ale z frustrace a agresivity vyvolané určitou politickou, hospodářskou a sociální konstelací. Za výstřelky politických extrémistů nelze paušálně vinit islámské náboženství, všechny muslimy či všechny muslimské státy. Islám zneužívaný teroristickými a extrémními skupinami přestává být náboženstvím a je sražen na úroveň hrubé ideologie. (Kropáček,2002:149)

3.6 Muslimové ve světě; islamofobie

Islám je pro 1/5 světové populace osobním náboženstvím. Více než 1 miliarda lidí je muslimů, z toho 18% muslimů žije v arabském světě, 20% je v subsaharské Africe. Nejvíce muslimů žije v Indonésii, ačkoli tam nikdy nepronikla muslimská armáda a islám se šířil jen prostřednictvím arabských obchodníků a přistěhovalců. V Evropě došlo k velice silné vlně imigrace především tureckých muslimů po 2.světové válce, kdy ve válkou zdevastovaných evropských zemích byly potřeba pracovní síly. Jako první přišli muži, které o několik let později následovaly jejich manželky. V dnešní době žije v Evropě několik milionů muslimů, a to zejména ve Francii, Německu a Anglii. Většina muslimských imigrantů přichází do Evropy s nadějí na lepší život a tyto naděje jsou pro ně důležitější než jakékoli obavy, jež by mohli mít kvůli tomu, že budou žít ve společnosti ovládané ne-muslimy – což islám tradičně zapovídá. Většinou se skutečně s větší či menší námahou asimilovali a po způsobu ostatních menšin „naturalizovali“ jako britští, francouzští, italské a další muslimové. Jejich náboženský život vzkvétá: všude úspěšně

operují muslimské nátlakové a zájmové skupiny i charity, jen v Británii existuje 350 muslimských orgánů toho či onoho druhu.

<<http://www.europortal.cz/modules.php?name=News&file=article&sid=512> >

Téměř se dá říci, že s nárůstem a rozvojem muslimských organizací v zemích západní Evropy rostou i pocity islamofobie.

Český přední orientalista Luboš Kropáček vysvětluje **islamofobii** jako široké spektrum projevů vyjadřujících nadřazenost až nenávislný odpor vůči muslimům. Tento výraz je v Evropě a USA rozšířen jako fenomén protimuslimského smýšlení a rétoriky. Islamofobní projevy sahají od politiky, přes diskriminační praktiky až po xenofobní kriminalitu. Muslimové jsou například demonizováni jako šířitelé drog, přestože islám drogy zakazuje a muslimské země v jejich šíření velmi přísně trestají. Ve Spojených státech ještě obraz muslimů silně poskvrnily teroristické útoky. Islamofobní tendence lze nalézt rovněž v četných literárních dílech a hojně v médiích. Média jsou jedním z hlavních zdrojů v západním světě, které šíří negativní obraz muslimů. Fred Halliday termín „islamofobie“ pokládá za nevhodný a používá raději jiný tvar tohoto pojmu, a to „anti-muslimism“, jež zdůrazňuje, že nejde o postoj proti islámu, tj. náboženství, ale proti muslimům a vlastně vůbec proti lidem z arabského světa, Blízkého východu a jižní Asie. (Kropáček,2002:138) Podporou k šíření islamofobie či proti muslimského smýšlení bohužel také přispívají média, a to v negativním slova smyslu, neboť šíří stereotypy o negativních charakteristikách určitých skupin obyvatel. Obraz Arabů se v pojetí médií, např.Hollywoodu sice trochu zmodernizoval, ale zůstává zřetelně negativní: hovoří se o stereotypu tří B, vychází z angličtiny: miliardář (*billionaire*), terorista (*bomber*) a břišní tanečnice (*belly dancer*). (Kropáček,2002:139)

Politika evropských států vůči nově ustavené muslimské složce obyvatelstva zůstává formálně nejednotná, a to jak v otázce přiznávání občanství přistěhovalcům a jejich dětem, tak ve vztahu k právnímu statutu islámu v zemi. Francie přiznává občanství poměrně liberálně, zvláště druhé generaci se zřetelem k místu narození, a snaží se přistěhovalce integrovat, případně i kulturně asimilovat, jako jednotlivé občany. Britské úřady věnují prostor integraci celistvých komunit. V Německu, kde přiznávání občanství závisí tradičně v první řadě na národnosti rodičů, probíhají dnes živé diskuse o liberalizaci dosavadní velmi opatrné praxe. Ostatní státy uplatňují na tomto poli rovněž vlastní přístupy. Stejně široké je spektrum úprav postavení islámu v zemi. Jenom některé evropské státy uznaly oficiálně

islám a jeho místní reprezentaci za rovnoprávné partnery křesťanských církví (Belgie, Rakousko, Španělsko). Snahu o určité sjednocování hledisek a politických přístupů k muslimům v Evropě i v jejím sousedství projevuje příležitostně Rada Evropy. Její výbor pro migraci se zabývá především integrací přistěhovalců a zajišťováním nových příležitostí. Náboženství se sice v Evropě pokládá převážně za soukromou věc, do níž se stát nemá vměšovat, mezikomunitární vztahy však státní pozornost někdy vyžadují. Pověřený výbor expertů konstatovat, že rostoucí náboženská diverzita v Evropě představuje výzvu pro vlády i pro menšiny. Doporučuje se vést dialog na taková témata, jako jsou fundamentalismus, demokratizace muslimských zemí, slučitelnost islámu s evropskou společností a obecné nové otázky, které vyvstávají před náboženstvími na Západě i v zemích třetího světa.

<<http://www.euportal.cz/modules.php?name=News&file=article&sid=472> >

Pro překonání nebo zcela vymýcení islamofobických pocitů je třeba umožnit muslimské i nemuslimské komunitě dialog, kde by se obě strany mohly volně vyjádřit svá stanoviska a pocity ze společného života. Jedna taková panelová diskuse se konala i v Praze, a to 6.3 2006 na téma „Muslimové v Evropě – kulturní setkání“. Členem panelu byl Ing. Mohamed Abbas, původem ze Súdánu, který žije v Praze od roku 1988.² Dalším členem byl Samim Akgönül - odborník na Islám v Evropě působící na Univerzitě Roberta Schummana ve Štrasburgu; Hayrettin Aydin - vědecký pracovník univerzity v německých Bremách specializující se na tureckou komunitu v Německu; Luboš Kropáček. – přední český orientalista³; Mariam Lau – iránsko-německá novinářka a spisovatelka a Senay Ozdemir – rozená Turkyně žijící v Nizozemí, zakladatelka webové stránky SEN (magazín pro mladé vzdělané muslimské ženy)⁴. Členové panelu a poté i veřejnost se věnovala otázkám spojených s islámem v Evropě, zda mají muslimské komunity něco společného bez ohledu, ve které zemi tyto komunity žijí. Všichni členové panelu jsou velikými odborníky na islám, popř. sami islám vyznávají a jsou schopni vzhledem ke svým dlouholetým životním zkušenostem v zemích západní Evropy poskytnout nezaujatý pohled ze strany muslimské menšiny. Během diskuse byly prezentovány části dokumentárních filmů – Ráj mne nemine (dánské mladé ženy konvertují k islámu), Linda a Ali, dva světy mezi čtyřmi zdmi, What's up, Muslimové mezi námi (dokumentární film o muslimech

² zakladatelem Unie muslimských studentů v České republice a spoluzakladatel Islámského centra a Muslimské unie v ČR

³ autor knih: Duchovní cesty islámu (1992), Islám a Západ (2002), Islámský fundamentalismus (1996) atd.

⁴ SEN se věnuje problematice smíšeného manželství, ramadánu, domácímu násilí a modernímu pojetí islámu

v ČR) a *Might is Right*. Dokumentární filmy ukazovaly život muslimů v Evropě, jejich každodenní problémy s nepřijetím majoritní společnosti, přistěhovalecké problémy s pracovním uplatněním v jiné než dělnické profesi a další starosti např. ve smíšeném manželství s ne-muslimkou. Na tomto místě je třeba zdůraznit, že muslim si může vzít ženu jiného vyznání, tedy křesťanku či židovku, neboť náboženství se přenáší paternalisticky, tedy dítě má víru svého otce. Z tohoto důvodu si muslimka dle Koránu může vzít pouze muslima, a to i konvertovaného muslima. Kromě filmů a debaty islámských odborníků měla možnost i česká veřejnost, popřípadě členové muslimské menšiny v České republice vyjádřit své názory o soužití s muslimy, popř. vznést na odborníky dotazy různého typu. Mnohokrát byla diskutována otázka nošení *hidžábu* muslimských žen, na kolik je rozhodnutí zahalit se svobodné a zda má vláda právo zasáhnout, aby tyto viditelné náboženské symboly byly přítomny ve školách (případ francouzských muslimek, který byl velmi často mediálně diskutován). Dále zazněla i připomínka, že Češi mají z muslimů strach, neboť muslimové jsou v novinách a televizi označovány za možné teroristy. Diskuse „Muslimové v Evropě“ nepřinesla žádná možná řešení problému, ale poskytla oběma stranám prostor k vyjádření se, neboť je nezbytné, aby se obě komunity poznaly a nedocházelo zbytečně k nepochopení různosti kultur, tradic a náboženství.

Vedle diskusí různého typu existují v Evropě různé organizace, které se snaží přiblížit islám a jeho učení široké veřejnosti, aby přispěly ke zmírnění či zastavení islamofobie. Výbor „Islám v Evropě“ byl založen v roce 1987 na podporu a povzbuzení církví a jejich vztazích s muslimskými spoluobčany v Evropě. Jeho cílem je informovat křesťanská společenství o různých aspektech vztahů mezi křesťany a muslimy a napomáhat kontaktům a výměně zkušeností. (Konflikt, 2006)

Křesťané i širší občanská veřejnost přijímají kulturní i náboženskou pluralitu jako nezvratnou realitu, v níž lze rozpoznávat světlé stránky. Setkání s cizími náboženskými tradicemi vyzývá k prohloubení vlastního pochopení pravdy o Bohu a člověku. Dost často se píše o dilematu, zda mezi muslimy v Evropě převládá tendence k fundamentalismu nebo spíše otevřenosti k euroislámu, tj. islámu propojeného s etikou svobody a lidských práv. Také muslimové samotní nejsou jednotní v názoru na evropskou sekulární společnost a na křesťanství. Křesťanství a islám nejsou monolitní bloky a obě tato náboženství vyzývají k solidaritě s utlačovanými a odstrkovanými. Vyzdvihuje se princip rovnoprávného občanství pro všechny bez ohledu na náboženství. Snahy o dialog a budování

náboženských mírových „mostů“ poznamenaly události z 11.zář. Někteří začali pochybovat, zda má společná diskuze nějaký smysl. Ale ti, kdo v dialog věří a vidí perspektivu spolupráce, soudí, že vyvíjet úsilí v tomto směru je po New Yorkských událostech ještě mnohem potřebnější. (Kropáček,2002:167)

3.7 Muslimové v ČR, xenofobie

V České republice žije několik desítek tisíc muslimů. Z nich je asi 400 Čechů, kteří k islámu konvertovali. Většinu z Čechů tvoří ženy, které se provdaly za muslimy. Muslimové tvoří zhruba pětinu všech žadatelů o azyl, odhadem polovina z nich pochází z Afghánistánu.

Praktikovat islámské náboženství není nijak obtížné ani v evropských podmínkách, muslim totiž může splnit povinnost pěti modliteb kdekoli. Nejíst vepřové či nekouřit jsou také lehce splnitelné požadavky. Ze strany Čechů někdy cítí nepřátelské postoje. Nepodstatné vnější věci (jako zahalování muslimských žen, svěcení pátku jako dne odpočinku) bohužel často vzbuzují negativní reakce ze strany české společnosti, které jsou xenofobního charakteru. **Xenofobie** je pojem, který zahrnuje strach a obavy ze všeho cizího, co pochází z jiného etnického, národního, sociálního nebo kulturního prostředí, což vede až k nenávisti ke všemu co neodpovídá vlastní kultuře, hodnotám, normám, idejím atd. (Sociologická, 2000)

Naše současná společnost dnes pěstuje negativní obraz arabsko-islámské civilizace s intenzitou rozhodně varující. Čím více se budeme chtít otevřít světu, tím spíše musíme být připraveni na průnik mimoevropských kultur, které mohou naši společnost v mnohém obohatit. Na adresu Arabů a obecně islámské kultury bylo u nás v poslední době vysloveno několik xenofobních prohlášení prostřednictvím médií.(Mendel,1994:47-48) Televize a noviny spojují muslimskou komunitu s násilím a terorismem. Bohužel není v českých médiích mnoho prostoru pro reakci muslimů na ožehavá témata dnešní doby. Právě nepochopení rozdílnosti kultur a hodnot vede lidi ke strachu z odlišnosti.

Muslimové v českých zemích dosud svou soukromou činnost vyvíjeli za pomoci nadací a občanských sdružení – subjektů, které mohou vstupovat do právních vztahů. Pro registraci nové církve je dle zákona č.3/2002 Sb.třeba nashromáždit 10 000 podpisů. V září

2004 byl islám uznán jako náboženská obec, ale svoji žádost bude muset za 10 let zopakovat znovu, neboť v žádosti nebyl požadovaný počet podpisů.

< <http://exploze.wz/vira/islam.htm> >

V současné době působí na našem území tyto islámské instituce: Ústředí muslimských obcí, která zastřešuje Islámskou nadaci v Praze (Pražská mešita) a v Brně (Brněnská mešita), Islámské centrum v centru Prahy, Muslimská unie (Praha), Liga českých muslimů (Praha), Islámský svaz – klub přátel islámské kultury (Brno) a Islámské centrum v ČR (Brno).

Registrace islámu jako náboženské obce vyvolala i řadu negativních postojů. Příkladem je podnět překladatelky Olgy Ryantové, která ve svém podnětu tvrdila, že islám je a bude v Evropě problémem. Islám dle Ryantové porušuje listinu základních lidských práv a svobod, je v rozporu s demokratickými principy a zárukami lidských práv. Ryantová uvedla, že islám je vyznáním vystavěným na zcela odlišných principech, než na kterých je založeno společenské uspořádání České republiky. Odbor církví Ministerstva kultury se odvolal na písemné prohlášení Ústředí muslimských obcí, že jejich činnost není v rozporu s podmínkami vzniku a působení církví a náboženských společností podle příslušného zákona. (Idnes, 2006)

Vedle náboženské otázky islámu v ČR přinášejí muslimští přistěhovalci i demografické změny v „nových“ státech. Z muslimských zemí přišli do Evropy, stejně tak i do České republiky muži-muslimové, a to především za vidinou lepších životních podmínek. Díky delšímu pobytu poznání českého jazyka a prostředí si zde našli životní partnerku, většinou Češku, která v mnoha případech konvertovala k islámu. Smíšené páry to nemají lehké asi v žádné zemi, ani Česká republika v tomto bohužel není výjimkou. Češky často narážejí na nepochopení okolí s volbou partnera, které je umocněno její vnější odlišností v případě, že se rozhodnou nosit hidžáb. Děti zrozené ze smíšeného páru jsou muslimy bez ohledu na náboženství matky, neboť náboženství se v islámu přenáší z otce na děti. Kvůli odlišnosti a tlaku okolí je v případech česko-muslimských párů vysoká rozvodovost. Některé neziskové organizace jako je například Multikulturní centrum v Praze se ale snaží tento narůstající trend zastavit, a to díky šíření tolerance a respektu k odlišné kultuře, tradicím a náboženství. MKC pořádalo v loňském roce několik přednášek

o smíšených manželstvích a různých problémech, které soužití partnerů odlišných kultur přináší.

Manželství muslimů v nových zemích ale ovlivňuje i demografickou situaci v jejich domovině, neboť mnoho perspektivních a podnikavých mužů odchází na „západ“, kde ale zůstává mnohem déle než si mnohdy předem naplánovali, zapustí tam kořeny, zplodí děti a zůstanou v cizí zemi. Ženy v rodných zemích imigrantů tak nenajdou vhodného partnera pro založení rodiny.

4. Orgány a organizace věnující se integraci menšin

Integrace je přirozeným důsledkem migrace; je chápána jako proces postupného začleňování imigrantů do struktur a vazeb společnosti domácího obyvatelstva. Integrace je komplexním jevem, který má své podmínky a politické, právní, ekonomické, kulturní, psychologické a náboženské aspekty. Do integračního procesu se kromě vlády České republiky – Ministerstvo vnitra, Ministerstvo práce a sociálních věcí a také částečně Ministerstvo pro místní rozvoj a Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, zapojují i orgány samosprávy a nevládní neziskové organizace.

4.1 Orgány státní správy

Ministerstvo vnitra, odbor azylové a migrační politiky (oddělení integrace cizinců a azylantů) plní úkoly ministerstva vyplývající z mezinárodních smluv v oblasti spolupráce s režimem na státních hranicích. Kromě odboru azylové a migrační politiky se menšinám věnuje také odbor bezpečnostní politiky Ministerstva vnitra, který je zodpovědný za koordinaci úkolů vyplývajících se ze Strategie pro práci Policie ČR ve vztahu k menšinám. Odbor zodpovídá také za shromažďování informací z oblasti policejní práce s menšinami, analýzu těchto informací a podrobný monitoring. V oblasti bezpečnostních aspektů integrace menšin spolupracuje také s řadou organizací nevládního sektoru, zejména při vzdělávacích aktivitách, spolupráci při tvorbě odborných textů a dokumentů a realizaci kvalitativních výzkumů zaměřených na mapování kriminality zasahující menšinová společenství. Také Ministerstvo práce a sociálních věcí a jeho oddělení pro integraci cizinců se zabývá životem cizinců u nás. Za cílovou skupinu integrace cizinců jsou považováni zejména dlouhodobě legálně usazení cizinci, kteří žijí na území ČR nejméně po dobu jednoho roku. (Ministerstvo vnitra, 2006)

Hlavní odpovědnost ústředních státních orgánů spočívá především ve formulaci práv přistěhovalců, tzn. stanovit jejich práva a povinnosti, jejich pobytový status, ochránit je proti protiprávnímu jednání ze strany majoritní populace i ze strany jiných migrantů. Kromě koordinace celé integrační politiky v České republice je náplní oddělení pro integraci cizinců zajištění integračního mainstreamingu v rámci MPSV – v oblasti vstupu na trh práce a rovných příležitostí v zaměstnání a v oblasti sociálního zabezpečení. (Cizinci, 2006) MPSV provozuje webovou stránku www.cizinci.cz, kde mimo jiné radí úředníkům státní správy a územní samosprávy, jak postupovat ve specifických případech, týkajících se cizinců v ČR. Na uvedených webových stránkách jsou doporučené postupy v případě nezaměstnaného cizince a vytvoření individuálního akčního plánu, který má přispět ke zvýšení možnosti uplatnění uchazeče o zaměstnání na trhu práce a k prevenci dlouhodobé nezaměstnanosti. Další oblastí doporučeného postupu MPSV se týká oblasti sociálních dávek, a to dávek sociální péče a dávek státní sociální podpory.

4.2 Orgány samosprávy

Nezastupitelnou úlohu v integraci cizinců mají orgány územní samosprávy. Tyto orgány se aktivně podílejí na tvorbě a realizaci koncepce a politiky vlády v oblasti integrace legálně a dlouhodobě usazených cizinců. Na jejich činnosti v této oblasti se vláda organizačně a finančně spolupodílí. Stát se prostřednictvím „finančních prostředků na rozvoj infrastruktury obce“ snaží vytvořit a upevnit určitou tradici a přesvědčení místních obyvatel, že příchod imigranta je za určitých podmínek pro danou lokalitu přínosem. Snaží se tak nově příchozím vytvořit optimální startovní situaci a pozici pro jejich přijetí v místě – v podmínkách místní komunity. Tam, kde je příchod imigranta a jeho rodiny pro obec spojen s určitými náklady, lze jejich pokrytí a úhradu čerpat z uvedených finančních zdrojů.

Obecně se dá říci, že územní samospráva se také aktivně podílí na integraci cizinců žijících na území ČR. Orgány územní samosprávy spolupracují se státem, neziskovými organizacemi a také se samotnými cizinci žijícími v místní lokalitě; touto vzájemnou spoluprací usilují o dobré vztahy mezi komunitami.

Příkladem činnosti územní samosprávy jsou mimo jiné aktivity města Pardubice a dále hlavního města Prahy. Záležitostí menšin a cizinců magistrátu Pardubic se zabývá odbor sociálních věcí, který se této problematice věnuje formou jednání s jednotlivými

klienty o konkrétních osobních situacích, např. v oblasti občanství, sociálních dávek či pobytu na území ČR; dále Magistrát Pardubic jedná se zástupci občanských sdružení (zejména s občanským sdružením Most pro lidská práva). Dále odbor sociálních věcí realizuje program terénní sociální práce, účastní se programů zaměřených na integraci příslušníků menšin a cizinců, vytváří koncepční předpoklady pro činnost v oblasti menšin a cizinců. Magistrát města Pardubic také zřídil Komisi Rady města Pardubic pro záležitosti menšin, která mimo jiné podpořila vznik poradny pro cizince v Pardubicích, provozované občanským sdružením Most pro lidská práva. Město Pardubice se konkrétně zapojilo do Státního integračního programu, také rozvíjí Komplexní součinnost prevence kriminality, projekt Aktivního bydlení, projekt Zdravotní sociální pomocníci a projekt Optimalizace systému integrace cizinců, který je realizován s občanským sdružením Most pro lidská práva.

V týdnu od 24.4.2006 se pod záštitou magistrátu města Pardubice a Filozofické fakulty Univerzity Pardubice konala společná setkání za účelem řešení integrační politiky. Čtyři Britové a jeden Rakušan sbírali v uvedeném týdnu v Pardubicích zkušenosti s prací s etnickými či národnostními menšinami. Pětice lidí, kteří ve svých zemích působí jako sociální pracovníci a vychovatelé či učitelé malých cizinců, přijela do Pardubic v rámci vzdělávacího programu Arion, který financuje Evropská unie (Arion je podprogramem programu Sokrates zaměřený na podporu evropské spolupráce prostřednictvím týdenních studijních návštěv, jejichž cílem je výměna zkušeností a získání nových informací v oblasti vzdělávání.) Během pondělního dopoledne se posluchači programu seznámili se systémem sociální práce ve městě a s podmínkami, v jakých zde menšiny žijí. Odpoledne navštívili poradnu pro cizince a setkali se s pracovníky sdružení Most pro lidská práva, aby hovořili o zkušenostech cizinců s pobytem v ČR. Podobnou výměnu zkušeností pořádala pardubická univerzita pod záštitou města a s podporou EU již po desáté a vidí v této výměně pozitivní přínos pro všechny zúčastněné strany. (Pardubice, 2006)

Na základě rozhovoru s odpovědnou osobou magistrátu Pardubice v oblasti integrační politiky města paní Koskovou bylo zjištěno, že samotná problematika integrace cizinců je ve stádiu vývoje strategie a konkrétní koncepce, která po odsouhlasení Radou města, zástupci menšin a neziskovým organizací zabývajících se cizinci bude realizována, nejlépe do konce roku 2006.

Politika hlavního města Prahy se věnuje jak problematice národnostních menšin (společenství občanů ČR žijících na území současné ČR, kteří se odlišují od ostatních občanů zpravidla společným etnickým původem, jazykem, kulturou a tradicemi; tvoří početně menšinu obyvatelstva), tak integrací cizinců. Pro tuto problematiku byly ustanoveny 2 komise Rady hl.m.Prahy, a to: Komise Rady hl.m.Prahy pro národnostní menšiny (která je tvořena jmenovanými odborníky a dále zástupci občanských sdružení menšin) a Komise pro integraci cizinců, která funguje od roku 2001. Členy této komise jsou odborníci – předsedkyní komise je Mgr.Hana Hálová (radí pro oblast zdravotnictví, sociální péči a národnostních menšin), dalšími členy jsou zástupci jednotlivým odborům magistrátu, MVČR- odbor azylové a migrační politiky, Úřadu práce, Úřadu vlády, cizinecké policie, Mezinárodní organizace pro migraci, Českého helsinského výboru, zástupci MPSV je k jednání přizván, přestože jinak není členem Komise. Komise se schází jednou za 3 měsíce a jednání se vede dle předem stanoveného programu. Např.na posledním zasedání Komise v březnu 2006 informovala zástupkyně MPSV o aktualizaci Koncepce integrace cizinců; uvedla, že aktualizace koncepce se týká 4 priorit jako základních předpokladů integrace cizinců. Konkrétně se jedná o : znalost českého jazyka (znalost českého jazyka bude podmínkou pro získání trvalého pobytu pro cizince třetích zemí), ekonomickou soběstačnost (opatření směřující ke zvýhodnění cizinců dlouhodobě přítomných na trhu práce), orientace ve společnosti (vytváření informačních zdrojů – příprava komplexní informační brožury pro cizince) a vztahy s majoritní společností.

Na území hl.m.Prahy pracují některé organizace cizinců, které projevíly zájem o komunikaci s Prahou, o výměnu informací, podporu jak morální, tak i finanční. K nejnámějším patří organizace Humanitas Afrika, která sdružuje Afričany a v Praze vytvořila informační centrum s knihovnou. S touto organizací spolupracuje i Česko-arabská společnost. V průběhu 90.let získala dobré jméno i organizace Slovo 21, která zastupuje národnosti z bývalé Jugoslávie a angažuje se i v otázkách integrace dalších cizinců. V Praze je také řada arabských organizací např.Irácký klub, Česko-irácké sdružení, Česko-arabská společnost. (Praha, 2006)

Hl.město Praha má zaveden grantový systém „Celoměstské programy podpory aktivit národnostních menšin na území hl.m.Prahy“. Do těchto programů se hlásili i cizinci. Jelikož však vláda i místní správa odlišuje mezi definicí cizinců a národnostních menšin v i otázkách finanční podpory, nemohly být organizace cizinců podpořeny z financí, které podle zákona o právech národnostních menšin patří občanským sdružením národnostních

menšin. Avšak z řady důvodů by bylo dobré zavést i ze strany hl.města Prahy grantový systém, který by podporoval kulturní, vzdělávací, osvětovou a publikační činnost občanských sdružení a organizací cizinců, které se chtějí v Praze deklarovat jako cizinci se zájmem o začlenění do pražské společnosti. Jejich aktivity by byly příspěvkem do vytváření multikulturní společnosti v hl.m.Praze. Proto hl. město Praha vyhlásilo v roce 2005 usnesením Rady HMP č.1040 ze dne 19.července 2005 v rámci grantového řízení „Celoměstské programy podpory aktivit národnostních menšin a integrujících se cizinců na území hl.,Prahy pro rok 2006“ Jedním z vyhlášených programů grantového řízení je také Program č. 4 – zaměřený na propagační a osvětovou činnost související se vztahem k integraci cizinců v hl.m.Praze. Cílem programu je podpora projektů podporujících rozvoj vztahů a vzájemného porozumění a podpory mezi komunitami navzájem i mezi majoritní společností a cizinci.Podpora projektů v oblasti rozvoje národnostní identity a interetnických vztahů. Jedná se o přednášky, konference, semináře, osvětovou a vzdělávací činnost ve volném čase a písemných výstupů y těchto akcí apod. Podpora kulturních a společenských aktivit občanských sdružení a organizací integrujících se cizinců zaměřených zejména na prezentaci národnostních kultur. Přispět tím k udržování a rozvíjení tradic jednotlivých komunit cizinců a současně i k obohacení kulturního života majority v hl.m.Praze.(Praha, 2006)

V příloze této práce pod č.5 jsou Podmínky uvedeného grantového řízení a také přehledná tabulka jednotlivých projektů, kde pod č. 4001-4028 jsou uvedeny neziskové organizace integrující cizince, a to v příloze č.6.

Tabulka 2 Seznam přidělených dotací magistrátem hl.m.Prahy neziskovým organizacím v roce 2005

Překládající organizace	Název projektu	Neinv.rozpočet r.2005	Neinv. požadavek r.2005	Přidělená dotace rozpočtu HMP v roce 2005
Arcidiecézní charita Praha	Pomoc migrantům a uprchlíkům	1 220 000	446 000	156 000
Centrum pro otázky migrace (COM)	Systematická pomoc při integraci cizinců	2 959 575	627 316	0
Poradna pro uprchlíky, o.s.	Sociální poradenství a asistence pro žadatele o azyl jako prevence sociálního vyloučení a jiných sociálně patologických jevů	2 192 812	597 003	400 000
Organizace pro pomoc uprchlíkům	Sociálně-právní poradenství a asistence cizincům-dětem, mládeže do 26 let v ČR	1 340 000	1 056 000	300 000
Centrum pro integraci cizinců	Pomoc handicapovaným azylantům a cizincům v začlenění do české společnosti	1 730 748	755 508	412 000
				1 268 000

Zdroj: Přehled dotací magistrátu hl.m.Prahy poskytnutých Mg.J.Černou

Z uvedených přehledů a na základě rozhovoru se specialistou pro národnostní menšiny a cizince magistrátu hl.m.Prahy Mgr.Janou Černou je nutné zmínit, že arabská občanská sdružení nevyhledávají pomoc magistrátu příliš často a téměř se neúčastní grantového řízení. Také Islámská nadace není v tomto směru aktivní; dle sdělení finančního referenta v oblasti církví a náboženských společností pana Arnošta Soukupa nebyl v posledních dvou letech žádný zájem či kontakt z muslimské pražské mešity.

Politická integrace cizinců je pro vládu ČR i pro místní správu otázkou novou a je zapotřebí ve vytváření politických strategií a koncepcí přihlídnout k řadě zkušeností, které mají státy EU. V tomto směru je možno využít nejnovější materiály EU. Významným pomocníkem pro hlubší poznání politiky integrace cizinců v zahraničí by byly i zahraniční stáže a účast na konferencích týkajících se praktické realizace postupů v procesech migrace a imigrace cizinců v Evropských městech.

Vládní koncepce integrace cizinců využívají řadu výzkumných projektů, které zadávají u renomovaných vědeckých organizací a ústavů. Také hl.m.Praha by mohla využít těchto vědeckých subjektů k podpoře a využití jejich výstupů v otázce zkoumání integračních procesů na území hl.m.Prahy. Projektovým záměrem zkoumání integrační politiky na místní úrovni ve vybraných zemích Evropy se např.zabývá Etnologický ústav

Akademie věd ČR, oddělení etnických studií. Tohoto projektového záměru by se dalo využít k aplikaci výzkumných výstupů na podmínky hl.m.Prahy.

4.3 Neziskové organizace

K dobrému soužití s cizinci je třeba společnosti občanské a liberální, kde je rozhodující jedinec, jeho osobnost a princip občanské rovnosti namísto příslušnosti k nějaké "národnosti", "etnické skupině", "zemi původu", "minoritě" nebo "majoritě". Ať již ji daný jedinec skutečně vnitřně prožívá či je na něho naopak takto zvnějšku *nahlíženo* a on je tak bez své vůle nebo dokonce proti ní škatulkován. Imigranti jsou specifickou, vnitřně velice různorodou a nekonzistentní skupinou jedinců, jež často spojují jen velmi podobné problémy a otázky, v neposlední řadě spojené s celkovou nedůvěrou a restriktivní, někdy až nepřátelskou imigrační politikou. Jejich eventuální problémy s životem v Česku a naše pomoc při jejich řešení vždy tkví především v oblasti sociální, sociálně-právní a nikoliv primárně v oblasti "národnostní" nebo "náboženské". Ta přichází zpravidla do hry až ve chvíli střetu s projevy "majoritního" šovinismu a náboženské intolerance. Čím otevřenější a liberálnější je společnost, do níž se imigrant integruje, tím je tato integrace hlubší a trvalejší. Jedině společnost, která nenahlíží sebe a nově přichozí prismaticem nacionalismu a neetnizuje či nepolitizuje sociální otázky, má šanci vyvarovat se tzv. "kulturních střetů" a naopak předcházet konfliktům sociálním, jako jsou sociální exkluze, segregace apod.

Vláda ČR se chce ve spolupráci s neziskovými organizacemi více věnovat pomoci a integraci cizinců u nás. Instituty občanské společnosti mohou působit jednak jako zpětná vazba pro politickou reprezentaci, tak zároveň vyvíjet tlak na prosazení politických změn nebo různými akcemi obracet pozornost veřejnosti k problémům, jež je nutno řešit. Vazby mezi státem a neziskovými organizacemi, jsou často upraveny na smluvním základě, např. na základě zákona o zadávání veřejných zakázek. Tímto způsobem fungují např. občanská sdružení jako Multikulturální centrum Praha, Člověk v tísni, nebo několik charit – účelových zařízení církví. V České republice není síť nevládních a nestátních zařízení zcela rozvinutá, především na lokální úrovni. Významná je např. činnost Sdružení občanů zabývajících se emigranty (SOZE), které provádí část státního integračního programu a jehož pracovníci provázejí azylanta celým procesem od získání azylu až po jeho osamostatnění a poskytují při- tom právní, sociální i psychologické poradenství.

4.3.1 Neziskové organizace věnující se všem menšinám

Dále se tato práce věnuje konkrétním neziskovým organizacím, které se věnují cizincům, popř. azylantům v České republice. V ČR působí velké množství neziskových organizací, které se buď svou hlavní či vedlejší činností věnují emigrantům žijícím na našem území. Pro tuto práci bylo vybráno 7 neziskových organizací, jejichž územní působnost je rozdílná, zaměřují se na cizince, ale jejich činnost se zcela nepřekrývá, jedná se o různé typy organizací, jak multikulturní, církevní, tak nenáboženské. Kromě stručného popisu vybraných 7 neziskových organizací je zde i výsledek dotazníkového šetření, které bylo s problematikou arabské menšiny a její integrace v ČR provedeno. Jednalo se o 5 jednoduchých otázek, zda klienty dotazované neziskové organizace jsou Arabové, jaké problémy s nimi NNO (nestátní neziskové organizace) řeší, zda je přístup k nim odlišný, jakým jazykem se dorozumívají. Zda má integrace arabské menšiny smysl a zda mají představitelé NNO konkrétní negativní zkušenosti se členy arabské komunity.

Centrum pro integraci cizinců, o.s. (CIC)

Občanské sdružení CIC se snaží spoluutvářet multikulturní občanskou společnost na území České republiky, kde budou cizinci a azylanti přijímáni většinou společností s větší tolerancí. CIC se o toto poslání snaží prostřednictvím konkrétní pomoci jednotlivým cizincům a azylantům, také se snaží o zapojení široké veřejnosti, a to buď formou otevřeného dialogu, ve kterém je řešeno, jaké problémy s sebou imigranti přinášejí, tak i zapojení se prostřednictvím dobrovolnických programů. Dále se CIC soustřeďuje ve spolupráci s jinými nevládními a vládními organizacemi na postupném zlepšování informovanosti imigrantů na jedné a české odborné i laické veřejnosti na druhé straně o otázkách migrace a integrace v České republice. Usiluje o transparentnější a vůči imigrantům spravedlivější právní prostředí.

Centrum integrace cizinců (CIC) je občanské sdružení založené v červnu roku 2003, které nabízí radu a pomoc imigrantům, tj. azylantům a cizincům s dlouhodobým či trvalým pobytem na území ČR. CIC je partnerem Vysokého komisaře pro uprchlíky OSN (UNHCR) Organizace CIC pomáhá cizincům, protože z efektivní pomoci budou těžit nejen oni, ale celá společnost. Imigranti potřebují pomoc, neboť pocházejí z různých kulturních, politických i ekonomických poměrů a mají-li se co nejdříve zorientovat, postavit se na vlastní nohy a zároveň si osvojit znalosti a způsoby jednání běžné v naší společnosti, je dobré pokud mají po ruce nějakého průvodce. Práce CIC se soustředila zejména na

poskytování sociálního poradenství hlavním cílovým skupinám: azylantům a cizincům s různým druhem pobytu trpícím zdravotním handicapem či vysokým věkem, a dále azylantům žijícím mimo Prahu a trpícím handicapem, resp. sociálním znevýhodněním (dlouhodobé potíže začlenit se do společnosti v místě bydliště, osamělí rodiče s dětmi apod.) Jedná se spíše o dlouhodobou spolupráci a zvýšenou potřebu takovým lidem pomoci se začleněním do společnosti vzhledem ke komplikacím vyplývajícím z jejich nepříznivé zdravotní a sociální situace. Sociální poradenství CIC vyhledávají také klienti bez handicapu, zejména azylanti a cizinci s vízem k pobytu žijící v Praze, jimž pracovníci CIC zpravidla poskytují jednorázové konzultace či krátkodobou pomoc. Kromě přímé práce s klienty pracovníci CIC rozvíjejí spolupráci s organizacemi a institucemi působícími v oblasti integrace azylantů a cizinců a věnují se koncepční práci i vzdělávacím a osvětovým aktivitám.

CIC poskytuje svým klientům zejména:

- pomoc při jednání s úřady, vzdělávacími, zdravotnickými a jinými zařízeními
- pomoc při hledání vhodného bydlení, zaměstnání apod.
- pomoc při vyhledávání specializovaných služeb
- další pomoc podle vzájemné dohody mezi pracovníkem CIC a klientem

To vše v souladu s vypracovanými Standardy sociálních služeb Ministerstva práce a sociálních věcí ČR.

Dále se CIC soustřeďuje i ve spolupráci s jinými nevládními a vládními organizacemi na postupné zlepšování informovanosti imigrantů na jedné a české odborné i laické veřejnosti na druhé straně o otázkách migrace a integrace v České republice. Usiluje o transparentnější a vůči imigrantům spravedlivější právní prostředí. Občanské sdružení CIC působí na teritoriu celé České republiky, avšak takové působení samozřejmě vyžaduje spolupráci s regionálně působícími sdruženími a zájemci o danou problematiku. Proto je CIC otevřena spolupráci s každým, kdo má zájem pomoci imigrantům při jejich integraci do české společnosti, a zároveň pozitivně působit na českou veřejnost, bez jejíž vstřícnosti a respektu k svébytné osobnosti každého jednotlivého imigranta není plnohodnotná integrace možná. <<http://www.cicpraha.org/101cz.html>>

Z dotazníku vyplývá, že klienti CICa jsou také Arabové, jejichž problémy jsou totožné s klienty z jiných zemí. CIC neuplatňuje žádné zvláštní postupy při práci s klienty z arabských zemí, poskytuje jim převážně sociální poradenství, pomoc při hledání zaměstnání a bydlení, při jednání s úřady apod. Přístup sociálních pracovníků CIC ke

klientům z arabských zemí je stejný jako k jiným klientům. Vztah sociální pracovník a klient je dán profesními a osobnostními charakteristikami obou stran. Dorozumívajícím jazykem je čeština a angličtina, přes tlumočníka se s klienty dorozumívají také arabsky či francouzsky.

Poradna pro integraci (PPI)

PPI je nevládní nezisková organizace zabývající se pomocí osobám, jimž byl přiznán status uprchlíka a cizincům s dlouhodobým a trvalým pobytem na území ČR. Smyslem činnosti organizace je hájit lidská práva lidí s uděleným azylem i ostatních cizinců v ČR a pomoci jim tak, aby se stali rovnocennými členy naší společnosti. Všechny aktivity slouží k tomu, aby cizinci byli inkorporováni do komunity obcí. Těžiště práce poradny spočívá v práci v terénu po celé republice podle bydliště klientů. PPI má vytvořeno stabilní schéma organizace práce, každý sociální pracovník má vždy přidělen konkrétní region ČR, a tak jsou pracovníci PPI rozptýleni po celé republice. Kromě práce s klienty se PPI snaží zlepšovat povědomí veřejnosti o problematice azylantů a cizinců s trvalým a dlouhodobým pobytem a pomáhat tak redukovat případné xenofobní postoje českých občanů.
<<http://www.p-p-i.cz/czech/index.htm>>

PPI se přes opakované výzvy nevyjádřila k zaslanému dotazníku, ani neuvedla skutečnosti, proč se dotazníku nehodlá zúčastnit.

Multikulturní centrum Praha (MKC)

MKC je občanské sdružení, které zajímají otázky spojené se soužitím lidí z různých kultur v České republice a v jiných částech světa. Posláním MKC Praha je ukazovat, že soužití různých kultur v ČR je možné a všestranně obohacující. Od počátků činnosti v roce 1999 dosahuje MKC Praha svých cílů prostřednictvím veřejných debat, různorodé vzdělávací, kulturní a informační činnosti, výzkumu, publikování a vzájemného propojování osob i organizací s obdobnými cíli z ČR i ze zahraničí.

MKC a její aktivity se orientují na multikulturní vzdělávání, vzdělávací aktivity jsou určeny všem věkovým kategoriím, knihovnám, školám i dalším vzdělávacím institucím. Dále MKC organizuje kulturní pořady, projekt nazvaný „Rozmanitost do knihoven“, jehož cílem je vytvořit ve veřejných knihovnách jedinečný prostor k setkávání rozmanitých kultur. MKC poskytuje pomoc cizincům při řešení četných problémů, které jsou spojeny s jejich pobytem: bydlení, zaměstnání či podnikání, lékařské péče apod. MKC poskytuje také informace široké veřejnosti.

Informační centrum a knihovna MKC Praha se snaží kvalitně, uceleně a bez předsudků informovat o kulturní, jazykové, etnické či náboženské rozmanitosti naší společnosti a o soužití různých kultur v ČR a ve světě. Knihovna shromažďuje aktuální světovou a českou literaturu, audio-vizuální média a periodika k tématům: Menšiny v ČR, Multikulturní a interkulturní vzdělávání, Migrace a uprchlíci, Politické souvislosti multikulturalismu, Národy a státy, Média a menšiny a mnoho dalších.

MKC také organizuje různé pořady pro veřejnost, které seznamují nejširší veřejnost s kulturami jiných států, s kulturou příslušníků etnických a národnostních menšin a cizinců žijících na území ČR. Pořady probíhají nejčastěji formou veřejných diskusí za účasti odborníků a zástupců dané kultury, filmových projekcí dokumentárních či hraných snímků s doprovodným odborným komentářem a diskusí, čtení vybraných titulů zabývajících se multikulturní problematikou.

Dalším okruhem činnosti MKC jsou webové stránky <http://www.migraceonline.cz/>, jež reagují na zájem státní správy, odborníků, médií a veřejnosti o otázky migrace v ČR. <<http://www.mkc.cz/cz/kdo-jsme.html>>

Z dotazníkového šetření vyplynulo, že Arabové patří mezi návštěvníky knihovny MKC a navštěvují i některé pořady pro veřejnost, a to především diskuse. Práce MKC se zaměřuje především na majoritní společnost, takže s arabskou menšinou problémy neřeší. Užitečnost svého počínání vidí MKC v tom, že se česká veřejnost o Arabech, jejich historii, kultuře a zvycích dozví něco víc a získá osobní zkušenost, a to je nejlepší cesta, jak se vypořádat se zažitými předsudky, a to pak samozřejmě ovlivní i život samotné menšinové komunity v ČR.

Most pro lidská práva – Pardubice

Sdružení Most pro lidská práva bylo založeno v roce 1998, jejím původním cílem bylo vydávání stejnojmenného časopisu, který se věnoval široké oblasti lidských práv s důrazem na rasismus a xenofobii. Od roku 2003 se sdružení věnuje zejména cizinecké problematice s důrazem na problematiku její integrace do české společnosti, a to s působností v Pardubickém kraji, protože tento druh činnosti ve východních Čechách chyběl. Most pro lidská práva se ve svém Informačním a školícím centru věnuje právnímu a sociálnímu poradenství, pořádá integrační kurzy (zahrnující výuku českého jazyka a sociální a kulturní orientace) a dále realizuje projekt „Optimalizace systému integrace cizinců“.

Most pro lidská práva pomáhá cizincům s překonáním problémů, poskytuje asistenci při styku s úřady či zprostředkovává právní pomoc, a to v oblastech: pracovní právo, pojištění, důchody, pobyty, občanství, sňatky, sloučení rodin, problémy s úřady a další.
<<http://www.mostlp.org/view.php?cislocianku=200509110>>

Z výzkumu vyplynulo, že Arabové mají problémy jako ostatní cizinci, jednatel sdružení Milan Daniel uvádí, že „*snad více rasismu a předpojatých postojů vůči nim, méně snahy o pochopení u části veřejnosti*“. Přístup k integraci arabské menšiny je odlišný, a to díky islámu: „*islám, který je vnímán jako nepřátelské náboženství, jejich postoje vůči veřejnosti jsou tím determinovány; někteří (Arabové) jsou frustrováni pobytem ve značně odlišném kulturním a společenském prostředí*.“ Dorozumivacím jazykem je čeština a částečně angličtina. Zda má integrace dle Mostu pro lidská práva svůj smysl, nemá tato nezisková organizace vyhraněný názor „*..... jsou tací (Arabové), kteří mají snahu, jiní se vyrovnávají se zdejšími prostředím nesmírně obtížně a jejich integrační potenciál je mnohem nižší než u jiných cizinců*.“ Most pro lidská práva také uvedl, že někteří Arabové nejsou tak vstřícní jak jiní: „*.....nespolupráce, neochota učit se jazyk, vzájemné pŕtky, přehnaná očekávání, týkající se sociálních dávek a pomoci, atd.*“

Diecézní charita Brno

Posláním Diecézní charity Brno je především pomáhat těm nejpotřebnějším, a to na základě vědomé rovnosti a neopakovatelné hodnoty lidství. Charita chce vždy podporovat lidskou důstojnost a právo na rozvoj osobnosti. Diecézní charita Brno vyvíjí svoji činnost především v oblasti sociální pomoci, zdravotní péče, humanitární pomoci v tuzemsku i zahraničí a v podporování základních lidských práv a svobod.

Diecézní charita má dlouholetou historii a již od svého vzniku se věnuje mnoha potřebným, a to jak nemocným, starým lidem, lidem bez domova, nabízí pomoc matkám v tísní, lidem se zdravotním postižením, migrantům a uprchlíkům, dále charita poskytuje humanitární pomoc a nabízí charitativní poradenství.

Charita nabízí cizincům v nouzi službu právního a sociálního poradenství, materiální pomoc a informační servis týkající se pobytového režimu, získání statusu uprchlíka a jejich případnou integraci do společnosti. Při své činnosti spolupracuje s cizineckou policií ČR, příslušnými úřady státní správy a samosprávy, ministerstvy, velvyslanectvím, nevládními organizacemi apod.

Oddělení migrace brněnské charity poskytuje služby typu: sociálně-právní poradenství (pomoc cizincům v nouzi, pomoc se obvykle odvíjí od konkrétních požadavků a přání jednotlivých klientů, zprostředkování kontaktu a osobní asistence při jednáních se zaměstnavateli, úřady apod.), materiální a finanční pomoc, humanitární sklad šatstva, podpora integrace cizinců (a to cizinců s trvalým a dlouhodobým pobytem; snahou tohoto projektu je přiblížit české veřejnosti cizineckou problematiku a přispět tak k odstraňování xenofobních postojů a k celkovému rozvoji vztahů cizinců a jejich komunit s občany ČR), volnočasové aktivity pro děti v azylových zařízeních a dílna rukodělných prací.
<<http://www.dchbrno.charita.cz/pomahamepmu.php>>

Výzkum ukázal, že klienti z arabských zemích, kteří tvoří jen menšinu z celkového počtu klientů, s nimiž charita přichází v poradenské praxi do kontaktu. Klientelu charity tvoří převážně občané ze zemí bývalého Sovětského svazu, případně Slováci a slovenští Romové. Případy klientů z arabských zemí se týkaly zejména pobytového režimu, otázky prodloužení platnosti víza, žádosti o změnu, u Krajského soudu v Brně – udání pravdivých osobních údajů v případě žadatelů o azyl, orientaci v českém systému sociálního a důchodového zabezpečení, zprostředkování kontaktu s odborem azylové a migrační politiky MV ČR, pomoc při sepsání a asistence při podání kasační stížnosti k Nejvyššímu správnímu soudu, v několika případech také pomoc při hledání zaměstnání apod. Na otázku ohledně odlišného přístupu k arabské menšině nemohou zástupci brněnské charity jednoznačně odpovědět, a to kvůli malému počtu klientů z arabských zemí. Dle odpovědi, ale „..... *možná lze vyzorovat větší míru samostatnosti klientů, snad i soudržnosti uvnitř arabské komunity*“. Dorozumívacím jazykem je čeština a v některých případech angličtina. Dle brněnské charity má smysl práce s arabskou komunitou : „.....*at' už se jedná o sociálně-právní poradenství, materiální pomoc nebo požádání volnočasových, vzdělávacích a společensko-kulturních aktivit jednoznačně přispívá k začleňování klientů (Arabů) do české společnosti.*“

Centrum pro otázky migrace – COM

Centrum pro otázky migrace zaměřuje svou činnost na právní a sociální poradenství související s migrací, zejména na bezplatné individuální poradenství cizincům v nouzi. Pomáhá cizincům při legalizaci jejich pobytu na území ČR, a to jak v případech různého typu vízového pobytu, tak při řízení o povolení k trvalému pobytu v ČR. Zabývá se i problematikou azylového řízení, dočasné ochrany a slučování rodin.

Ve spolupráci s Poradnou pro uprchlíky a dobrovolnými spolupracovníky zajišťuje COM volnočasové aktivity pro žadatele o azyl. Učitelé českého jazyka poskytují kromě výuky češtiny i nadstandardní sociální péči žadatelům o azyl. COM dále dlouhodobě spolupracuje s dalšími nestátními neziskovými organizacemi, které se zabývají problematikou uprchlíků, orgány státní správy, s úřady práce a zdravotnickými zařízeními v regionech.

Občanské sdružení COM poskytuje od počátku své činnosti poradenství cizincům, kteří žijí na území ČR. COM se cíleně zasazuje o prosazování relevantních zákonů, respektive o zmírnění dopadu těchto negativních ustanovení do života jednotlivých cizinců. Jedním z cílů činnosti COM je i posílení právního vědomí a postavení cizinců ve vztahu k majoritní české společnosti. V rámci cizinecké problematiky byly realizovány projekty: Sociální a právní poradenství cizincům pobývajícím v ČR (Hlavním cílem projektu je zajistit poskytování systematické pomoci cizincům při orientaci v systému právní úpravy jejich pobytu v ČR), Psychologická pomoc při integraci cizinců (Nepřekonanou psychickou zátěží ze země původu a strach či úzkost existenciálního charakteru se dá řešit podpůrnou psychologickou asistencí.), Multikulturní ženská skupina v Praze (pravidelná setkávání žen z různých zemí, včetně občanek ČR, které jim umožní vzájemné poznání a porozumění odlišným kulturám) a Dětská multikulturní skupina.

Kromě projektů pro uprchlíky a cizince se COM snaží svou činností ovlivnit vztah české společnosti k uprchlíkům a migrantům. Prostřednictvím přednášek, besed a účasti v médiích COM propaguje toleranci, rasovou snášenlivost a multikulturní pohled na svět.
<http://www.migrace.ecn.cz/projekty_cizinci.htm>

Výzkum není, neboť tato nezisková organizace přes opakované výzvy dotazník nevyplnila.

Sdružení občanů zabývajících se emigranty – Brno (SOZE)

Sdružení občanů zabývajících se emigranty je nevládní nezisková organizace, jejímž posláním je poskytování pomoci cizincům přicházejícím do ČR. Tato pomoc spočívá v bezplatném právním, sociálním a psychologickém poradenství, v realizaci vzdělávacích projektů a komplexní asistenci usazeným cizincům a azylantů v procesu integrace do české společnosti. Ve vztahu k majoritě je třeba odbourat projevy nedůvěry a xenofobie a přiblížit majoritu a minoritu formou přednášek, výstav a národních kulturních večerů.

SOZE vznikla v roce 1990 v Brně a svou činnost orientuje na Brněnský kraj a vlastně na celé území Moravy. Zvýšená péče a ochrana je věnována zranitelným skupinám uprchlíků a cizinců, jakými jsou osamocené ženy s dětmi, nezletilé děti bez doprovodu, nemocní, handicapovaní či různě postižení lidé.

SOZE svým klientům nabízí právní poradenství (k zákonu o azylu, o pobytu cizinců, o nabývání státního občanství ČR a právní poradenství týkající se zaměstnávání), sociální poradenství (asistence při jednání na úřadech, pomoc při kontaktu konkrétního zaměstnání) a vzdělávací aktivity (kurzy českého jazyka, práce na PC, kurzy pracovní integrace, motivační kurzy). <<http://www.soze.cz/showpage.php?name=kdo>>

Výzkum – SOZE se také mimo jiné snaží pomáhat Arabům, kteří se usazují v České republice, přístup k nim není zcela odlišný než k ostatním menšinám, ale je jiný, pokud se jedná o muslimy, kde pracovníci SOZE musejí respektovat jejich náboženství, zejména co se týče stravování. Jinak činnost SOZE spočívá v právním, sociálním a psychologickém poradenství, případně hledání zaměstnání či bydlení. Organizace SOZE poskytuje svým klientům řadu programů, jako jsou PC kurzy, kurzy českého jazyka a další, a to ke zvýšení možnosti uplatnit se na trhu práce a zlepšit si svou životní úroveň.

Z dotazníkového šetření vyplynulo, že se dotázané neziskové organizace věnují jak problematice migrantů, popř. azylantů, tak i české společnosti. Co se týká migrantů žijících na území ČR jsou to cizinci s dlouhodobým či trvalým pobytem na našem území. Tato pomoc se týká sociálního poradenství (CIC, SOZE, Diecézní charita Brno, Most pro lidská práva), právní poradenství (SOZE, Diecézní charita Brno), hledání zaměstnání či asistence u konkrétního případného zaměstnavatele (CIC, SOZE, Diecézní charita Brno) a další aktivity, jako jsou kurzy českého jazyka (SOZE) a další motivační kurzy, které pomáhají cizincům začlenit se do majoritní společnosti. Neziskové organizace (MKC, SOZE) se kromě cizincům věnují i české společnosti, kterou seznamuje s historií, kulturou a zvyčích cizinců, aby česká veřejnost mohla pochopit a respektovat odlišnost kultur. Česká majorita tak získá osobní zkušenost, a to je dle MKC nejlepší cesta, jak se vypořádat se zažitými předsudky. To pak samozřejmě ovlivní i život samotné menšinové komunity v ČR. Neziskové organizace bojují proti rasismu a předpojatým postojům, a to jak ze strany migrantů, jejichž život v každé cizí zemi je ovlivněn způsobem, jakým jej přijímá většinová společnost, tak ze strany majority, která je ovlivněna migrací a přílivem kultur. Pro toleranci a respekt k odlišné kultuře je nezbytné, aby byly překonány bariéry, které díky

xenofobii rozdělily život většiny a přistěhovalců. Je třeba vystavět mosty pochopení a tolerance.

Arabská komunita je ovlivněna svým většinovým náboženstvím – islámem a z pohledu dotazovaných neziskových organizací věnující se problematice menšin vyplynula skutečnost, že islám je českou společností vnímán jako nepřátelské náboženství. Tímto názorem jsou postoje většiny vůči muslimům determinovány. Někteří Arabové jsou frustrováni ve značně odlišném kulturním a společenském prostředí. Islám ovlivňuje věřící v každodenním konání a představitelé neziskových organizací si uvědomují, že musí mít vůči muslimům v něčem trochu jiný přístup. Neziskové organizace musejí (alespoň částečně) respektovat jejich náboženství, zejména co se týče stravování (islám zakazuje jíst vepřové maso a pít alkohol), náplně volnočasových aktivit apod.

V procesu integrace arabské menšiny je rozhodně důležitá činnost neziskových organizací, ale úspěšná integrace také závisí na proaktivním přístupu samotných členů arabské komunity a jejich ochota a snaha se integrovat do české společnosti. Dotázané neziskové organizace uvedly příklady aktivní spolupráce s Araby, kteří se účastní veřejných diskusí a seznamují českou veřejnost se svou kulturou, náboženstvím a tradicemi. Aktivně vyhledávají pomoc neziskových organizací. Vedle těchto odpovědí se ale ukázaly i negativní jevy spojené s migrací. Dle jedné neziskové organizace mají Arabové nižší integrační potenciál, který je dán odlišností jejich „civilizace“. Členové arabské menšiny se dají charakterizovat větší samostatností a soudržností uvnitř komunity. Arabové se v některých případech nechtějí učit jazyk, dochází mezi nimi k půtkám. Arabové jako i někteří jiní migranti mají přehnaná očekávání týkající se sociálních dávek a podpor.

S tím souvisí i otázka, zda je arabská menšina schopna se integrovat do života v „sekularizované české společnosti“. Dotázané neziskové organizace uvádějí, že výukou českého jazyka a uplatněním na trhu práce, spolu s další pomocí právního nebo sociálního typu se zvyšuje šance na nalezení svého místa v nové domovině, a tak se cizinci mohou lépe integrovat do české společnosti. Samostatnost Arabů a soudržnost uvnitř arabské komunity může mít jak pozitivní, tak i negativní dopad na integrační proces. V negativním slova smyslu vyhledávají Arabové styk pouze uvnitř své komunity a nemají takovou nutnost a potřebu užívat českého jazyka a poznat tradiční české prostředí. Práce s arabskou komunitou dle dotázaných neziskových organizací rozhodně přispívá k jejich začleňování do české společnosti a také dává možnost Čechům pochopit odlišnosti arabské kultury. Kvůli odlišnosti kultur a aktivního náboženského života věřících muslimů lze u Arabů

pozorovat nižší integrační potenciál. Také negativní zkušenosti neziskových organizací nepřispívá k názoru, že se integrace arabské menšiny u nás daří. Česká republika zatím, na rozdíl od jiných tradičních přistěhovaleckým zemí, nemá takové zkušenosti s lidmi odlišného náboženství, jazyka, hodnot a způsobu života a teprve čas ukáže, zda takoví jedinci mohou žít mezi námi a dál šířit svou kulturu.

4.3.2 Neziskové organizace věnující se pouze arabské menšině

Většina neziskových organizací věnujících se menšinové problematice se úzce nezaměřuje pouze na jednotlivou skupinu např.dle národnostní příslušnosti migrantů. Tyto neziskové organizace se orientují na migraci většinou všech přistěhovalců a pomáhají jim v oblasti sociální a právní, pomoc také směřuje do administrativní oblasti, kde pomáhají cizincům s těžkostmi, které jim život v České republice přináší. Přistěhovalci pocházející z odlišné kultury si s sebou přináší svou kulturu, tedy jazyk, umění a literaturu. V ČR existují neziskové organizace, které se věnují právě kulturní integraci arabské menšiny. Takové neziskové organizaci si kladou za cíl rozvíjet arabskou kulturu i ve značně odlišném prostředí a seznamovat českou společnost s jejími hodnotami. Takovým organizacemi jsou například Společnost česko-arabská, Arabské kulturní fórum či Libanonský klub.

Společnost česko-arabská (SČA)

Společnost česko-arabská je nevládní nezisková organizace jež vznikla v roce 1990 a svou činností pokračuje v činnosti „Arabského výboru“, jež vznikl v 70.letech. Hlavním úkolem SČA je přiblížit české veřejnosti kulturu, přírodu, historii a život obyvatel zemí Arabského světa. SČA pořádá různé přednášky, besedy s cestovateli, kulturní večery a připomíná státní svátky jednotlivých arabských zemí. SČA také spolupracuje s arabskými zastupitelskými úřady v ČR. SČA usiluje o rozvoj vzájemných vztahů se všemi arabskými zeměmi. V jejím rámci aktivně působí Sdružení přátel jednotlivých arabských zemí, konkrétně se jedná o Alžírsko, Egypt, Irák, Jemen, Jordánsko, Kuvajt, Libanon, Libyi, Maroko, Palestinu, Saúdskou Arábii, Sýrii a Tunisko. SČA také spolupracuje se sesterskou Společností přátel Afriky (české fórum pro rozvojovou spolupráci sdružující 17 nevládních neziskových organizací působících v oblasti české rozvojové spolupráce, rozvojového vzdělávání a humanitární pomoci). <<http://www.czech-arab.org/>>

Arabské kulturní fórum (AKF)

Arabské kulturní fórum je občanské sdružení vzniklé v roce 2005, které se věnuje arabské menšině žijící na území České republiky. Jejím cílem je šíření a propagace arabské literatury, umění a kultury, AKF se také snaží seznámit širokou českou veřejnost s tím, co si pod pojmem „arabská kultura“ představit a přiblížit obě skupiny, tedy jak většinovou společnost, tak i arabskou společnost prostřednictvím společných setkání. AKF se snaží o vytvoření společenského zázemí Arabů v České republice, AKF by se do budoucna měla stát místem setkání členů arabské menšiny. Arabská menšina má svá specifika a je velmi těžké „zapadnout“ do většinové české společnosti, neboť Češi jsou národem uzavřeným, xenofobním a částečně i rasistickým. Postavení Arabů a pohled většinové společnosti na ně není příliš dobrý a jedinec arabského původu se může cítit znevýhodněn a odstaven od jakékoliv kultury, jak od té vlastní, kvůli vzdálenosti a nedostatku prostoru pro šíření a rozvoj své kultury, tak od české kultury vzhledem k jazykové bariéře a neochotou české společnosti se otevřít. Každý jedinec žijící mimo svou vlast potřebuje určité zázemí, a to nejen zázemí rodinné, ale mít možnost setkávat se s lidmi, kteří mají podobnou zkušenost, mají podobné názory, náboženství a jazyk. AKF se snaží toto Arabům žijícím u nás umožnit. AKF je občanské sdružení, má mimopolitický statut a je to nenáboženská nezisková organizace, jejímž cílem je šíření arabské kultury – výstavy, besedy, večírky spojené s arabskou hudbou, jídlem a poezií, propagace arabské kultury formou brožur či novin, zajištění mladým autorům zázemí pro publikaci a tvůrčí činnost. AKF je neziskovou organizací, která spolupracuje s Česko-arabskou společností, ale orientuje se pouze na kulturu, zatímco Česko-arabská společnost se věnuje nejenom arabské kultuře, ale i mnoha jiným akcím, které jsou oficiálního rázu, úzce spolupracuje se zástupci jednotlivých ambasad a je silným partnerem pro nově vzniklé občanské sdružení.

Libanonský klub

Libanonský klub je občanským sdružením sdružující libanonské občany žijící trvale či dlouhodobě v České republice ale i občany ČR. Cílem sdružení je poskytnout členům i sympatizujícím prostor a možnost scházet se, seznámit se a vyměnit si své názory. Tato setkání jsou vedena v duchu národních tradic a obyčejů a vedou k posílení společenských a kulturních styků mezi členy klubu, jakož i k upevnění přátelství mezi českým a libanonským národem. Taktéž je cílem činnosti klubu vytvářet stále lepší vztahy s ostatními libanonskými, arabskými a jinými zahraničními institucemi, zejména v kulturní a společenské oblasti. Libanonský klub se kromě arabské kultuře věnuje i pomoci Arabům

převážně se zdravotními problémy, což je dáno profesním zaměřením jejího místopředsedy – lékaře. <<http://sweb.cz/libanonsky.klub/index2.html>>

Shora uvedené neziskové organizace, respektive její představitelé odpovídali na otázky týkající se začleňování Arabů do české společnosti, a to zejména v oblasti kulturní integrace.

Dotázané neziskové organizace se věnují kulturní oblasti, a to zejména propagaci arabské kultury a historii; seznamují českou společnost se svou, tedy arabskou, kulturou. Jsou také místem setkání Arabů, kde nacházejí prostor pro výměnu názorů a zároveň možnost poznat i zástupce české společnosti a navázat s nimi pevnější vazby či dokonce přátelství. Arabové se aktivně podílejí na činnosti neziskových organizací jako lektoři, hudebníci apod. Neziskové organizace spojují nejen českou a arabskou kulturu, ale nebrání se tomu, aby se i jiné národnosti účastnili společných setkání. Spolu s kulturní integrací ale klienti či členové neziskových organizací přicházejí i s jinými problémy, např. s problémem ošetření u lékaře. Tato záležitost není problémová jen díky jazykové bariéře, ale také skutečností, že je třeba dbát na vlídný a opatrný přístup při vyšetření co nejvíc chránící soukromí pacienta, neboť islám nedoporučuje, aby ošetřující byl opačného pohlaví než je pacient. Arabové, respektive muslimové jsou hodně opatrní na své soukromí je nezbytné mít tuto skutečnost na paměti. Islám má dle jedné neziskové organizace velký vliv na život Arabů-muslimů, ale prostřednictvím poezie či jiného uměleckého díla se dají náboženské rozdíly setřít. Prostřednictvím společných večerů, jakým byl například večer arabské poezie pořádaný dne 16.5.2006 neziskovými organizacemi Arabesque a AKF na počest 8.výročí úmrtí arabského básníka Nizána Qabááního, kde se setkávají arabští i nearabští milovníci poezie. Po četbě básní a hudební produkci byl dán všem prostor pro společné setkání.

Arabská kultura je bohatá kultura, která dle jedné dotázané neziskové organizace obsahuje hodně citových a duševních hodnot, což začíná být v celé Evropě vzácností. Arabové jsou poctiví lidé a věrní přátelé, upřímní a milosrdní. Mají smysl pro rodinný život a kolektivní žití, proto také rádi a často vyhledávají společnost, ve které se cítí dobře. Jsou houževnatí za svá práva, jsou slušní a váží si vzdělaných a kultivovaných lidí bez ohledu na jejich příslušnost a rádi si s nimi vyměňují zkušenosti a názory. Umění má dle dotázaných neziskových organizací moc stmelovat lidi z různých koutů světa, neziskové organizace

chtějí najít společnou řeč „prostřednictvím básně“ bez ohledu na jazyk, náboženství či tradice.

Sami Arabové jsou aktivní v procesu kulturní integrace; jsou lektoři, hudebníci a přímo zprostředkovávají arabskou kulturu pro českou společnost. Členové arabské menšiny se aktivně účastní veřejných besed a kulturních fór, kde mohou prezentovat své myšlenky a názory a podělit se o ně s jinými podobně smýšlejícími lidmi

Dotázané neziskové organizace v dotazníku poukázaly na nedostatečnou podporu ze stany státu a české veřejnosti. Mezi největší problémy řadí nedostatek finančních prostředků, bez nichž nemohou realizovat řadu integračních či kulturních projektů. Dle jedné neziskové organizace je třeba větší integraci a větší snahu o zapojení médií k přiblížení života Arabů Čechům. Ukázat tak obě strany mince. V arabských státech je hodně kontrastů, ale často se ukazuje hlavně to negativní v tamním životě. Zlepšit pozitivní propagaci formou besed, pravdivých dokumentárních filmů a následných diskusí, promítání arabských filmů atd.

5. Integrace Arabů v ČR

Jak již bylo nastíněno v teoretické části této práce je patrné, že Arabové jsou specifickou skupinou migrantů, kteří se svou odlišnou kulturou, náboženstvím, jazykem a hodnotami přicházejí do evropského prostoru, jež se jen málo podobá jejich domovině; chtějí zde zakotvit a být nejen tolerováni, ale také respektováni, chtějí šířit v rámci své svobody svou kulturu, tradici a náboženství, což může být někdy trnem v oku majority. Respektovat odlišnost toho druhého s sebou přináší problémy jako je xenofobie či rasismus, které se u některých starších generací či u méně informovaných lidí dají jen těžko překonat. Mnoho lidí mluví o „přizpůsobení se“, ale kdo a komu? Častokrát je skloňován pojem „integrace“, ale na druhou stranu většinová společnost jen málokdy vidí důvod, proč jít migrantům v této situaci naproti a pomoci jim se začlenit do společnosti, aniž by se cizinci museli asimilovat tzn.vzdát se všech odlišností, která nejsou pro majoritu žádoucí. V dnešní době se mluví o multietnické společnosti, neboť snad každé evropské velkoměsto má na svém území trvale usídlené cizince. V Praze se jejich počet blíží 7% populace, což rozhodně není malé číslo. Mnoho států a také Evropská unie pochopila, že je třeba se tímto problémem zabývat a sjednotit integrační politiku členských zemích. Koncepce ČR, institucí státní správy, orgánů územní samosprávy a také nemalá činnost neziskových organizací v této práci již byla uvedena. Je načase se zajímat, jak vidí integrační proces a

zejména pomoc neziskových organizací členové arabské komunity žijící zejména na území hlavního města Prahy.

Postoje Čechů k Arabům se vyznačují jak romantickým pohledem na arabský svět, tak neznalostí a nedůvěrou. Tabulky č.5 a 6 (v příloze č.3), které jsou uvedeny v příloze této práce, ukazují vztah české společnosti k cizincům a ke skupinám věřících, kde je naznačeno, že muslimové jsou skupinou, se kterou si téměř polovina české populace nedokáže představit partnerský život a téměř 20% si nedokáže s takovými lidmi představit ani přátelský vztah. Někteří lidé mají strach z islámu, z islámského fundamentalismu a terorismu. V jejich představách bývají Arabové zaostalí, necivilizovaní, vydělávají si především nelegální způsobem, myslí jen na sex, který je v evropských podmínkách dostupnější než v muslimských zemích. V České republice se poněkud liší názory obyvatel města a vesnice, a to především kvůli tomu, že lidé z vesnice nemají s Araby osobní zkušenost, a tak snáze přiznávají, že vlastně nic o Arabech nevědí.

V době komunistického režimu do tehdejšího Československa přišlo mnoho studentů z arabských zemí v rámci takzvané socialistické pomoci. Arabským zemím byla poskytována vojenská pomoc, podepisovaly se kulturní a ekonomické mezinárodní dohody s arabskými zeměmi, dohody o vzájemném přátelství a spolupráci; podporovaly se výměny studentů, vědců, techniky a vysokoškolských učitelů. Studenti z arabských zemích k nám přicházeli, aby v tehdejším pokrokovém Československu nabyli informace z oblasti zemědělství, techniky, architektury, lékařství a mnoho dalšího, aby mohli tyto znalosti uplatnit v praxi ve své rodné zemi, ale někteří z nich se již do své domoviny nevrátili a rozhodli se usadit natrvalo v České republice, kde se také oženili a založili rodiny. I po událostech v listopadu 1989 docházelo k výměně studentů, ale začínal narůstat počet imigrantů žádajících v ČR o azyl a také přišli ekonomičtí přistěhovalci, kteří u nás pracují a podnikají.

5.1 Vztahy Arabů a Čechů

K objasnění integrace arabské menšiny v České republice byl sestaven anonymní dotazník s dvaceti většinou otevřenými otázkami (znění dotazníku je uvedeno v příloze č.4), které Arabové žijící v ČR, převážně v Praze vyplnili. Dotazníkového šetření se zúčastnilo 20 náhodně vybraných mužů arabského původu a různého věku. Vzhledem k odpovědím v dotazníku následoval řízený rozhovor se třemi vybranými respondenty za

účelem rozvedení jejich strohých odpovědí, které byly v dotazníku zaznamenány. Výsledky dotazníkového šetření jsou proto podpořeny konkrétními názory tří arabských mužů. Na základě dotazníkového šetření je patrné, že část dotázaných zůstali v Čechách po studiu na vysoké škole, jedná se spíše o starší generaci, dnešních padesátníků, ale i 2 z 20 dotázaných Arabů, kteří zůstali v ČR po skončení vysokoškolského studia jsou mladší 30-ti let. Menší část dotázaných žije v Čechách především z důvodu nepříznivé politické situace ve své vlastní zemi, jedná se o země jako je Irák či Afghánistán. Téměř 80% dotázaných Arabů má v České republice dlouhodobý či trvalý pobyt, jedná se tedy o skupinu, na kterou je zaměřen státní integrační program a projekty neziskových organizací. Cizinci s trvalým pobytem v ČR získali tento druh pobytu na základě sňatku s Češkou, založili zde své rodiny a rádi by v ČR zůstali natrvalo, i když se jim zdá, že bezpečnostní situace namířená proti islámské civilizaci jim moc klidu v cizí zemi nedopřeje. Velká většina dotázaných pokládá pobyt v České republice za konečný a ČR pro ně není tranzitní zemí, chtějí se zde trvale usídlit a snad i spokojeně žít. Ale dotazovaní uvádějí, že v případě zlepšení bezpečnostní a politické situace v rodné zemi, která jim zabezpečí lepší životní podmínky než měli před odchodem, by se rádi vrátili. Všichni dotázaní se rádi vracejí do své rodné země, třebaže jen na krátký čas, pokud jim to jejich vlastní finanční situace dovolí. Většina dotázaných Arabů se stále cítí lépe mezi svými, tedy ve vlastní zemi, než v České republice. Přestože více než polovina z dotázaných odpověděla, že ve výběru přátel není národnost na první místě, je arabská komunita více soudržná než jakákoliv jiná a není to dáno jenom společným jazykem, ale také odlišnou mentalitou. Arabové uvádějí, že Čechům v mnoha situacích nerozumějí, nemají až tak společné zájmy nebo kulturní návyky. Odpovědi na otázku, jací jsou Češi, si byly velice podobné. Téměř všichni Arabové označili Čechy za nepřátelské, uzavřené a příliš distancované. K objasnění určitých problémových oblastí života Arabů v ČR a bližší specifika některých položených otázek byly vedeny i řízené neformální rozhovory a některé zajímavé postřehy Arabů jsou citovány v této práci.

Většina z dotázaných má českou manželku a s Čechy jsou každodenně ve styku, jak pracovně tak i po práci, ale hlubší přátelství cítí spíše ke stejně smýšlejícím lidem, tedy k muslimům obecně a také k Arabům, kteří jsou více srdeční, temperamentní, spojuje je jazyk, historie a náboženství. Češi jsou v očích dotázaných sice uzavřené a mají leckdy xenofobní postoje, ale ...*“nejsou tak rasisticky orientováni jako Němci či Francouzi, kteří mají v jejich minulosti koloniální historii, která nechala v nich nadřazenost. Po skončení kolonizace v těchto národech vzrostl rasismus vůči Arabům a muslimům. Naopak Češi*

nemají v historii okupaci a neznají mentalitu a reakci Arabů, jenom přes média, kterým vládne západní Evropa a mají xenofobii...“(muž, 35 let, Alžírsko) Dotázaní uvedli, že respektují Čechy, ale nechtějí být jako oni, tedy nechtějí se asimilovat.

Většinu respondentů tvořili muži, kteří žili ve smíšeném manželství s Češkou, neboť do ČR přišli mladí svobodní muži za studiem či obchodem a zde si mnohdy našli svou životní partnerku, s níž se jen zřídka odstěhovali do své vlasti, většina z nich zůstala i se svými rodinami. V podstatě jen zřídka se lze setkat s Arabkou, která je provdána za Čecha. Což odpovídá tradici, neboť muslimská žena necestuje sama a také si dle Koránu nesmí vzít za manžela nikoho jiného než muslima, neboť víra se v islámu „dědí“ po otci. I přes negativní postoje veřejnosti se Arabové českým ženám a dívkám líbí, a tak nemají problémy seznámit se a posléze oženit. Některé z manželek jsou ochotny přestoupit na islám, to ale vyvolává velké nepochopení české veřejnosti a dokonce i jejich vlastních rodin. Muslimské manželství se zpravidla uzavírá v mešitě, tomuto obřadu předchází uzavření manželství na úřadě. Sňatky Arabů s Češkami jsou většinou vyústěním milostného vztahu, ale existují i případy tzv. „bílých manželství“, která byly a jsou (dnes už v menší míře) uzavírány za účelem získání trvalého pobytu v ČR.“*většina Arabů zde byla na základě dlouhodobého pobytu na podnikání, tedy živnostenského oprávnění. V roce 2000 Parlament schválil nový zákon o cizincích a jejich dlouhodobém pobytu a ti nově příchozí tedy neměli jiné řešení dostat legálně dlouhodobý pobyt, tak měli jedinou možnost, a to oženit se a poté dostali trvalý pobyt.*“ (muž, 32 let, Egypt). Většina těchto bílých manželství, ale brzy dospěla k rozvodu, neboť si tito ženatí Arabové našli novou partnerku, do které se zamilovali, rozvedli se a znovu oženili a zplodili děti. Děti Arabů-muslimů mají muslimská jména a jsou vychovávány v islámu, ale Arabové-otci nebrání svým manželkám ve výuce českého jazyka a předáváním potomkům něco z českých tradic jako je oslava Vánoc či Velikonoc, třebaže to jsou křesťanské svátky: „.....nejdůležitější dědictvím je islám, tedy nepravdivější víra..... chlapci jsou ve věku 3-10 let věku obřezáni, veprové je v islámu zakázáno, ...dívky chrání své panenství do manželství“ (muž, 28 let, Tunisko). Jeden Alžírčan mi vyprávěl úsměvnou historku svého marockého kamaráda o obřízce syna.⁵ Maročan má za manželku Češku, která souhlasila s obřízkou syna, jež islám požaduje pro každého pravověrného muslima a ve věku 5 let mělo dojít k obřízce. Protože je obřízka spjata s oslavou a dárky pro obřezaného chlapce, pozvala manželka Maročana na

⁵ V letech školní docházky, před pubertou, se chlapci podrobí obřízce. Z hlediska islámského práva se jedná o chvályhodný zvyk (*fard*), ne povinnost (*sunna*). Obřízka je spojena s rodinnou slavností, jedná se vlastně o přechodový rituál. Obřízka u dívek, nazývaná také „faraónská“, je původem předislámská a je asi v 90% muslimského světa považována za barbarský zvyk.(Kropáček,2002:121)

tuto slavnou událost své rodiče, kteří byli překvapení a bědovali: *“naše vnouče bude krváčet, bude mít problém a možná umře“*. Prarodiče byli proti tomuto aktu, chtěli se zeptat doktorů, zda nebude mít obřízka negativní dopad na chlapcovu budoucnost. Téměř dospěla tato situace ke konfliktu, Maročan odpověděl: *„...dělat obřízku nemá žádné negativní účinky, ale naopak Zeptejte se své dcery!“* Nakonec prarodiče souhlasili a vše proběhlo v pořádku. Tato úsměvná historka ukazuje, jak přistupuje starší generace Čechů k určitým nezvyklostem v našich zeměpisných šířkách, kterou s sebou islám přináší. Někdy bývá velice těžké přesvědčit rodiče Arabovy manželky, že se není čeho bát a že Korán nepředepisuje nic, co by mohlo narušit zdravý průběh života člověka, právě naopak vybízí k čistotě těla i ducha. Tento příklad také ukazuje na fakt, že mnoho manželek-Češek se dají ovlivnit svými rodiči a ve vypjatých partnerských situacích, které s sebou život přináší a život s cizincem musí být naplněn velkou dávkou tolerance a respektu k tomu druhému, hledají radu a pomoc u svých rodičů. Tedy lidí zcela jiné generace, u lidí, kteří nemají velké znalosti o islámu či jiných životních hodnotách, které Arabové uznávají.

U Arabů je na prvním místě rodina, ale to nejen manželka a jejich společné děti, ale také *’a-ila*, tedy velká rodina – sourozenci a jejich rodiny, rodiče a další vzdálenější příbuzní, se kterými mají mnohem bližší vztahy než je tomu tak v českých rodinách. Arabové se svými příbuznými udržují stálý kontakt po celou dobu svého života, a to i přes velkou vzdálenost. V Koránu je přikázána povinnost starat se o své staré rodiče, a to osobní péčí. Je sice pravdou, že i v arabských zemích jsou domovy pro staré typu jako naše Domovy důchodců, ale je nemorální dát své rodiče do těchto zařízení. Také veřejnost, tedy sousedi, rodina a další lidé morálně odsouzí takového syna či dceru, která se nechce starat o své rodiče a dá je do nějakého pečovatelského zařízení. Kromě péče o rodiče jsou vztahy v arabských rodinách mnohem komplikovanější, a to díky velkému počtu členů rodiny. V 70. letech 20. století byla velká porodnost zejména v arabských zemích severní Afriky a průměrná arabská rodina čítala 6-8 členů. Vedle velkého počtu členů rodiny, který násobí jednotlivé problémy, je v Koránu vyjádřena povinnost dobře se svou rodinou vycházet. Třebaže v arabských rodinách jsou velké rozepře a někdy je opravdu napjatá atmosféra, tak jednotliví její členové nezapomínají na skutečnost, že jsou rodina a musejí tedy své problémy řešit za účasti všech a také k co největšímu blahu všech. Trend velkých rodin ale pomalu ustupuje a do popředí přichází západoevropské typy rodin, tedy průměrně 4 členná rodina, tzn. 2 děti.

V České republice vlivem migrace roste i počet smíšených manželství. Smíšená manželství jsou věci složité v jakékoliv kultuře, neboť manželé se musejí vyrovnat s odlišností toho druhého a zároveň bránit svá společná rozhodnutí před většinovou společností. Některé neziskové organizace jako je např. Multikulturní centrum Praha se zajímá i o tuto problematiku a pořádá veřejné diskuse s odborníky i na téma různých kultur a náboženství v partnerství. Také pražská mešita pořádá pro ženy-muslimky i nemuslimky různé přednášky a sezení, kde je odbornice seznamují s islámem a postavení ženy v islámu.

Téměř 50% z nich tento dvojí tlak, tedy ze strany partnera a své rodiny, resp. české společnosti nevydrží a nevidí řešení jinde než v rozvodu. Je dost obtížné získat informace o manželském životě s Arabem. Pro většinu může takové manželství vypadat navenek bezproblémově. Pro české ženy není lehké mluvit o své nespokojenosti a zklamání s manželem Arabem, kterého si většinou vzaly proti vůli svých rodičů a přes varování přátel, a tak nezbyvá nic jiného, než pokračovat v manželství a snažit se tolerovat svého partnera. V případě, že není jiného řešení, přistoupí se k rozvodu, přestože je to složitá procedura, neboť arabští muži se skutečně neradi vzdávají svých dětí. Právě děti a jejich výchova mohou být příčinu sváru, neboť výchova v českém duchu a arabském, muslimském duchu je velmi odlišná a oba rodiče chtějí pro své děti to nejlepší, a to vidí pouze ve výchově své kultury. Arabové například dělají rozdíly mezi dcerami a syny, neboť se o dcery více bojí a omezují je. V arabské společnosti jsou ženy více hlídány a pohlaví jsou více oddělená. V muslimské společnosti není obvyklé, aby si ženy povídaly s muži a téměř nepřipustné je, aby se žena sama stýkala s mužem například v restauraci či dokonce doma v bytě. Někteří Arabové jsou ochotni přiznat, že soužití s českou partnerkou je náročné jak pro něj, tak pro ni. Většina arabských mužů není ochotna akceptovat přílišnou svobodu českých dívek. Arabové jsou vychováni jako vedoucí, ochránci a živitelé rodiny a pocítují napětí, pokud nemohou tuto roli plnit. Nutno však podotknout, že arabský muž musí působit jako hlava rodiny navenek, ale za většinou rozhodnutí uvnitř rodiny stojí spíše jeho manželka.

Na druhou stranu je třeba uvést, že existuje řada manželství mezi Češkami a Araby, které lze považovat za úspěšná a spokojená. Bohužel se na tento fakt příliš nepoukazuje. Manželství napříč kulturami a tradicemi vyžaduje velkou dávku tolerance a přizpůsobení z obou stran.

Z dotazníkového šetření vyplynula další zajímavá skutečnost, a to že starší generace Arabů (žijící 20 let v ČR a tvořící vlastně arabskou etnickou menšinu; tedy občané ČR,

kteří jsou jiného etnického původu) nevidí českou společnost jako xenofobní či rasistickou, naopak jim připadá přátelská a otevřená. Tito dotázaní uvádějí, že mají s Čechy velmi dobré vztahy a vznikla mezi nimi i přátelství. V dotazníku byla i otázka, ve které měli dotázaní srovnat nabídnuté životní hodnoty podle svého hodnotového žebříčku, na výběr měli například rodina, zdraví, pracovní uplatnění, náboženství, mír, zábava atd. V příloze č.4 je nevyplněné znění dotazníku. Starší generace arabských přistěhovalců uvedla náboženství jako poslední životní hodnotu a dalo by se spíše v případě starší generace hovořit o „asimilaci“, neboť tyto migranti se téměř zcela vzdali své odlišnosti a přizpůsobili se evropskému způsobu života. Téměř by se dalo říci, že Arabové, kteří získali české občanství, se zcela vzdali své víry, do jaké míry to bylo dobrovolné rozhodnutí či shoda okolností je otázkou. Mladá generace přistěhovalců ve věku 20-35 let v dotazníku shodně uvedla náboženství jako životní hodnotu č.1 či 2. Ve vztahu k cizincům je dle nich česká společnost netolerantní a uzavřená, někteří dokonce označili Čechy za rasisty.

Největším problémem v nepochopení arabské, muslimské kultury je právě islám a informace o něm. Česká společnost je o světě Arabů, resp. muslimů informována pouze prostřednictvím médií, která ale mohou být v některých případech prostředkem protiislámské propagandy. Obraz arabského světa je v médiích dle některých dotázaných zkreslený, je málo prostoru přivést věci ohledně islámu a života muslimské obce na pravou míru. Dát více prostoru menšinovým názorům a vytvořit tak místo pro diskusi. Názor o větší pozitivní prezentaci islámu zazněl v rozhovorech několikrát, neboť sami Arabové v tom vidí velký problém. Malá informovanost způsobuje u majority nejistotu a podporuje tím časté pověry a mýty, které mohou podnítit a posílit xenofobní pocity české společnosti....“*Ukázat obě strany mince. V arabských státech je hodně kontrastů, ale často se ukazuje hlavně to negativní v tamním životě. Je třeba zlepšit pozitivní propagandu...*“ (muž, 39 let, Libanon)

Přístup Čechů k muslimům a islámu se projevil, když se jednalo např. o stavbu mešit. Největší nevole české veřejnosti byly patrné při jednání o stavbě mešity v Teplicích, jejíž výstavbu byl ochoten financovat jeden z návštěvníků ze Spojených arabských emirátů. Starosta a městští zastupitelé s návrhem souhlasili jakožto s obohacením města, neboť toto lázeňské město se stalo častým místem pobytu Arabů z různých, převážně bohatých arabských států. Zástupci některých křesťanských sborů a také místní obyvatelé však s výstavbou nesouhlasili, neboť se údajně báli islámského fundamentalismu, a nakonec tedy ke stavbě nedošlo, neboť se arabský donátor zalekl tohoto odporu a raději od svého

záměru upustil. Po Orlové jsou Teplice již druhým místem v naší vlasti, kde se tamní obyvatelé dokázali v poslední době razantně postavit proti stavbám, které symbolizují současnou přítomnost islámu v Evropě.

5.2 Kontakt s ostatními Araby

Češi mají sklon chápat Araby jako jednodílnou skupinu a nedělají příliš velké rozdíly mezi Araby z různých států. Nutno však podotknout, že arabská jednota je pojem poměrně diskutabilní. Na otázku, se kterou skupinou (majoritě či arabské menšině) mají blízké vztahy a mohou jejich příslušníky označit za své přátele, většina dotázaných odpověděla, že zcela nezáleží na národnosti, ale Čechy považuje za své kamarády jen velmi zřídka.

Muslimové se přátelí s muslimy, tedy s muslimy jakékoliv státní příslušnosti a náležející k jakékoliv etnické skupině. Tito lidé jsou spjati svou vírou a spojuje je náboženská obec Umma, mají společné hodnoty a priority. Je trochu paradoxní nebo možná zajímavé, že tito cizinci spolu mluví česky, neboť čeština je jedním možným společným dorozumívacím jazykem.

Dá se říci, že arabská menšina je soudržnější než jakákoliv jiná. Arabové si svými blízkými kontakty často v podstatě nahrazují společnost v zemi původu. Arabské rodiny jsou, jak již bylo výše zmíněno, velice soudržné, vzájemně si pomáhají, ale na druhou stranu se o sebe někdy až příliš zajímají a kontrolují své životy. Podobně i společnost v arabských zemích je poměrně striktní a člověk podléhá určité kontrole, pomlouvám. Někdy se stává, že Arab v Evropě tají některé osobní věci před svými kamarády, například svou přítelkyni či manželku. „*Já ukazuji svou manželku jenom pro ty Araby, o kterých vím, že jsou slušní, nepomlouvají a nebudou se v mé nepřítomnosti moji manželku sbalit.*“ (muž, 35 let, Alžírsko). Arabové se spolu stýkají jak pracovně, tak při mimopracovních příležitostech. Lidé z arabského světa většinou věnují i svůj volný čas své práci, čtení a psaní článků, knih, popř. básní. Často se zabývají činností ve svém národním sdružení, nebo se scházejí v mešitě s ostatními muslimy, neboť islám je náboženství, které preferuje setkávání se a kolektivní modlitbu, jež podporuje věřící navzájem. Arabové se jinak velmi rádi schází a diskutují, ať už mezi sebou, tak s jinými cizinci. V arabských státech jsou tato setkání často několikahodinové záležitosti konané v kavárnách, kam ženy nechodí a muži tak mají dost času a prostoru se vyjádřit. V arabských zemích je rozdělen život na život venku, ten je příznačný pro muže, kteří zabezpečují rodinu finančně, nakupují, zařizují vše na úřadech apod. V debatách Arabové zejména preferují rozmluvy o politice. Někteří se

aktivně věnují hudbě či poezie a pořádají veřejné produkce. Jinak se jejich zájmy neliší od Čechů, rádi jezdí na výlety, do přírody, navštěvují příbuzné a známé.

Arabové v dotazníku uvedli, že si s Čechy většinou nerozumí, nemají žádná společná témata a hlavně mají odlišný názor na život a politiku. Dotázaní se s Čechy stýkají spíše pracovně a také z povinnosti, například na úřadech, v bankách, na cizinecké policii atd. Téměř většina respondentů uvedla, že Češi jsou uzavření a nepřátelští. Mezi hlavní problémy v komunikaci s Čechy uvedli dotázaní Arabové dorozumivací jazyk. Čeština je velmi těžký jazyk a většina cizinců má s výslovností a gramatickými pravidly nemalé problémy. Češi dle cizinců nemají pochopení pro různé „ekvivalenty“ spisovného českého jazyka. „...většinou ženy se snaží pochopit moji češtinu, muži už méně.“ (muž, 35 let, Alžírsko). V dotazníku žádný respondent neuvedl, že by využil nabídku výuky českého jazyka u nějaké neziskové organizace. Dotázaní, kteří studovali nebo ještě studují vysokou školu v České republice prošli intenzivní jazykovou výukou, a proto nemají s češtinou žádné problémy. Arabové, kteří přišli kvůli špatným podmínkám, ať už ekonomickým či politickým, do ČR, se učili češtinu „za pochodu“, tedy hovorovou češtinu mluvenou „na ulici“. „...neměl jsem peníze a čas, taky mi nikdo neporadil, kam se mám obrátit, abych se naučil správnou češtinu.“ (muž, 35 let, Alžírsko).

Česká společnost a setkávání se je mnohdy spojeno s požíváním alkoholických nápojů. Mnoho českých mužů chodí pravidelně do té své hospůdky, kde s kamarády řeší věci důležité a také ty méně důležité. Arabům, resp. muslimům je alkohol v Koránu přísně zakázán, neboť probouzí v lidech jen to špatné; člověk je v opilém stavu více oslaben a není schopen se bránit různým svodům. „Češi, které znám, mne zvou na pivo, cigaretu a za holkama. Chtějí mne zasvětit do všech radovánek...“ (muž, 39 let, Libanon). Arabové dokáží celé hodiny sedět u jednoho malého expressa a řešit politickou situaci světa, řeší tak i své obchody. Jednání s arabským obchodníkem má zcela jiná pravidla než s někým jiným. Arabové chtějí svého obchodního partnera poznat alespoň do té míry, jež se týká jejich společného obchodu. První věcí je důležité, zda není rasista. Zda nemá předpojatý názor na Araby jako takové. Raději tedy Arabové vyhledávají jiné Araby a podnikají s nimi, neboť vědí, co mohou od nich čekat. Česká mentalita je dle dotázaných v některých věcech odlišná a pro obchod i pro život je důležité znát svého protivníka.

Mnoho Čechů si dnes zvyklo chodit do restaurací nejen za alkoholem, ale restaurace se stalo pro Čechy hlavním stravovacím místem. V arabských státech je návštěva restaurace spíše výjimečnou záležitostí a muži se raději stravují doma. Je to dáno i tím, že arabské ženy jsou většinou v domácnosti a tudíž mají dostatek času starat se o její chod.

Většina dotázaných Arabů raději dochází domů i na oběd, neboť vědí co přesně se v jídle skrývá. Mají jistotu, že jídlo neobsahuje žádné zakázané ingredience (alkohol, vepřové maso, sádlo a jiné výrobky z vepřového) a nakupují-li ve speciálních arabských obchodech, tak jedí i jídlo, které je halal, tedy dovolené. Jen málo Arabů žijící v ČR se natolik přizpůsobili, že by jedli vepřové maso. S alkoholem je to poněkud jiné, někteří tvrdí „... sem (do ČR) *Alláh nevidí...*“ a klidně popíjí, výjimkou bývá posvátný měsíc ramadán. Alkohol mívá někdy na Araby negativní účinky, jako je např.přílišná agresivita a násilí. Někteří také mají problémy s alkoholismem, neboť dostupnost k alkoholu je v ČR nadměrná. V arabských státech je také možné koupit alkohol, ale člověk je pod větším tlakem své rodiny a celé muslimské obce.

5.3 Neziskové organizace

V dotazníku, který byl předložen 20 Arabům žijícím v ČR, byly zejména otázky týkající se činnosti neziskových organizací. Zda vyhledávají sami Arabové neziskové organizace a hledají u nich pomoc, popř.jakou. Také zda jim vyhovuje nabídka neziskových organizací působících na poli integrace do české společnosti. Jakou cítí důvěru k občanským sdružením a ke kterým nejvíce a proč.

Z dotazníku vyplynulo, že většina Arabů pomoc neziskových organizací nikdy nevyhledala a ani nevědí, co si pod tímto pojmem představit. Nemají ponětí, že by v České republice působily nějaké instituce, které by se snažili jejich život v ČR ulehčit. V jejich životě v ČR jim pomohli zejména jejich kamarádi, ke kterým cítí největší důvěru. Na první pohled by se mohlo zdát, že neziskové organizace dobře pokrývají problémy integrace a snaží se je eliminovat. Ale v případě arabské menšiny si neziskové organizace neutvořily takový stupeň informovanosti a také důvěru, aby je Arabové v těžkých životních situacích vyhledávali. Zcela opačná situace je v případě žadatelů o azyl arabského původu, kteří pomoc neziskových organizací vítají. Téměř všichni dotázaní nebyli azylyanti ani žadateli o azyl a z jejich odpovědí vyplývá, že neziskové organizace v ČR nepůsobí důvěryhodným dojmem. Většina nově příchozích Arabů má velký problém s dorozumívacím jazykem na úřadech, u doktora či při jiných každodenních povinnostech. Nově příchozí nevědí, jak si zařídit v České republice dlouhodobý či trvalý pobyt, jak si najít bydlení či práci. Vzhledem ke skutečnosti, že v ČR, zejména v Praze je dnes již poměrně velký počet Arabů, tak pomoc hledají u děle usídlených jedinců, a to na základě náhodného kontaktu, který je postupně dovede k člověku, který jim může v jejich problému pomoci. Mnoho nově příchozích také našli svého „správného člověka“ pro pomoc v mešitě, kde cítí

duchovní spojení a věří, že praktikující muslimové mají vyšší morální hodnoty než ostatní. Jeden Alžířan mi vyprávěl, jak přijel do Prahy on, bylo to v roce 1998. Taxík jej dovezl na Václavské náměstí, kde potkal skupinku Arabů a zeptal se jich, kde může přespat. Tito Arabové byli v ČR pouze o 14 dní déle než on, doporučili mi jednu ubytovnu na Praze 6 a také člověka, který by nově příchozímu pomohl s „administrativními“ problémy. *„Poslali mne za jedním mužem, ale neměl jsem z něho dobrý pocit. Už jsem naštěstí měl zkušenosti z Německa a Francie, tak jsem nebyl naivní a nevěřil hned tak někomu.“* Nakonec se tento Alžířan dozvěděl, že v Praze je mešita, a to byla jeho spása. V mešitě našel potřebnou pomoc. Dalo by se tedy říci, že Arabové-muslimové cítí důvěru k občanskému sdružení Islámská nadace, která provozuje pražskou mešitu, a to díky společné víře a možnosti potkat stejně smýšlející lidi. Ale teze o vyhledávání pomoci u občanského sdružení Islámská nadace ze strany arabské menšiny by byla mylná, neboť Arabové jsou rádi a vděční za to, že Islámská nadace provozuje mešitu, ale jinou pomoc než možnost využití duchovního stánku u ní dotazovaní Arabové nehledají. Ani sama Islámská nadace se neúčastní žádného z grantových řízení hl.m.Prahy, tato skutečnost vyplynula z rozhovoru s pověřeným pracovníkem pro oblast církví a náboženských společností panem Soukupem. Je nutné zmínit, že pražská mešita (Praha 9 – Černý most) byla vystavěna za finanční podpory muslimům žijících v ČR, zejména podnikatelů a studentů a také díky podpoře převážné většiny arabských velvyslanectví v ČR (Saudské Arábie, Kuvajtu atd). Islámská nadace také provozuje mešitu v centru Prahy, a to v Pasáži Jiřího Grossmanna na Praze 1. Činnost a pronájem obou mešit je provozován z dobrovolných příspěvků věřících. Mezi mešitami jak pražskou, tak brněnskou mešitou platí vzájemná solidarita finanční pomoci na jejich provoz. V případě nedostatku finančních prostředků se české mešity obracejí pro pomoc do zahraničí, zejména oslovují německé mešity, kde je počet věřících mnohonásobně větší.

Oslovení Arabové kromě mešity vyhledávají i jiná místa, která je s ostatními Araby nějak spojují, a to hudbou, poezií či sdílenými názory. Dotázání uvedli, že vyhledávají neziskové organizace, které se zabývají kulturní integrací. V současné době působí v ČR Česko-arabská společnost i několik arabských spolků a sdružení, které sdružují příslušníky jednotlivých národů, ale i přátele národních kultur a vůbec všechny zájemce z řad široké veřejnosti. Jejich činnost je zaměřena zejména na kulturní a společenskou oblast a snaží se seznamovat českou veřejnost s národními i arabskými tradicemi formou přednášek, besed, publikací. Zároveň pomáhají i ostatním Arabům ze stejné země původu lépe se orientovat a

začlenit do české společnosti. Takto funguje například Libanonský, Palestinský, Syrský, Súdánský a Irácký klub. Kromě toho vyvíjí svou činnost i sdružení Opus arabicum, které založil dr.Sharif Bahbouh ze Sýrie, ale jehož členy jsou téměř výhradně Češi. Také jeho posláním je seznamování české veřejnosti s arabským světem a kulturou. V Praze též sídlí agentura Babylon, jejímž hlavním zájmem je rozvíjení česko-arabských vztahů, zabývá se ekonomickými a politickými studii, propagací, překlady a pořádáním výstav. Vydává v arabštině časopis Český život, který oslovuje především podnikatelskou sféru, a arabským čtenářům u nás i v zahraničí poskytuje informace o politickém, kulturním a ekonomickém životě v ČR a o možnostech podnikání.

V Praze funguje Libyjská a Egyptská škola, které jsou financovány vládami těchto států. Navštěvují je arabské děti, včetně dětí diplomatů. Vyučují se tradiční předměty podle libyjských učebnic a dosažené vzdělání má stejnou platnost jako vzdělání v těchto státech. Je nutné ale poznamenat, že někteří dotázaní Arabové o činnosti této školy vůbec nevěděli.

Konkrétně asi 30% respondentů uvedlo, že vědí o činnosti Česko-arabské společnosti a Arabském kulturním fóru a někdy se i aktivně účastní besed či jiných kulturních akcí. Tyto neziskové organizace dávají prostor pro rozvoj arabské poezie, prózy a hudby. Setkání příznivců arabské hudby a poezie většinou probíhá formou neformálních schůzek, většinou v restauračních zařízeních, kde si příznivci arabského umění povídají při sklence vína, piva či džusu o kráse arabské prózy. Většina členů těchto setkání jsou Arabové, ale „jak tvrdí sami zástupci neziskových organizací zaměřující se na šíření kultury a umění, rasa, příslušnost či náboženství nehrají roli. Jedinou podmínkou je zákaz politických debat, neboť rozmluvy takového druhu by časem mohli vyvolat rozepře mezi účastníky. Neziskové organizace věnující se kulturní integraci ale naopak chtějí, aby nás umění sdružovalo. Mezi dotázanými byli i tací, kteří o existenci těchto občanských sdružení nevěděli a dokonce někteří činnost takových organizací neuznávají, popř. jí opovrhují. „.....tohle nejsou organizace, které mají nějaký smysl. Jenom si hrají na nějakou kulturu, ale kromě muslimské kultury žádná arabská kultura neexistuje. Jak se mohou Arabové v ČR radovat, tancovat a opíjet se, když jejich rodiny v domovské zemi trpí pod špatnou vládou, nespravedlností a někdy dokonce i hladem?“ (muž, 35 let, Alžírsko).

Rozhodně je třeba se zamyslet, zda existence neziskových organizací věnující se arabské menšině je v České republice zapotřebí a jakou měrou jsou tyto organizace Araby vyhledávány. Kulturní integrace a rozvoj arabského umění v českém prostředí je věcí určitě

záslužnou a mnoho Čechů hodnotí právě arabské umění, hudbu či kuchyni velice pozitivně v protipólu k náboženství - islámu. Možná proto jsou neziskové organizace na kulturním principu dobře prezentovány v médiích či při udělování grantů, a to nejen z magistrátu hl.m.Prahy, ale také například z Ministerstva kultury či z finančních zdrojů arabských velvyslanectví sídlících v ČR. Zcela opačný případ je stavba a podpora mešit jako náboženský stánek muslimů, neboť mnoho Čechů se v této oblasti obává šíření islámu v českém prostředí, což pro ně rozhodně není žádoucí, a také případných teroristických akcí spojených s islámskými radikály. Terorismus je společně s mezinárodním zločinem trvale považován za největší hrozbu pro naši zemi. Mimořádnou nebezpečnost terorismu uznávají všechny skupiny populace, dokonce i ty, které zpravidla projevují nejvíce odvahy, optimismu či bezstarostnosti. Jednoznačné hodnocení terorismu se promítá i do poměrně výrazné skepse, s níž lidé přistupují k možnostem světový terorismus výrazně omezit nebo dokonce zlikvidovat. Více než polovina lidí se domnívá, že terorismus lze ve světě nanejvýš „trochu omezit“, jeho úplné odstranění považuje za možné jen 6 % populace. Za nejdůležitější příčinu terorismu lidé považují právě náboženský fanatismus. <<http://www.stem.cz/clanek/400>> Také orgány Evropské unie se věnují problematice možných teroristických útoků velmi důkladně, např. Evropská komise podpoří 15 mil. eury (asi 450 mil. Kč) výzkumné projekty, které mají přispět k lepší ochraně Evropanů před teroristickými útoky. A od roku 2007 plánuje navýšení výdajů na bezpečnostní výzkum z nynějších 15 na 250 milionů eur (asi 7,5 mld. Kč). Problém mezinárodního terorismu a islámského fundamentalismu již byly zmíněny v teoretické části této práce, ale přesto je bohužel vnímání islámu a Arabů v české společnosti ovlivněno právě možnými teroristickými útoky na našem území a dalšími projevy islámského radikalismu. Díky malé informovanosti o islámu, který nikoho nenutí a dle Koránu ani nesmí nutit, aby se stal muslimem, jsou stále v české společnosti spíše negativní postoje proti svobodnému vyjadřování svého náboženského přesvědčení a praktikování své víry. Proces integrace v sobě obnáší i možnost ponechání menšinové skupině obyvatel jejich vlastní náboženství a nenutit nikoho k potlačování své víry. Jako každý praktikující křesťan či Žid navštěvuje svatostánek a modlí se v kruhu dalších věřících, tak i muslimové chtějí podporovat víru právě kolektivní modlitbou. Tím, že se většinová společnost staví zaujatě proti výstavbě mešit jako tomu bylo v Teplicích či Orlové, dokazuje právě malou otevřenost společnosti a netoleranci k odlišnosti toho druhého. Přitom obohacení vlastní kultury či filozofie z cizích zdrojů, například i z Arábie je hodnocena u většinové populace spíše pozitivně. Ale stačí pouze respektovat arabskou kulturu? Jak již bylo zmíněno, tak Arabové jsou z 90%

muslimové a právě všudypřítomný islám je propleten do každodenních činností a nelze tak zcela oddělit islámskou kulturu od té arabské. Třebaže z dotazníkového šetření vyplynulo, že starší generace Arabů, jež dnes tvoří národnostní menšinu v ČR je schopna opustit svou víru a v podstatě přejít na evropský způsob života, tedy se asimilovat ve většinové společnosti, tak průzkum také ukázal, že nová generace Arabů, kteří přicházejí v podstatě do celého světa, jsou převážně praktikujícími muslimy a je třeba s tím v integračním procesu počítat. Ať se to většinové společnosti, tedy české společnosti či obyvatelům jiné členské země EU líbí či ne, tak arabští přistěhovalci si s sebou do nového „domova“ přinesou i islámskou víru, kterou budou chtít v nové zemi nadále praktikovat a předávat svým dětem. Je pozoruhodné, že jiné zájmové činnosti jsou vládou i občany ČR velmi podporovány, ale v oblasti víry je tato podpora nulová, dokonce i v záporných hodnotách. Nespíš vlivem komunismu, jež dokonale odboural náboženské principy z všedního života, je na praktikující věřící pohlíženo negativně. V případě praktikujících muslimů je to ještě se strachem z možných útoků.

Z provedeného výzkumu vyplynulo, že většina dotázaných Arabů neví o existenci a činnosti neziskových organizací, které byly založeny za účelem pomoci začleňování cizinců, tedy i Arabů do české společnosti. Jen zhruba 30% respondentů v dotazníku uvedlo, že vědí o činnosti občanských sdruženích, které se věnují kulturní integraci a někdy také navštěvují akce pořádané těmito neziskovými organizacemi, a to zpravidla z důvodu možnosti setkání s jinými Araby. Také dotázané neziskové organizace uvedly, že lidé z arabských zemí nejsou jejich častými klienty. Někteří představitelé dotázaných neziskových organizací se domnívají, že absence návštěv arabské menšiny je způsobena větší soudržností arabské menšiny, jež je spojena společným jazykem, smýšlením a přístupem. Skutečnost, že je arabská komunita soudržnější a pospolitá, vyplynulo i z dotazníků pro Araby žijící v ČR, kteří označili Čechy za nepřátelské a necítí k nim důvěru. Většina členů neziskových organizací věnujících se integraci jsou Češi, kteří dle názorů dotázaných se nedokáží natolik „vcítit“ do pocitu cizinců. Větší důvěru cítí Arabové ke členům své komunity a nově příchozí přistěhovalci vyhledávají pomoc mezi kamarády, popř. starousedlíky. Také víra je pro Araby-muslimy velkou oporou a možnost setkání při společné modlitbě v mešitě, kterou v Praze a v Brně provozuje Islámská nadace. Arabští muslimští přistěhovalci jsou velmi aktivní v akcích pořádaných Islámskou nadací a také se dobrovolně finančně podílejí na její činnosti. Islám ale není v evropských podmínkách příliš podporován, a proto představitelé Islámské nadace, dle názoru některých dotázaných,

ani nezkoušejí žádat o finanční prostředky formou grantu, neboť se domnívají, že by stejně žádné peníze nedostali.

6. Závěr

Přistěhovalectví a s tím spojená integrace cizinců se stalo diskutovaným tématem číslo jedna v celém světě. Na procesu začleňování cizinců do většinové společnosti se podílejí jak orgány státní správy, tak samosprávy. Nemalou měrou se snaží život cizinců usnadnit neziskové organizace. Dříve byla Česká republika pouze tranzitní zemí, ale postupem času se stala pro mnoho cizinců zemí cílovou. S tím souvisí i větší důraz na integrační politiku státu. Ministerstvo vnitra ČR vydalo dva základní dokumenty, a to: „Zásady koncepce Integrace na území ČR“ a „Koncepce integrace cizinců na území ČR“. Právě tento nový proces začleňování cizinců do majoritní společnosti – integrace – je zaměřen na legálně dlouhodobě usídlené cizince na území ČR s důrazem na zachování vlastní kultury, tradic a jazyka. Proces integrace cizinců je na území ČR ztížen rasismem a xenofobií, která je důsledkem uzavřenosti české společnosti, která v době komunistického režimu neměla příliš možností stýkat se s cizinci. Ani dnes se Praha nemůže zařadit počtem cizinců mezi ostatním kosmopolitní evropská velkoměsta.

Tato práce se věnuje v části teoretického bloku nástinu migrace ve světě a v ČR a s tím související menšinové problematice jako takové, ale převážně se zaměřuje na arabskou menšinu žijící na území ČR a s ní spojené problémy se začleněním této skupiny do české společnosti. Arabové jsou specifická etnická minorita; tato specifčnost je dána odlišnou kulturou, tradicí, jazykem a hlavně náboženským přesvědčením. Více než 90% Arabů jsou muslimové, a to převážně praktikující muslimové a právě islám se stává největším problémem v procesu integrace. Majoritní společnost nechce islámskou víru na území ČR, resp. po celém ne-muslimském světě prosazovat a podporovat. Tato skutečnost se odráží například v odporu české společnosti při výstavbě mešit. Na druhou stranu se muslimská komunita obává toho, že česká společnost bude pod maskou integračního programu nutit ke vzdání se islámské víry. Islám jako takový vyvolává mnoho otázek, a proto byl v této práci věnován prostor stručně informovat o islámu. Diplomová práce se snažila poodhalit postavení žen v islámském světě, snažila se objasnit morální zásady muslimů a šarí'atské právo. Ve všech světových médiích se v současnosti skloňuje pojem islámský fundamentalismus a velmi často se spojuje s terorismem a útoky islámských radikálů. Ale islámský fundamentalismus neměl od svého počátku pejorativní nádech, jak je tomu dnes a co přesně fundamentalismus jako takový znamená, je také obsaženo v této práci.

S rostoucím počtem muslimů na území EU nabývá diskuse o budoucnosti islámu v původně nemuslimských zemích na intenzitě. Ale díky atakům muslimských fanatiků také roste islamofobie po celém světě. Spojováním teroristických útoků se všemi muslimy bez rozdílu je krátkozraké, neboť islám je ve své podstatě velice mírumilovné náboženství. Skutečnost, že muslimové nejsou všichni stejní si naštěstí uvědomuje mnoho lidí i státních institucí po celém světě a snaží se rovnici muslim rovná se fanatik odbourat, a to formou společných setkání, besed a panelových diskusí s odborníky.

V českém prostředí se kromě pocitu islamofobie ale potýkáme také i se strachem z něčeho nového, tedy xenofobií, jež rozhodně brání úspěšné integraci všech cizinců bez rozdílu rasy a náboženství. Česká republika přes orgány státní správy realizuje státní integrační politiku, ale také orgány územní samosprávy nejsou zcela nečinné. Konkrétně bylo v diplomové práci popsán program pardubického magistrátu a magistrátu hl.m.Prahy v oblasti integrace cizinců. Zejména magistrát hl.m.Prahy se zajímá o cizince žijící na území celého kraje velmi intenzivně a také vypisuje grantová řízení, kterých se neziskové organizace věnující se integraci či menšinovým zájmům mohou zúčastnit.

Nejbližší kontakt s cizinci ale navazují neziskové organizace. Většina neziskových organizací se věnuje cizincům bez rozdílu původní státní příslušnosti a poskytuje jim pomoc v oblasti právní, sociální, při hledání zaměstnání či bydlení. V práci byla popsána činnost sedmi vybraných neziskových organizací, které se zabývají problémy cizinců. Kromě jejich popisu autor práce také zhodnotil výsledky výzkumu, jak se tyto neziskové organizace věnují problémům arabské menšiny. Z dotazníku vyplynulo, že Arabové netvoří většinu jejich klientely, spíše naopak. Neziskové organizace pomáhají Arabům se stejnými problémy jako ostatním cizincům. Z dotazníku ale vyplynula i skutečnost, že arabská komunita je soudržnější a má díky své odlišnosti snížen integračním potenciál. Kromě neziskových organizací věnujících se menšinové, resp.cizinecké problematice jsou ale na území hl.m.Prahy také občanská sdružení, která se věnují pouze arabské komunitě, orientují se spíše na rozvoj arabské kultury a umění. Vybrané tři neziskové organizace tohoto typu odpovídaly na otázky, zda má integrace arabské menšiny smysl a jak se neziskový sektor věnuje této problematice.

Vedle pohledu státu a neziskových organizací a integraci cizinců v ČR je také velice důležitý pohled na integraci Arabů přímo Araby, proto byl sestaven jednoduchý dotazník, který zachycuje názory Arabů žijících v ČR na česko společnost a činnost neziskových

organizací. Výsledky dotazníkového šetření byly doplněny řízenými neformálními rozhovory s Araby. Z výzkumu vyplynulo, že česká společnost je spíše uzavřená vůči odlišnostem kultur a Arabové cítí, že není lehké se začlenit. Jablkem sváru se stal islám. Na přístupu české veřejnosti ke svobodě vyznání je znát neochota Čechů k podpoře odlišného náboženství. Mnoho dotázaných Arabů překvapivě odpověděli, že neznají žádnou neziskovou organizaci a nikdy se o činnost takových organizací nezajímali. Arabové necítí důvěru k neziskovým organizacím a raději hledají pomoc u kamarádů či jiných muslimů. Výjimku tvoří někteří respondenti, které se aktivně podílejí na činnosti občanských sdružení, které podporují rozvoj arabské kultury a umění. Ale někteří naopak činnost kulturních integračních organizací hodnotí jako nesmyslnou. Důležité ale dle Arabů-muslimů je šíření pozitivní propagandy o Arabech, zejména o islámu a vést tak Čechy k respektu a toleranci.

Arabská menšina v České republice je skupinou velmi specifickou a v mnoha očích Čechů také problematickou, ale tento názor by neměl odradit stát ani neziskové organizace v opakovaných pokusech o informování české společnosti, že přítomnost Arabů a také muslimů může českou kulturu obohatit. Společná setkávání majority a minority může překonat xenofobní postoje a usnadnit obou skupinám žít vedle sebe a respektovat se navzájem.

Bibliografie:

Gabal, Ivan.1999.Etnické menšiny ve střední Evropě, Praha: G plus G,

Šišková, Tatjana.2001. Menšiny a migranti v České republice: my a oni v multikulturní společnosti 21. století (v MKC); Praha: Portál

Prudký, Libor.2004. Přináležitost k národu, vztahy k jiným národnostem a k cizincům v České republice. Brno: Akademické nakladatelství CERM

Kymlicka, Will. 2001. Politics in the Vernacular. Nationalism, Multiculturalism and Citizenship. Oxford: University Press

Müller, Karel.2002. Češi a občanská společnost. Pojem, problémy a východiska. Praha: Triton

Kymlicka, Will.1995. Multicultural Citizenship. Oxford: Clarendon Press

Křikavová Adéla a spol.1990. Islám – ideál a skutečnost. Praha: Pyramida

Frouzová, Markéta.2005. Závoj a džíny. Praha: nakladatelství Vyšehrad

Izetbegović Alija.1997. Islám mezi východem a západem. Praha: TWRA

Chajrī, Š.2001. Islám. Praha: Euromedia Group, k.s.-Ikar

Ministerstvo práce a sociálních věcí. 2004.Mechanismy sociál.soudržnosti, stratifikace a role sociálního státu. Praha : MPSV

Gabal, Ivan.2004. Analýza postavení cizinců dlouhodobě žijících v ČR a návrh optimalizačních kroků, pracovní studie, říjen 2004. Praha: Ivan Gabal Analysis & Consulting

Slovo 21.2004. Integrace cizinců v Evropě, Sborník z mezinárodní konference Praha 27-28.11.2003 Praha: Slovo 21vydáno s podporou Ministerstva práce a sociálních věcí ČR

International Organization for Migration . 2004. Arab Migration in a Globalized world, International Organization for Migration, May 2004

Český statistický úřad . 2005. Cizinci v České republice 2005, Praha: Český statistický úřad,

Kropáček, Luboš.1996. Islámský fundamentalismus, Praha: nakladatelství Vyšehrad

Mendel, Miloš.1994. Islámská výzva Brno: Atlantis

Velký sociologický slovník.1996. Praha: Karolinum

Kropáček, Luboš,2002. Islám a Západ, Praha: nakladatelství Vyšehrad

Další zdroje:

panelová diskuse ze dne 6.3.2006 v Praze na téma „Muslimové v Evropě – kulturní setkání“

Kropáček, 2006 - Přednáška prof.PhDr. Luboše Kropáčka CSc.na právnické fakultě ze dne 12.4.2006

Internetové zdroje:

Sociologická hesla.2000 [online] [cit. 12.února 2006].Dostupné z :
<http://nb.vse.cz/kreg/Materialy/REG314/REG314_hesla.htm > (Sociologická,2000)

Liga lidských práv – Právní postavení uprchlíků v České republice, 7.4.2002[online] Praha: Liga lidských práv [cit. 30.dubna 2006]. Dostupné z :
<<http://www.llp.cz/cz/index.php?art=show&id=28>> (Liga,2002)

Migrace on line. 2006.ABC o migraci – vše o mezinárodní migraci. „Kdo je migrant“ [online] . Praha: Migrace on line [cit. 30.dubna 2006]. Dostupné z :
<<http://www.migraceonline.cz/abc.shtml>> (Migrace, 2006)

Český statistický úřad.2006. Cizinci v ČR [online] . Praha: Český statist.úřad. [cit. 5.dubna 2006]. Dostupné z : <http://www.czso.cz/ciz/cizinci.msf/i/pocet_cizincu_v_cr> (Český, 2006)

Ministerstvo práce a sociální věcí. 2006 Legální migrace – otevřená šance „Pilotní projekt výběru kvalifikovaných zahraničních pracovníků“ [online] .Praha: Ministerstvo práce a soc.věcí. [cit.24.května 2006]. Dostupné z: <<http://www.imigrace.mpsv.cz> > (Ministerstvo práce, 2006)

Muslimské listy.2004 – „Muslimové ve větší Evropě“. 1.7.2004 [online] .Praha:Muslimské listy. [cit. 15.dubna 2006].Dostupné z: <<http://muslimskelisty.cz/zp330.htm> > (Muslimské, 2004)

Konflikt není mezi muslimy a křesťany – „Islám v Evropě“. [online].Praha: Konflikt. [cit. 10.dubna 2006]. Dostupné z : <<http://sweb.cz/vasekmacek/zamysleni/zamysl12.html> > (Konflikt, 2006)

Idnes. 2006 Muslimská obec v ČR [online]. Praha: Idnes. [cit. 10.dubna 2006]. Dostupné z : <<http://www.idnes.cz/clanky/1257/muslimskaobec.html> > (Idnes, 2006)

Ministerstvo vnitra.2006.Odbor azylové a migrační politiky. Azyl a migrace – „Přístup České republiky k legální migraci“ [online].Praha: Ministerstvo vnitra. [cit. 17.dubna 2006]. Dostupné z: <<http://www.mvcr.cz/azyl/migrace.html>> (Ministerstvo vnitra, 2006)

MPSV – Cizinci v ČR. 2006. Činnost oddělení pro integraci cizinců – „Odbor pro migraci a integraci cizinců MPSV“ [online].Praha: MPSV. [cit. 17.dubna 2006]. Dostupné z: <<http://www.cizinci.cz/clanek.php?lg=1&id=18>> (Cizinci, 2006)

Magistrát města Pardubic. 2006 Odbor menšiny a cizinci – „Záležitosti menšin a cizinců“ [online].Pardubice: Magistrát města Pce. [cit. 24.dubna 2006]. Dostupné z: <http://www.mesto-pardubice.cz/spravamesta/organymesta/magistrat/odbory_magistratu/odbor_osv/mensiny_ciz_osv/> (Pardubice, 2006)

Magistrát hl.m.Prahy. 2006.Odbor pro integraci národnostních menšin a cizinců – Komise pro otázky integrace cizinců. [online].Praha: Magistrát hl.m.Prahy. [cit.26.dubna 2006]. Dostupné z: <[http://www.praha-mesto.cz/\(qidtqgy4njok31b5my534zu3\)/default.aspx?ido=893&sh=287167675](http://www.praha-mesto.cz/(qidtqgy4njok31b5my534zu3)/default.aspx?ido=893&sh=287167675) > (Praha, 2006)

<http://www.czech-arab.org>, Česko-arabská společnost [cit.10.dubna 2006]

<http://biocizi.fsv.cuni.cz/index.htm> [cit. 14.dubna 2006]

<http://zpravodajstvi.ecn.cz/index.stm?apc=zzsx2--&x=198705> [cit.15.dubna 2006]

http://wtd.vlada.cz/pages/rvk_rnm.htm [cit.18.dubna 2006]

<http://www.cicpraha.org>, Centrum pro integraci cizinců [cit.20.března 2006]

<http://www.unhcr.cz/> Úřad vysokého komisaře pro uprchlíky [cit.10.dubna 2006]

<http://oldamo.amo.cz/index.php?ID=C&IDp=161&tema=studie> [cit.10.dubna 2006]

<http://www.eurabia.cz/modules.php?name=News&file=categories&op=newindex&catid=1> [cit. 11.května 2006]

<http://exploze.wz.cz/vira/texty/islam5.html> [cit. 8.dubna 2006]

<http://www.muslim.cz/> Islámská nadace [cit.15.ledna 2006]

<http://arabstina.ic.cz/knihovna.html> [cit. 2.dubna 2006]

http://mujweb.cz/www/opus_arabicum/html/profile.htm Opus arabicum [cit.26.dubna 2006]

<http://spcp.prf.cuni.cz/dokument/islam.htm> [cit. 20.dubna 2006]

<http://www.euportal.cz/modules.php?name=News&file=categories&op=newindex&catid=10> [cit.10.května 2006]

<http://politologie.blog.cz/0511/islam-a-zapad-historicka-pam-t-a-soucasna-krize-lubos-kropacek-2-cast> [cit. 14.dubna 2006]

http://www.ambroz.org/177366_clanek.php [cit. 16.dubna 2006]

<http://www.mostlp.org>. Most pro lidská práva [cit.16.dubna 2006]

<http://www.mkc.cz>, Multikulturní centrum Praha [cit.17.dubna 2006]

<http://www.dchbrno.charita.cz>, Diecézní charita Brno [cit.18.dubna 2006]

<http://www.migrace.ecn.cz>, Centrum pro otázky migrace [cit. 18.dubna 2006]

<http://www.soze.cz>, Sdružení občanů zabývajících se emigranty [cit. 18.dubna 2006]

<http://sweb.cz/libanonsky.klub/index2.html>, Libanonský klub [cit. 18.dubna 2006]

http://www.varianty.cz/cdrom/podkapitoly_ocizincich [cit. 7.dubna 2006]

<http://www.iom.cz> Mezinárodní organizace pro migraci [cit.24.května 2006]

Přílohy

Tabulka č.1: Srovnání postojů k jednotlivým etnikům
 – pozitivní a negativní postoje (v %) za celý soubor dotázaných

Etnikum	1	2	3	4	5	6
Slováci	87,8	86,8	36,4	0,1	-	6,2
Poláci	4,0	0	2,6	0,4	0,1	0
Rusové	0,3	41,0	0,8	2,5	1,8	41,1
Srbochorvati	1,0	41,3	0	0	0	36,6
Rakušané	0,5	0	0	0,3	0	0
Němci	0,6	59,7	3,1	22,4	1,5	25,4
Maďaři	0,1	0	0,1	0,1	0,1	0
Ukrajinci	0,1	36,3	1,5	1,1	7,1	46,0
Skandinávci	-	0	0	0,3	0	0
Vietnamci	-	34,9	3,8	1,9	4,0	49,2
Romové	0,3	28,3	24,1	13,9	62,0	55,2
Afgánci	0	25,5	0	0	0	55,0
Albánci z Kosova	0	26,9	0,1	0	-	52,4
Arabové	0	29,4	0	0	0	50,1
Bělorusi	0	39,3	0	0	0	37,8
Bulhaři	0	44,6	0	0	0	35,3
Číňané	0	39,7	0	0,1	0	39,5
Chorvati	0	58,4	0	0	0	22,8
Nigerijci	0	39,7	0	0	0	36,3
Rumuni	0	32,3	0	0	0	49,0
Slovinci	0	63,4	0	0	0	18,6

* Zdroj: Prudký L.: *Přináležitost k národu, vztahy k jiným národnostem a k cizincům v ČR*, FHS UK Praha 2004, s. 25

Legenda

1 = jsou nám blízcí, 2 = souhlas s přítomností u nás, 3 = jsou u nás domovem,
 4 = tyto národy jsou nesympatické, 5 = jde o problémové menšiny,
 6 = nesouhlas s tím, aby byla tato etnika u nás přítomna
 0 = nebylo ve výzkumu využito, nelze srovnat

Tabulka č.2: Celkové postoje k přistěhovalectví a cizincům

varianty postoje	souhlas	nesouhlas
Vláda by měla omezit přistěhovalectví z východoevropských států	69,3	13,8
Soužitím s národ.menšinami se učíme jak žít v budoucím mnohonárodním světě	52,0	22,9
Skupiny přistěhovalců z let po roce 1990 jsou pro ČR zdrojem nestability a problémů	51,5	18,1
Cizinci by v ČR neměli vlastnit půdu	46,5	36,5
Národnost.menšinám by měla být poskytnuta vládní pomoc k udržení jejich zvyků a tradic	32,3	49,8
Vláda by měla omezit přistěhovalectví ze zemí EU	27,3	41,8
Příchozí cizinci jsou pro ČR ekonomickým přínosem	21,2	41,8
Vláda by měla omezit přistěhovalectví z USA a Kanady	21,0	47,1

* Zdroj Prudký L.: *Přináležitost k národu, vztahy k jiným národnostem a k cizincům v ČR*, FHS UK Praha 2004, s. 30

Tabulka č.3: Občané arabských států v Evropě (viz následující strana)

Tabulka č.3: Občané arabských států v Evropě, dle občanství a státu, kde pobývají, rok 2000

Země pobytu – Evropa	rok	Země původu									Celkem	
		Alžírsko	Egypt	Jordánsko	Libanon	Maroko	Palestina	Sýrie	Tunisko	středom.země	Celkem	
Rakousko	2001											761 427
Belgie	1999	8 452	613	215	1 098	125 082	-	699	4 243	140 402		891 980
Dánsko	2001	408	594	785	2 538	3 293	-	588	470	8 676		258 629
Finsko	2001	216	200	113	84	537	-	93	164	1 407		91 074
Francie	1999	685 558	15 974	933	33 278	725 782	869	10 826	260 622	1 733 842		5 618 476
Německo	2000	17 186	13 811	11 190	54 063	81 450	-	24 421	24 260	226 381		7 343 591
Řecko	1998	216	6 599	1 381	2 465	444	-	2 587	336	14 028		165 444
Irsko	2000	-	-	-	-	-	-	-	-	-		126 500
Itálie	2000	11 435	33 652	2 936	3 729	170 905	-	2 370	55 213	280 240		1 270 553
Lucemburs.	2001	-	-	-	-	-	-	-	-	-		164 700
Nizozemí	917	2 771	229	338	119 726	-	543	1 312	125 836		651 532
Portugalsko	2000	91	57	78	191	330	10	75	27	859		190 896
Španělsko	2001	13 847	952	625	912	199 782	-	1 406	643	217 807		895 720
Švédsko	2001	500	592	509	3 369	1 234	-	6 035	797	13 036		477 312
UK	2000	15 000	9 000	-	4 000	8 000	-	-	1 000	37 000		2 450 000

* Zdroj: Arab Migration in a Globalized World, May 2004, IOM, s.136

Tabulka č. 4: Porovnání toho, jaké je chování vůči příslušníkům vybraných národností u nás přijatelné (viz následující strana)

Tabulka č.5: Porovnání toho, jaké chování je u nás přijatelné vůči příslušníkům následujících náboženství (viz následující strana)

Tabulka č. 4: Porovnání toho, jaké je chování vůči příslušníkům vybraných národností u nás přijatelné
(v % vždy za jednotlivé národnosti)

<i>Přijatelnost</i>	<i>Vietnamci</i>		<i>Slováky</i>		<i>Romy</i>		<i>Němci</i>		<i>Afričany</i>		<i>Ukrajinci</i>		<i>Albánci</i>	
	<i>lze</i>	<i>nelze</i>	<i>lze</i>	<i>nelze</i>	<i>lze</i>	<i>nelze</i>	<i>lze</i>	<i>nelze</i>	<i>lze</i>	<i>nelze</i>	<i>lze</i>	<i>nelze</i>	<i>lze</i>	<i>nelze</i>
- kamarádění se	55,5	6,2	94,5	0,8	44,1	15,9	72,4	4,3	61,6	5,3	53,9	9,3	46,5	8,9
- spolupráce s	52,8	9,1	92,7	0,6	43,5	20,2	74,2	4,9	56,8	5,3	50,6	10,3	44,1	9,4
- chodit s někým z daného etnika	17,3	29,8	84,5	2,3	15,9	38,9	52,4	12,2	26,8	19,4	25,7	23,6	19,3	23,3
- vzít si někoho z daného etnika	16,2	39,9	82,9	3,0	16,2	46,3	51	15,5	23,2	27,6	23,7	30,1	17,1	30,9

* Zdroj Prudký L.: *Přináležitost k národu, vztahy k jiným národnostem a k cizincům v ČR, s.27*

Tabulka č.5: Porovnání toho, jaké chování je u nás přijatelné vůči příslušníkům následujících náboženství
(v % za jednotlivá náboženství)

<i>přijatelnost</i>	<i>buddhisty</i>		<i>evangelíky</i>		<i>jehovisty</i>		<i>katolíky</i>		<i>mormony</i>		<i>muslimy</i>		<i>pravoslavnými</i>	
	<i>lze</i>	<i>nelze</i>	<i>lze</i>	<i>nelze</i>	<i>lze</i>	<i>nelze</i>	<i>lze</i>	<i>nelze</i>	<i>lze</i>	<i>nelze</i>	<i>lze</i>	<i>nelze</i>	<i>lze</i>	<i>nelze</i>
kamarádit s	56,3	7,6	73,9	2,6	31	32,6	78,6	2,3	38,4	13,9	40,7	18,5	57,9	6,4
spolupracovat s	58,6	7,9	75,4	3,1	37	29,7	79,7	2,0	43,1	13	44,3	15,9	62,6	6,4
chodit s někým z	24,1	19,8	49,5	9,4	8,2	49,1	56,2	8,9	13,1	29,1	13,1	33,8	31,5	15,2
vzít si někoho z	19,5	27,7	46,3	14,4	6,8	57,6	54,5	12,9	10,6	37,8	10,5	44,3	28,8	20,4

* Zdroj Prudký L.: *Přináležitost k národu, vztahy k jiným národnostem a k cizincům v ČR, s.27*

Dotazník: Život cizince (Araba) v ČR – zkušenost s lidmi a institucemi

Cílem tohoto výzkumu je od respondentů zjistit, jaký je život cizince v České republice, z jakého důvodu přišli do ČR a proč zde zůstávají, jakou mají zkušenost s lidmi, zda je v České republice rasismus, jaké jsou jejich zkušenosti s institucemi a zda využívají služeb neziskových organizací.

Tento výzkum je zcela anonymní a jeho výsledky budou použity pouze pro mou magisterskou práci na Fakultě humanitních studií Univerzity Karlovy, obor Občanský sektor. Moje závěrečná práce se věnuje integraci arabské menšiny v České republice a roli neziskových organizací, které této integraci napomáhají.

Instrukce k vyplnění dotazníku:

Každá položená otázka je položena tak, aby respondent si mohl vybrat z nabídnutých alternativ odpovědi, popř. je u některých otázek místo pro doplnění odpovědi, respektive její specifikaci. V úvodu jsou otázky namířené k osobě respondenta, tedy pohlaví, věk, země původu apod., poté jsou kladeny konkrétní otázky výzkumu, jako např. hodnotový žebříček respondenta, jeho/její vztah k české populaci, zkušenost s rasismem/xenofobií, zda využívají služeb neziskových organizací a jakých.

Předem děkuji za vyplnění dotazníku

Lenka Strnadelová
FHS UK – obor Občanský sektor

1. pohlaví: muž žena
2. rok narození:
3. země původu:
4. důvod pobytu v ČR: finanční důvody
 politická situace v rodné zemi
 zůstal/-a jsem v ČR po studiu na VŠ
 jiný důvod – jaký?
5. statut: uprchlík ilegální pobyt v ČR
 krátkodobý pobyt dlouhodobý p.
 trvalý pobyt občan ČR
6. Moje plány do budoucna: chci trvale žít v ČR
 ČR je přechodná země
 chci se vrátit domů
 jiné -jaké?.....
7. Mými přáteli jsou: pouze Arabové někteří jsou Češi

- nezáleží na národnosti pouze Češi pouze občané mé rodné země

8. Srovnej následující hodnoty dle svých priorit: (čísly 1-10, kde číslo 1 představuje nejdůležitější hodnotu)

rodina
přátelé
náboženství
pracovní uplatnění
životní úroveň
zdraví
zábava
vlastní způsob života
politická aktivita
mír

9. Češi dle mého názoru jsou:

- přátelští a komunikativní
 uzavření a nepřátelští
 netolerantní a xenofobní
 nevím, neznám je

10. Je česká společnost rasistická:

- ne
 ano
 nevím

- a. *Popište osobní zkušenost*
b. *Popište zprostředkovanou zkušenost, o níž názor opíráte.*

.....
.....
.....
.....

11. Jaké instituce znám, které pomáhají cizincům a jakou činnost konkrétně provozují ?

.....
.....
.....
.....

12. Jaké instituce mi pomohli v ČR ?

.....
.....

13. Na jaké bázi byla ona instituce?

- státní
 občanské

- náboženské
- osvětové(škola)
- kulturní (zájem, zábava)

14. Ke které apriori cítím největší důvěru pomoc?

.....

15. Pomohli mi s :

- administrativním problémem,
 - ekonomickým,
 - osobním,
 - jiným – jakým?
-

16. Definujte konkrétní osobní či zprostředkovaný příběh pomoci

.....

17. Doporučil mi dané organizace

- Ne
- Ano - kdo:.....

18. S představiteli institucí jsem komunikoval v jazyce:.....

19. Komunikace byla:

- Pozitivní
- negativní
- i přes negativní zkušenost, mi pomohli

20. Způsobili mi nějaké instituce naopak problémy:

- Ano- jaké

- ne

Děkuji za vyplnění dotazníku.
 L.Strnadelová

Podmínky grantového řízení hl.m.Prahy

Příloha č. 1 k usnesení Rady HMP č. 1040 ze dne 19. 7. 2005

PODMÍNKY GRANTOVÉHO ŘÍZENÍ CELOMĚSTSKÉ PROGRAMY PODPORY AKTIVIT NÁRODNOSTNÍCH MENŠIN A INTEGRUJÍCÍCH SE CIZINCŮ

na území hl. m. Prahy pro rok 2006

Hlavní město Praha vyhláší „Celoměstské programy podpory aktivit národnostních menšin a integrujících se cizinců na území hl. m. Prahy pro rok 2006.“

Na rok 2006 jsou vyhlášeny následující programy:

- 1. Programy zaměřené na prezentaci národnostně menšinových kultur v hl. m. Praze, na kulturní a společenskou činnost národnostních menšin.**
- 2. Programy zaměřené na publikační činnost, související se vztahem národnostních menšin k hl. m. Praze.**
- 3. Programy zaměřené na propagační a osvětovou činnost související se vztahem národnostních menšin k hl. m. Praze.**
- 4. Programy zaměřené na propagační a osvětovou činnost související se vztahem k integraci cizinců v hl. m. Praze.**

K programu č. 1-3 se mohou svými projekty přihlásit občanská sdružení a organizace národnostních menšin (dále jen „žadatel“), zaměřené na uchování a rozvoj národnostní identity a na rozvoj komunikace a dialogu mezi národnostními minoritami a majoritou v hlavním městě Praze.

K programu č. 4 se mohou svými projekty přihlásit občanská sdružení a organizace integrujících se cizinců (dále jen „žadatel“), zaměřené na uchování a rozvoj národnostní identity, na rozvoj komunikace a dialogu mezi integrujícími se cizinci a majoritou v hlavním městě Praze.

POŽADAVKY K PŘEDLOŽENÍ ŽÁDOSTI O GRANT

Žádost o grant musí být podána v 1 originále a 2 kopiích (celkem tedy ve 3 písemných vyhotoveních) a musí obsahovat vyplněný formulář k programu, v rámci kterého žadatel žádá o grant. Spolu s vyplněným formulářem dále přiložte v následujícím pořadí:

1. podrobné informace o projektu

projekt musí být zpracován stručně a výstižně a musí obsahovat kapitoly podle pokynů obsažených ve formuláři, zejména:

- a) cíl, obsah, popis, zdůvodnění a přínos projektu,
- b) rámcový harmonogram realizace, program a časový rozpis,
- c) ekonomickou rozvahu (celkovou výši, výši požadovaného finančního daru, položkový rozpočet),

2. doklad o právní subjektivitě

doklad o právní subjektivitě musí být v originále žádosti odevzdán v 1 originále nebo 1 stejnopise s ověřením jeho pravosti ne starším 6 měsíců (v kopiích žádosti pouze ve fotokopiích), a to následující:

- a) občanská sdružení - potvrzení Ministerstva vnitra o platnosti registrace ne starší 6 měsíců + registrované stanovovy ve fotokopii,
 - b) církevní právnické osoby - výpis z registru Ministerstva kultury,
 - c) obecně prospěšné společnosti - výpis z rejstříku obecně prospěšných společností,
- 3. oprávnění osoby jednat za žadatele (originál nebo fotokopii),**
4. doklad o bankovním spojení (fotokopii).

PODMÍNKY GRANTOVÉHO ŘÍZENÍ

1. Příslušné formuláře jsou k dispozici na internetových stránkách hl. m. Prahy www.praha-mesto.cz, v informačním centru MHMP, Mariánské nám. 2, Praha 1 a na pracovišti pro oblast národnostních menšin a integraci cizinců.
2. Jednotlivé granty nejsou nárokovou položkou a jsou odvislé od výše schválených finančních prostředků, určených pro oblast národnostních menšin a integrace cizinců v rámci rozpočtu hl.m. Prahy pro rok 2006.
3. **Na poskytnutí grantu není právní nárok.**
4. Na schválené projekty bude poskytnut grant až po schválení rozpočtu hl. m. Prahy pro rok 2006 na základě smluv uzavřených mezi hl. m. Prahou a žadatelem.
5. „Celoměstské programy podpory aktivit národnostních menšin a integrujících se cizinců na území hl. m. Prahy pro rok 2006“ budou vyhlášeny dnem schválení Radou HMP.
6. Má-li žadatel v Praze více než dva základní články, musí být projekt podán přes pražské ústředí, neexistuje-li, pak přes ústředí republikové.
7. Do grantového řízení nebudou zařazeny projekty majoritních organizací, školských zařízení a kulturních institucí.
8. **Žadatel je povinen v případě finančního krytí projektu i z jiných zdrojů uvést tuto skutečnost v příslušném formuláři (platí i v případě podání žádostí o grant na jiném pracovišti MHMP).**
9. Z grantu nelze hradit mzdy, kancelářskou a výpočetní techniku, investiční náklady.
10. Zasláné projekty včetně příloh se žadatelům nevrací.
11. Grant lze čerpat do konce roku 2006.
12. Projekty nesplňující podmínky grantového řízení budou vyřazeny.
13. **Žádost o grant s veškerými požadovanými náležitostmi a s označením GRANTY NÁRODNOSTNÍCH MENŠIN A INTEGRUJÍCÍCH SE CIZINCŮ, MHMP - pracoviště pro oblast národnostních menšin a integrace cizinců se podává výhradně v hlavní podatelně Magistrátu hl.m. Prahy, Mariánské nám. 2, Praha 1, do 31. 10. 2005 do 18,00 hodin - do tohoto data musí být projekty doručeny na uvedenou adresu. Mohou být odevzdány osobně nebo také odeslány poštou s datem odeslání 31. 10. 2005.**
14. **Konzultační středisko ke zpracování projektů - MHMP, pracoviště pro oblast národnostních menšin a integrace cizinců:
Mgr. Jana Černá - tel.: 2 3600 2107, e - mail: jana.cerna@cityofprague.cz
MHMP - Mariánské nám. 2, Praha 1, kancelář č. 9 od 12. 9. 2005 do 31. 10. 2005 vždy Po - Pá od 9,00 do 11,00 hodin a od 13,00 do 15,00 hodin.
Konzultace nad obsahovou stránkou projektu jsou možné u PhDr. Jaroslava Balvína, CSc. - tel.: 2 3600 3140.**
15. Projekty budou posouzeny nezávislými odborníky, grantovou komisí a následně předloženy Radě HMP.
16. Do konečného rozhodnutí o přidělení grantů nebudou poskytovány žádné dílčí informace.
17. S výsledky grantového řízení jsou žadatelé o grant informováni následně po schválení Radou HMP na informační tabuli hl. m. Prahy, na internetových stránkách hl. m. Prahy www.praha-mesto.cz, v informačním centru MHMP, kde budou výsledky veřejně přístupné. Žadatelé budou o výsledcích grantového řízení písemně vyrozuměni bez zdůvodnění konečného rozhodnutí do 30 dnů po schválení Radou HMP.

18. Hlavní město Praha bude prostřednictvím pracoviště pro oblast národnostních menšin a integrace cizinců vykonávat průběžné kontroly plnění náplně projektů.

19. Vyúčtování přiděleného grantu (formou položkového rozpisu) je nutno doručit na příslušném formuláři (je součástí darovací smlouvy) do konce ledna roku 2007 na hlavní podatelnu MHMP. Adresa odevzdání vyúčtování: Mgr. Jana Černá - MHMP, Mariánské náměstí 2, 110 01 Praha 1.

20. V případě nevyřešeného vyúčtování jakýchkoli přidělených finančních prostředků hl.m. Prahou nebudou další prostředky uvolněny.

INFORMACE K JEDNOTLIVÝM PROGRAMŮM GRANTOVÉHO ŘÍZENÍ

1. Programy zaměřené na prezentaci národnostně menšinových kultur v hl. m. Praze na kulturní a společenskou činnost národnostních menšin.

Cíl programu:

Podpora kulturních a společenských aktivit občanských sdružení a organizací národnostních menšin, zaměřených zejména na prezentaci národnostně menšinových kultur. Přispět tím k udržování a rozvíjení tradic jednotlivých národností a současně i k obohacení kulturního života občanů v hl.m. Praze.

Určení:

Občanská sdružení a organizace národnostních menšin. Do tohoto grantového řízení nebudou zařazeny projekty majoritních organizací a občanských sdružení, školských zařízení a kulturních institucí.

Podmínky:

- a) podpora projektů souvisejících s prezentací národnostně menšinové kultury,
- b) podpora projektů na pořádání společenských a kulturních akcí, zaměřených na uchování tradic a rozvíjení a předávání hodnot vytvářených národnostmi do kulturního bohatství Prahy,
- c) podpora činnosti zájmových souborů jednotlivých národností,
- d) podpora interkulturních programů zaměřených na vzájemnou informovanost, komunikaci a dialog mezi národnostmi a majoritou - v pražských školách, kulturních domech, domech dětí a mládeže, v mládežnických a seniorských klubech.

2. Programy zaměřené na publikační činnost, související se vztahem národnostních menšin k hl. m. Praze.

Cíl programu:

Podpora občanských sdružení a organizací národnostních menšin v aktivitách zaměřených na publikační činnost zaměřenou na uchování dokumentace o národnostní menšině i na informace o jejím novém místě v občanské demokratické společnosti.

Určení:

Občanská sdružení a organizace národnostních menšin. Do tohoto grantového řízení nebudou zařazeny projekty majoritních organizací a občanských sdružení, školských zařízení a kulturních institucí.

Podmínky:

- a) **základní podmínkou k předložení projektu je poskytnutí rukopisu publikace či u**

- audiovizuálních prostředků scénář, texty písní, ukázková nahrávka apod.,**
b) **předložení 2 recenzí od 2 renomovaných posuzovatelů znalých otázek problematiky**
národnostních menšin i dalších profesních otázek týkajících se publikace,
- c) publikační činnost nesmí mít charakter reklamních akcí,
 - d) příspěvky mohou být určeny na vydávání publikací a audiovizuálních prostředků zabývajících se jazykem, historií, kulturou, osudy a životem národnostních menšin na území hl.m. Prahy, na komunikaci a dialog, kontakty mezi minoritou a majoritou v pražském teritoriu,
 - e) podpora publikačních aktivit motivovaných výchovou k toleranci a proti rasismu.

3. Programy zaměřené na propagační a osvětovou činnost související se vztahem národnostních menšin k hl. m. Praze.

Cíl programu:

Podpora občanských sdružení a organizací národnostních menšin v aktivitách zaměřených na propagační osvětovou činnost uvnitř národnostní minority, i vně pro školy, instituce a širší veřejnost v Praze.

Podpora projektů v oblasti rozvoje národnostní identity a interetnických vztahů. Propagace a realizace cílů činností souvisejících se vztahem národnostních menšin k hlavnímu městu Praze.

Jedná se o přednášky, konference, semináře, osvětovou a vzdělávací činnost ve volném čase apod.

Určení:

Občanská sdružení a organizace národnostních menšin. Do tohoto grantového řízení nebudou zařazeny projekty majoritních organizací a občanských sdružení, školských zařízení a kulturních institucí.

Podmínky:

- a) pořádání přednášek a seminářů s aktuální národnostní tematikou,
- b) podpora interkulturních programů zaměřených na vzájemnou informovanost, komunikaci a dialog mezi národnostmi, aktivit motivovaných výchovou k toleranci a proti rasismu,
- c) podporu činnosti volnočasových klubů pro děti, mládež a dospělé.

4. Programy zaměřené na propagační a osvětovou činnost související se vztahem k integraci cizinců v hl. m. Praze.

Cíl programu:

Podpora projektů podporujících rozvoj vztahů a vzájemného porozumění a podpory mezi komunitami cizinců navzájem i mezi majoritní společností a cizinci, projektů podporujících informovanost majority o podmínkách a problematice života cizinců na území hl. m. Prahy.

Podpora projektů v oblasti rozvoje národnostní identity a interetnických vztahů.

Jedná se o přednášky, konference, semináře, osvětovou a vzdělávací činnost ve volném čase, výstupů z těchto akcí apod.

Podpora kulturních a společenských aktivit občanských sdružení a organizací integrujících se cizinců, zaměřených zejména na prezentaci národnostních kultur. Příspěvek tím k udržování a rozvíjení tradic jednotlivých komunit cizinců a současně i k obohacení kulturního života majority v hl.m. Praze.

Určení:

Občanská sdružení a organizace integrujících se cizinců. Do tohoto grantového řízení nebudou zařazeny projekty majoritních organizací a občanských sdružení, školských zařízení a kulturních institucí.

Podmínky:

- a) pořádání přednášek a seminářů s aktuální tematikou směřující k integraci cizinců,
- b) podpora interkulturních programů zaměřených na vzájemnou informovanost, komunikaci a dialog mezi národnostmi, aktivit motivovaných výchovou k toleranci a proti rasismu,
- c) podpora činnosti volnočasových klubů pro děti, mládež a dospělé,
- d) podpora projektů souvisejících s prezentací národnostní kultury,
- e) podpora projektů na pořádání společenských a kulturních akcí, zaměřených na uchování tradic a rozvíjení a předávání hodnot vytvářených národnostmi do kulturního bohatství Prahy,
- f) podpora činnosti zájmových souborů jednotlivých komunit cizinců,

Poznámka: V textu uvedené formuláře tvoří přílohu těchto podmínek.

O autorce

Narodila se v roce 1979 v Brně. Po skončení středoškolského vzdělání se věnovala studiu na vyšší odborné škole – Justiční škola v Kroměříži. Po absolvování školy nastoupila jako vyšší soudní úřednice na Městském soudě v Praze, kde při práci vystudovala bakalářský program na Policejní Akademii. Bakalářská práce byla napsána na téma: „Psychologické příčiny šikany na středních školách“. V současné době pracuje jako výkonná asistentka mezinárodní právní společnosti.

Slovník důležitých jmen a pojmů

národnost	1. příslušnost k určitému národu, 2. příslušnost k národnostní menšině v prostředí jinonárodnostní většiny. Každý má právo svobodně rozhodovat o své národnosti. Národnost není (v ČR) totožná s občanstvím.
segregace	vydělení, oddělení určitých skupin od většinové společnosti na základě rasových, etnických znaků nebo z důvodu náboženského přesvědčení.
akulturace	(z lat. a = při, cultus od colere = pěstovat) je specifickým procesem sociálních a kulturních změn, které vznikají v důsledku kontaktu různých kultur. Akulturace je specifickou formou adaptace na nové kulturní prostředí, do kterého se jedinec dostal (např. přistěhováním, emigrací apod.), když byl předtím vychován v kultuře jiné. V multikulturním prostředí (zejména v rámci lokálních společenství) je proces akulturace jedinců nebo skupin s odlišnou kulturou velmi náročný. V rámci státu, regionů nebo lokalit by měl být řešen na profesionální úrovni.
asimilace	ztráta kulturních a sociálních atributů identity jednotlivce nebo skupiny ve prospěch vnějšího (změněného) prostředí.
integrace	je pojem, který vyjadřuje míru vnitřní soudržnosti určité sociální skupiny, která se obvykle měří poměrem vzájemných pozitivních výběrů jednotlivců v rámci určitého celku. Tato vnitřní soudržnost má vliv na úspěšnou realizaci společných aktivit, hraje roli při uskutečňování společných cílů apod. Sociologové v této souvislosti sledují také vytváření a dodržování společných norem, hodnotových orientací, chování atd.
etnikum	skupina lidí, kterou spojuje společný původ, zvláštní kulturní znaky (především jazyk), tradice a mentalita
Arab	osoba, jehož originální rodový původ je z arabského poloostrova
Maghreb	arabsky Maroko, ale také označení pro země sev. Afriky – Maroko, Alžírsko a Tunis

azyl	ochrana, kterou stát poskytuje občanovi jiného státu nebo osobě bez státní příslušnosti. Azyl uděluje hostitelský stát až po kladném posouzení žádosti o azyl
azylant	je osoba, které byl přiznán azyl. ČR uděluje azyl (status uprchlíka) osobám pronásledovaným ve smyslu Ženevské úmluvy o právním postavení uprchlíků z roku 1951, v případě sloučení rodiny a z humanitárních důvodů.
islám	muslimské monoteistické náboženství uznávající boha Alláha
džihád	svatá válka v zájmu šíření nebo obrany islámu
Umma	jedno z bratrstev proroků, rovněž osobní duchovní osvětlení, mystická duchovní cesta zjevená hledajícím, v souč.obec věřících muslimů
Korán	posvátná kniha islámu
šarí'a	způsob nazírání, pravá cesta islámu (v dnešní době se používá pro označení islámského práva)
fundamentalismus	konzervativní lpění na původních ideologických základech
Kropáček, Luboš	Prof.PhDr., CSc. – orientalista a afrikanista, profesor Filozofické fakulty UK, autor knih: Duchovní cesty islámu (1992), Islámský fundamentalismus (1996), Blízký východ na přelomu tisíciletí (1999) a Islám a Západ (2002)
islamofobie	široké spektrum projevů vyjadřujících nadřazenost až nenávistný odpor vůči muslimům
hidžáb	zahalení hlavy a těla, cudné zahalení muslimky; slovo pochází z arabského slova <i>hadžaba</i> , což znamená skrytí pohledům, zahalení, zakrytí
xenofobie	je pojem, který zahrnuje strach a obavy ze všeho cizího, co pochází z jiného etnického, národního, sociálního nebo kulturního prostředí, což vede až k nenávisti ke všemu co neodpovídá vlastní kultuře, hodnotám, normám, idejím atd.
neziskové organizace	dle definice amerického sociologa L.M.Salamona se jedná o organizace, jenž jsou institucionalizované, soukromé (odděleny od státu), nerozdělují zisk

	(případný zisk musí být investován do rozvoje organizace), samosprávné a soukromé
multikulturalismus	situace, kdy náboženské či etnické skupiny koexistují v rámci jedné společnosti
etnická skupina	je vymezována v širším a užším pojetí. V širším obsahu etnické skupiny zahrnují konkrétní etnika, ať již mají podobu národů, národností, kmenů apod. v užším významu jde o etnické společenství, které ve svém vývoji neprošlo nejvyšším stádiem vytváření národa, tedy těmi národotvornými procesy (politickými, společenskými, kulturními), které vedly k vytvoření moderních národních států.
rasismus	ideologie, vycházející z přesvědčení o výjimečném postavení a hodnotě vlastní rasy a méněcennosti ras ostatních. Předpokládá fyzickou a duševní nerovnost lidských plemen (ras) a rozhodující vliv rasových odlišností na historii a kulturu lidstva. R. považuje za realitu, že lidstvo je rozděleno na vyšší (nadřazené) a nižší (méněcenné) rasy. Rasismus může vést až k tragickým důsledkům (holocaust).
mešita	islámský chrám
terorismus	souhrn metod hrubého zastrašování užitím násilí a síly, obvykle s politickým podtextem
radikalismus	důslednost, nekompromisnost, jít na kořen věci; bezohlednost, nesmiřitelnost, řešení za každou cenu

Rejstřík

Arab	17
džihád	20
etnicita	16
etnikum	16
harám	24
hidžáb	33
integrace	13
integrace cizinců	41
islám	19
islamofobii	31
ilámské právo	24
islámský fundamentalismus	29
Korán	22
Luboš Kropáček	31
migrace	7
Ministerstvo práce a sociálních věcí	36
Ministerstvo vnitra	36
multikulturní	15
orgány územní samosprávy	37
saum	21
šaháda	21
šarí'a	26
umma	20
xenofobie	34
zakát	22

